GÜN

Siyasi
Haber ve
Yorum
Dergisi

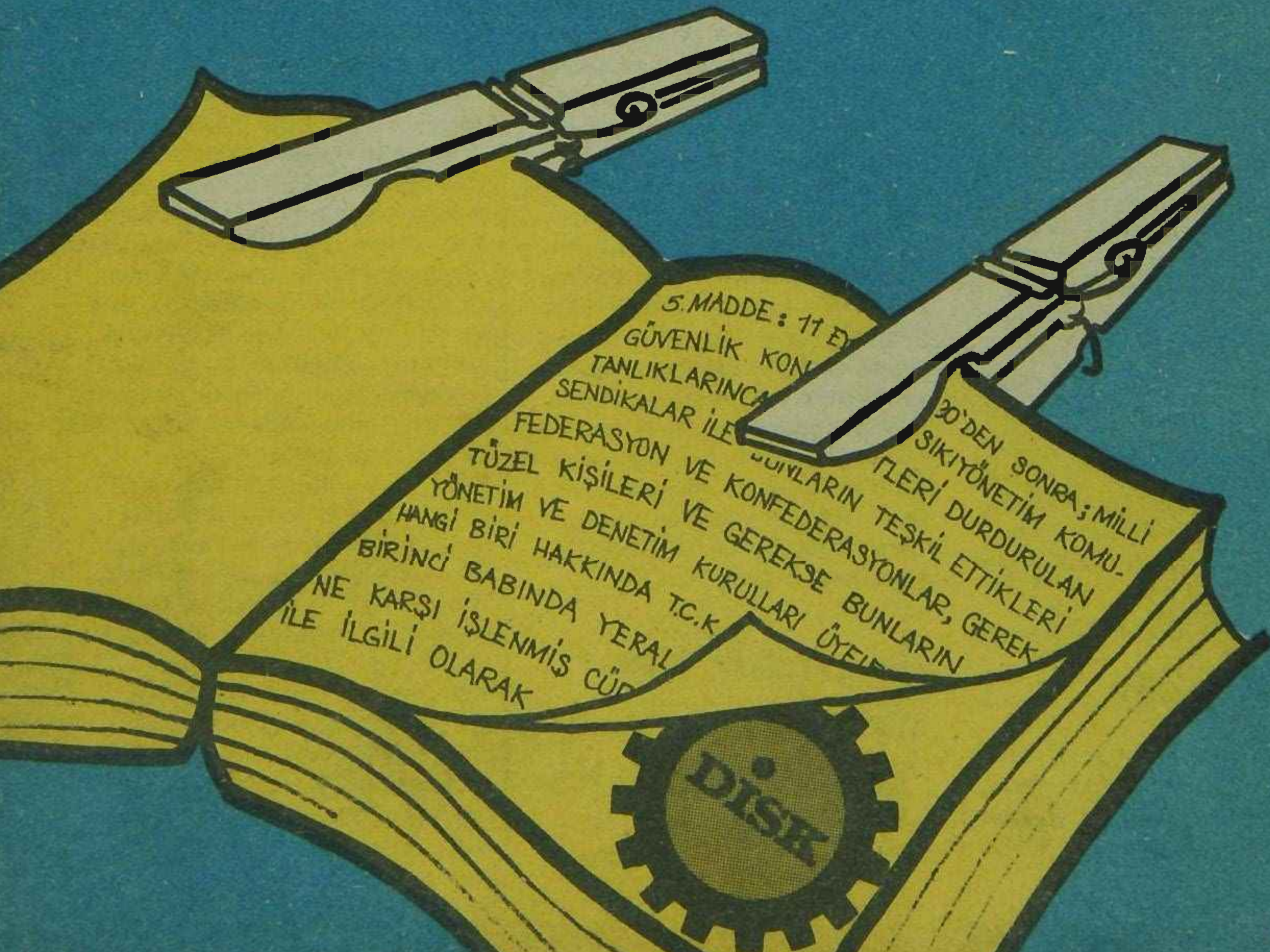
28
Haziran '87
400 TL (KDV dahil)

DİSK AÇILMALIDIR KAMPANYASI

Solda önemli tartışma konuları

AET ve işçi sorunları

Anayasa tartışmaları

DERGİLERİN TARTIŞMALARI VE ÜSLUP SORUNU

Yayın yaşamına birbiri ardına giren, sol olduğunu duyuran dergileri sevinçle karşılamış ve umutlanmıştım. Ne ki, bu sevinç yerini umut kırıklığına bıraktı. Bu dergiler, ileri demokratik hakların kazanılması için, okurlara bu bilinç ve kararlılığın yerleştirilmesi için değil de, daha önceden yayınlanmaya başlamış dergilere karşı olmak için çıkmışlardı sanki.

Ülkemizde baskıların en yoğun olduğu dönemlerde, büyük bir inanç ve özveriyle yayın yaşamına başlayan, ilerici, demokratik, devrimci yayın çizgisini baş eğmeden sürdüren yayınların suçu da, her koşulda birşeyler yapılabileceğine inanmak ve bunu dost düşman herkese göstermekdi.

Bunlar üzerindeki düşüncelerimi yazıp, yollamaya hazırlanırken, elime ulaşan Mayıs sayınızın, "Tartışmada Üslup Sorunu" yazısı, tüm düşüncelerimi özetledi.

Bugünlerde, birçok ilerici, hele de düşüncelerimizle yeni tanışanlar, dergiler arasında, dergilerin tartışmaları ve üslupları arasında bıkkınlık duymaya başladılar bile. Bizler, düşüncelerimizi yeni tanıyacak insanları gözetmeksizin nasıl davranabiliriz? Gelecek günlere yalnızca ayrımları belirleyerek nasıl ulaşabiliriz?

ZÜLFİKAR YILDIRIM / Tarsus

"ZENGİNLER GİBİ" YAŞIYORUZ...

Biz Adana Tekel Yaprak Bakım'da 10-15 yıldır "geçici" olarak çalışıyoruz. Akşama kadar, sırtımızda balyalar, üç dört katı iner çıkarız. Bunun karşılığında da 65 bin lira verirler elimize. Kimimize yemek de verilmez, karşılığında 150 lira verilir. İşe gelip gitmek için servis yoktur, 6 ila 12 bin lira yol parası öderiz. Soyunma yerleri yoktur. Sosyal haklar yoktur, yalnızca günde bir paket bafra verilir. İşe 10 dakika geciksen izne sayılır, sigara verilmez. Doktora gidersin ceza olarak yine sigaran kesilir. Yılda bir 3500 lira elbise parası verilir. Onunla gömlek bile alınmaz. Kısacası hiçbir sosyal hak olmadan, en ağır koşullarda 65 bin liraya "zenginler gibi" yaşayıp gidiyoruz.

Adana Tekel Yaprak İşçileri

GÜN'ÜN NOTU:

Son aylarda, ilerici basında görülen canlılıkla birlikte, dergimize gelen mektuplarda da bir istek belirmeye başladı: **"ilerici basın bir panel düzenleyerek sorunlarını tartışsın, birlikte davranılacak noktaları belirlesin..."**

Tarsus'tan yazan Zülfikar Yıldırım'ın da bir başka yönüyle yakındığı, ilerici basındaki bu çeşitlenme, dergimizin geçen sayısında geniş biçimde ele aldığımız gibi sevindirici ve olumsuzluklar aşılabilirse kuşkusuz geliştirici. Ancak, okurlarımızın genel kanısına katılmadan da edemiyoruz. Dergiler elbetteki çıkış nedenlerini oluşturan temelde yayınlarını sürdürecekler. Ama varlıklarını diğerlerinin "kaybı" üzerine inşa etmeye çalışan ve bunu "birliği" hiç önemsemediklerini açıkça dile getirerek sürdüren yayınların da durup düşünmesi gerekiyor. Sanıyoruz, GÜN'e bu düşüncelerle gelen mektuplar diğer dergilere de ulaşıyordur ve umuyoruz bu mektuplar buruşturulup atılmıyordur.

Çağrımız hep aynı: GÜN'E YAZIN HERKES ÖĞRENSİN...

GÜN

GÜN'ün Mayıs (27) sayısı, beklediğimizden öte bir ilgiyle karşılandı. Bir süredir çeşitli nedenlerle durağanlık içine giren dergimizin, çok şey yapacak yeteneğe sahip olduğu, okurları tarafından hemen farkedildi. Okurlarımıza, yoğun ilgileri için teşekkür ediyoruz.

Ülkemizin içine girdiği politikleşme süreci ve bu sürece bağlı olarak yükselen kalıcı ve gelişkin bir demokrasi talebi, GÜN'ün de içeriğini sürekli gözden geçirmeyi gerektiriyor. Bir yandan gün geçtikçe yükselen işçi hareketini tüm gelişmeleri ve sorunlarıyla yansıtabilmek, bir yandan solun özgün sorunlarına kuramsal ve politik çözümlemeler getirebilmek: GÜN'ün her çıkan sayısı, bunların tümünü kapsamak zorunda. Mayıs sayısında olduğu gibi, elinizdeki Haziran sayısında da bunu başarmaya çalıştık. Bu iki sayı, amaçladığımız GÜN'e bizi ancak yaklaştırdı, ama hâlâ yeterli olmadığını biliyoruz. Okurlarımız bizi her bakımdan desteklediği ölçüde, amaçladığımız GÜN'e de daha çabuk ulaşacağız.

Bununla birlikte, politik gelişmelerin dinamiğini yakaladığımızı düşünüyoruz. GÜN politikanın ve demokrasi savaşımının içindedir. Okurlarıyla ve seslendiği yığınlarıyla birlikte, onlardan öğrenerek, politik bir öncü olarak, sürekli yetkinleşecektir. Sayfa sayımızı artırmamıza karşın, içeriğimizin ağırlığı nedeniyle, kimi yazılara yer bulmakta hâlâ güçlük çekiyoruz. Sözgelimi, bu sayımız çıkmadan önce verdiğimiz ilanlarda yeralan; "Amerika'da Militarizm", Borç Yiğidin Değil Emperyalizmin Kamçısıdır", "İşkencenin Kanıtı Nedir?" başlıklı yazılar, elinizdeki dergide yeralmıyor. Bu yazılarımızı önümüzdeki sayıda yayınlayacağız. Tümü de gerçekten önemli bu yazılara yer verememek kuşkusuz bir eksiklik ama, bu eksikliği de, alacağımız yeni önlemlerle, çok geçmeden kapatacağız. GÜN önümüzdeki aylarda çok önemsediğimiz bazı yeniliklerin hazırlığı içinde. Daha nitelikli bir GÜN, birinci amacımız. Sevgiyle, dostlukla.

CAN HAVLİ

24 OCAK kararlarından bu yana 7 yıl geçti. Birkaç ay sonra da 12 Eylül'ün 7. yılını idrak edeceğiz. Birincisi, ekonomik istikrar için getirildi. İkincisi, topyekün bir istikrar programıydı. Bu zaman içinde, ülkenin sorunlarını çözme ve ülkeyi istikrara kavuşturma iddialarıyla getirilen tedbirlerin geçersizliği kanıtlandı.

Başka türlü de olamazdı. Ülkemizde yaşanan tüm olaylar çok temel bir alandan, tekelci kapitalizmin çözümsüzlüğünden, iflah olmazlığından kaynaklanıyordu. Nitekim ne 24 Ocak ne de 12 Eylül, sistemi rahata kavuşturamadı.

Sistemin çözümsüzlüğü toplumsal hayatımızın her alanına yansıyor. Dönüp dolaşıp geldiğimiz nokta, ekonomik çöküntüdür, politik çözümsüzlüktür, ulusal aşağılanmadır, toplumsal çürümedir.

Durum, bütün çıplaklığıyla, iktidar partisi için kritik noktayı işaret ediyor.

Bunun için, Özal'ın son siyasal manevralarının ardında yatan can havli dürtüsüne şaşmamak gerekir. ANAP "alternatifi" tükenmiştir, bu noktada da ateşle oynamaktadır.

ANAP, sorunlarını tipik burjuva partisi yöntemleriyle çözmeye çalışmaktadır. Varlık nedeni, toplumun küçük bir azınlığının çıkarlarını toplumun büyük çoğunluğuna karşı korumak ve buna karşın halkın oyunu kazanmak olan burjuva partilerinin politikası, kaçınılmaz olarak ikiyüzlüdür ve demagojik karakterlidir. Ülke ekonomisinin darboğazlara girdiği ve bunun doğal sonucu olarak politik sıkıntıların başgösterdiği durumlarda ise, artık "her yol mübahtır."

Bir burjuva partisinin çıkarlarıyla ülkenin çıkarları çakışmaz, çatışır. Elbette burjuvazi de ülkesini "sever", çünkü ülkesi onun biricik pazarıdır (burjuva milliyetçiliği de bu pazarı korumaktır). Bir iktidar partisinin çıkarları ise, doğası gereği, temsil ettiği sınıftan farklılıklar gösterir, iktidar nimetlerinden kolay kolay vazgeçilemez.

Özal'ın siyasal manevralarının ülke çıkarları ile uzaktan yakından ilişkisi olmadığı besbellidir. O şimdi postu kurtarmaya çalışıyor. Onun için, gözü dönmüş bir kumarbaz gibi, bütün değer yargılarını alt üst ediyor, kural tanımıyor, ilke bilmiyor, tüm pervasızlığı ile ülkenin kaderiyle oyun oynamaktan, Anayasa'yı bile siyasal manevralarının aracı haline getirmekten çekinmiyor.

Özal, iktidar olanaklarına, halkın kandırılabilirliğine, paraya, propagandanın sağlayacağına inandığı uyuşturucu etkiye güveniyor. Bütün bu "kozları" sunidir, dayanıksızdır, çürüktür. Buna karşın, kısa vadede sonuç alamaz, demek yanıltıcı olacaktır. Cüneyt Arcayürek'in dediği gibi, "sorun, muhalefetin, kamuoyunun bu oyunları yutup yutmayacağıdır".

Bu ay 84 beldede yapılacak belediye seçimleri, 6 Eylül'deki halkoylaması ve olası erken genel seçimle, politik bakımdan hareketli bir yıl yaşayacağız.

Ülke koşullarının önlerine tarihsel sorumluluklar ve görevler koyduğu muhalefet partilerinin dayanakları ise ülkenin gerçekleri ve acil ihtiyaçlarıdır. Bunlar muhalefetin "avantajları", yürüttükleri muhalefetin haklılık zemini. Bunlar nesnel dayanaklar. Ancak, Özal'ı bozguna uğratmak için yeterli değil. Muhalefet partilerinin görevi öznel koşulları da yaratmaktır.

Muhalefet partileri kendi aralarındaki ayrılıkları ve çekişmeleri bırakıp, ülkenin yüksek çıkarları gereği aralarında işbirliği sağlayabilirse, Özal'a karşı bir çizgide birleşebilirlerse, milletçe 1988 yılına Özal'sız girebiliriz.

Son Anayasa olayında da bir kere daha görüldü ki, Parlamento'daki muhalefet partileri içinde ANAP'a karşı en ciddi ve tutarlı muhalefeti SHP yürütmüştür. Bu muhalefetin yeterliliği tartışılabilir, ama Sezar'ın hakkını Sezar'a vermeli.

DYP, hiç kuşkusuz, bir burjuva partisidir ve her burjuva partisi gibi "çift yeteneklidir". Tarihsel koşullar DYP'yi (değişik tarihsel koşullarda vazgeçebileceği) demokrat bir politika izlemeye zorluyor. DYP kendi çelişkisini yaşıyor. Bu onun sorunudur. Türkiye'deki demokrat, ilerici kamuoyu DYP'nin demokrasiye katkılarından (bir komplekse kapılmadan ve gocunmaksızın) ancak memnunluk duyar, ondan sözleriyle eyleminin tutarlılığını bekleme hakkını da kendinde görür.

DSP de günümüzün çelişkili bir siyasal olgusudur. Kesinlikle ilkesizliği, iddialı çıkışlarla tutarsızlığı, yüce fikirlerle küçük hesapları bir arada barındırıyor izlenimini verse de, son tahlilde, demokrat bir parti olarak (ve kendisi benimseyebildiğinde) ülkemizdeki demokrat, sol kesimin desteğini alabilecektir.

Bir bakıma Özal Parlamento'daki tüm partileri kendisiyle birlikte bir siyasal kumara sürüklüyor. Bu 'siyasi kare' ülkenin kaderiyle birlikte, kendi kaderlerini de belirleyecektir. Özal bir ideolojik eylemcidir ve onu altedebilmek için en az onun kadar "ideolojik" ve "eylemci" olmak gerekiyor.

Avrupa Topluluğu ve işçi sorunları

Zayıf bir ülke, kendisinden güçlü bir ülke ile bütünleştiği zaman, bütünleşmeden önceki gücünü de yitirir. Çünkü, artık kendi yerli ekonomisini, yabancı mallara gümrükler koyarak korumak ve çeşitli teşvikler vererek geliştirmek gibi olanaklardan da yoksun kalmış olur.

SADUN AREN

I Ülkelerarası ekonomik bütünleşme, ya da aynı şey demek olan karşılıklı ekonomik bağımlılık, ülkelerarası işbölümünün bir sonucudur. Bu işbölümü ne kadar gelişirse, ülkeler de kendi aralarında o kadar bütünleşirler. Ülkelerarası işbölümü, sağladığı ekonomik yararlardan ötürü, tarih boyunca sürekli gelişmiştir ve bundan böyle de gelişmeye devam edeceğinden kuşku yoktur. Ülkelerarası bu sürekli bütünleşme hareketi, dünya tarihinin de doğrulamış olduğu gibi, toplumsal gelişme yasası niteliğinde doğal bir olgudur. Nitekim, örneğin ülkemizin diğer ülkelerle olan bugünkü bütünleşme düzeyi, diyelim 20 yıl öncesindekinden daha yüksektir. Aynı nedenle 20 yıl sonraki bütünleşme düzeyimiz de bugünkünden daha yüksek olacaktır. Ülkeler geleceklerini planlarken, bu tarihsel eğilimi gözönünde tutmak ve ona uygun davranmak zorundadırlar.

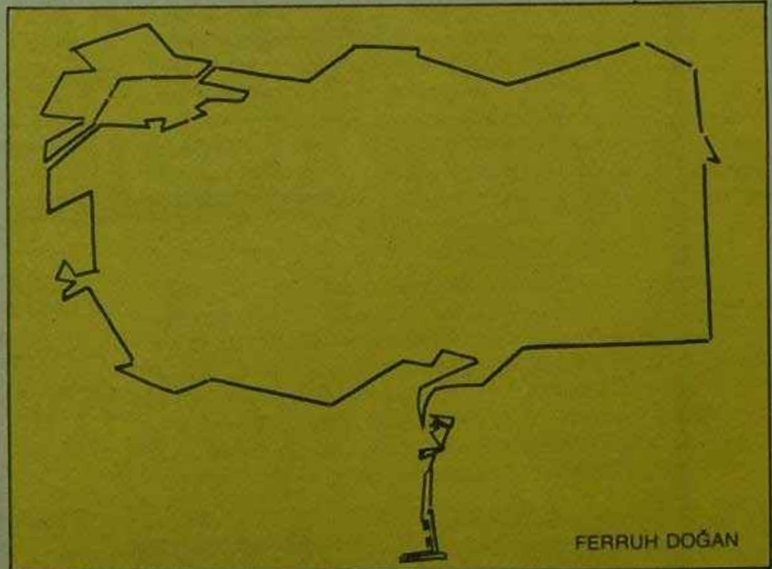
II Bir ülkenin diğer ülkelerle bütünleşmenin düzeyi (yoğunluğu) aralarındaki ilişkilerin sıklığı ve sıkılığına bağlıdır. İlişkiler ne kadar sık ve sıkı ise aralarındaki bütünleşme de o kadar yoğun olur. Bu bakımdan Avrupa Topluluğu'nu (AT) oluşturan ülkelerin Türkiye açısından özel bir yeri vardır. Bu ülkelerle olan ilişkilerimiz hem göreli olarak daha sıkıdır, hem de gelecekte bu sıkılık daha da artma eğilimindedir.

Demek oluyor ki, ülkemiz AT ülkeleriyle zaten doğal bir bütünleşme süreci içindedir. Ne var ki, bu süreç, aradaki büyük gelişmişlik farkından ötürü, yavaş bir tempo ile yürümektedir. Çünkü uyumlu ve bize zararı olmayacak bir bütünleşme ancak böyle bir tempo ile gerçekleşebilir. AT'ye üyelik için yapılan başvuru ile bu yavaş bütünleşme temposu yapay olarak hızlandırılmak istenmiştir. Başvuruda bulunmanın önemi buradadır.

Oysa, tarihsel örnekler de, ekonomi kuramı da böyle hızlandırılmış bütünleşmelerin daima başlangıçta zayıf olan ülkelerin zararına işlediğini göstermektedir. Bunun en açık örneklerini, sömürge ülkelerle sömürgeci ülkeler arasında zorla ve dolayısıyla hızlı bir biçimde gerçekleştirilmiş olan bütünleşmelerde görüyoruz. Artık siyasal bağımsızlıklarını kazanmış olan bu eski sömürgeler bugün bile hâlâ bu yapay bütünleşmenin zararlarını çekmektedirler. Sömürge oldukları dönemde metropol ülkelerle kurulmuş olan ekonomik bağlar ve bütünleşme, bağımsızlıktan sonra da, yeni sömürgecilik dediğimiz biçimde bugün de devam edip gitmektedir.

Burada unutulmaması gereken noktu şudur: Zayıf bir ülke kendisinden güçlü bir ülke ile bütünleştiği zaman, bütünleşmeden önceki gücünü de yitirir. Çünkü, artık kendi yerli ekonomisini, yabancı mallara gümrükler koyarak korumak ve çeşitli teşvikler vererek geliştirmek gibi olanaklardan da yoksun kalmış olur.

III Kapitalist ülkelerarası, ya da aynı şey demek olan serbest piyasa ekonomisi temelinde, ekonomik bütünleşmeden söz edildiği zaman bundan daima ve öncelikle sermayelerin bütünleşmesini anlamak gerekir. Çünkü, ülke hükümetlerinin bütünleşmeden bekledikleri temel yarar, mallarına ve sermayelerine, oluşturulacak ortak pazarda, serbest dolaşma olanağı sağlamaktır. Onlar için insanların da bü-

tünleşmeleri, diğer bir deyişle, işgücüne de serbest dolaşım olanağı sağlanması ikinci planda ele alınacak bir sorundur. Bu sorun, hele bütünleşecek ülkeler arasında gelişmişlik bakımından büyük fark varsa, daha da geri planlara atılabilir.

Burada dikkat edilmesi gereken nokta şudur: Ülkelerarası ekonomik bütünleşme, emek bu işin dışında bırakılarak da, gerçekleştirilebilir. Yani, mallar ve sermayeler ülkeler arasında serbestçe dolaşabildikleri halde, insanlar (emekgücü) bu olanaktan yoksun bırakılabilirler. Bu durum ekonomik bütünleşmeyi engelleyemez. Diğer bir deyişle, AT'ye sermayemiz ve mallarımız bakımından kabul edilebileceğimiz halde insanlarımız bakımından pekala kabul edilmeyebiliriz. Bu nedenle, ülkemizdeki işçi sorunlarının çözümü konusunda AT üyeliğinden fazla birşey beklememek gerekir.

IV Ülkemizdeki işçi sorunlarına gelince: Bilindiği gibi işçiler ülkemizde, ekonomik ve toplumsal konumları bakımından, yeni ve ayrı bir sınıf oluştururlar. Bu sınıf kapitalist gelişmeye koşut olarak sürekli büyümekte ve nüfusumuzun gittikçe artan bir bölümünü oluşturmaktadır. Toplumsal yaşamımızda gittikçe ağırlığı artan bu sınıfın gereksinimleri varolan toplumsal yapı ve kurumlarla birçok noktalarda uyuşamamakta vebunlarda bazı düzenlemeler yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Örneğin, işçilerle işverenler arasındaki ilişkiler nasıl olacaktır; ya da işçilerin yaşam düzeyleri, yani ücretleri nasıl belirlenecektir gibi. Açıktır ki, bunlar çıkar çekişmesi olan alanlardır ve bazı yeni düzenlemeler yapılmasını gerektirirler. İşte, bu tür çıkar çatışmalarından kaynaklanan sorunlara işçi sorunları diyoruz.

İşçi sorunlarının şu ya da bu biçimde çözülmesi, patronları olduğu kadar toplumun memur, küçük üretici ve serbest meslek sahipleri gibi diğer emekçi kesimlerini de yakından etkiler ve ilgilendirir. Bu nedenle, işçi sorunlarının tüm ülke sorunlarından ayrı, onlardan bağımsız olarak düşünülmesi gerekir.

V İşçi sorunları, esas olarak, ücretin ve çalışma koşullarının belirlenmesi ve bunlara bağlı olarak, sendikal ve siyasal örgütlenme özgürlüklerini (haklarını) kapsar. Bu kapsamıyla işçi sorunları karşımıza bir hak arama sorunu olarak çıkar.

Diğer taraftan, demokrasiyi en geniş anlamıyla kişilerin tek tek ya da örgütlü bir biçimde hak arama özgürlüğü olarak tanımladığımıza göre, işçi sorunlarıyla demokratik hak ve özgürlükler sorunu çakışıyorlar demektir. Buna göre, eğer bir ülkede demokratik hak ve özgürlükler varsa işçi sorunlarının çözüm yolu açık, aksi halde de kapalıdır.

Demek oluyor ki, işçi sınıfı kendi sorunlarını çözmek için savaşım verirken aynı zamanda herkes için de demokratik hak ve özgürlükleri genişletmiş olacaktır. Bu konuda sorumluluk ve görev yalnız ve sadece işçi sınıfına, onun örgütlerine düşer. Bu konuda AT'nin resmi organlarından ciddi bir yardım beklenemez. Unutulmamalıdır ki, AT de sermaye çıkarlarının ağır bastığı bir kuruluştur. Ama buna karşılık AT'deki işçi sınıfı örgütlerinden yardım ve destek beklenebilir. Üstelik bunun için AT üyesi olmamızı beklemek de gerekmez. Şimdiden işçi kuruluşlarımız ve özellikle bunların en büyüğü durumunda olan TÜRK-İŞ Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ASK) ile yakın ilişkiler kurulabilir. Bunun, işçi sorunlarımızın çözümünde ve ülkemizde demokrasinin gelişip yerleşmesinde önemli katkılar sağlayacağından kuşku yoktur.●

Bizden Biri *Nezih Danyal*

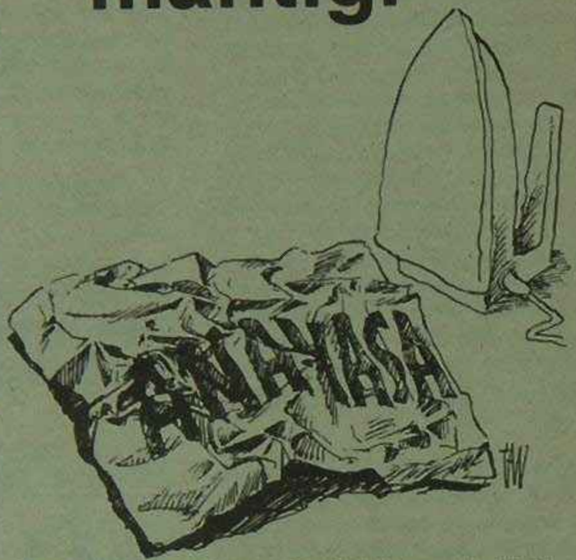

175. madde ya da "idare-i Özal" mantığı

TEVFİK ÇAVDAR

ANAYASA'nın geçici 4.maddesinde yer alan siyasal yasakların kaldırılması Özal'a yeni oyun alanları açmış görünüyor. Özal kamuoyunun iki yöndeki baskısını kendi açısından ustaca değerlendirmiştir. Açık olan şudur ki: 1986'daki Ara Seçimler kampanyası geniş halk yığınlarının siyasal yasaklardan hoşlanmadığını, Anayasa'ya ise olumlu bakmadığını ortaya koymuştur. Özellikle sol'da yer alan siyasi partiler ve toplumun bütün demokrat unsurları bu iki konuda açık bir tavır sergilemişlerdir. Özal bu eğilimleri kendi lehine çevirmek için 175.maddenin Anayasa değişikliklerini kolaylaştırıcı yönde değiştirilmesi önerisini ortaya attığında birçok demokrat bunun olumlu bir yaklaşım olduğunu zannederek destekledi. Fakat şimdi 175.maddede yapılan değişikliğin nasıl bir tuzak olduğunu sol'da yer alan siyasi partiler ve demokrat vatandaşlar anlamış bulunuyorlar. Özellikle radyo, televizyon ve tekellerin güdümündeki renkli basının belirli doğrultuda koşullandırdığı, tek boyutlu insan haline getirdiği insanlarımızın referandum adı altında eğilimlerinin sorulması, oyunun en akıl almaz, korkunç yanıdır. Referandum demokratik bir kurumdur ama nerede, hangi konuda ve hangi koşullarda uygulandığına göre bu demokratikliği ortaya çıkar. Şimdi şöyle bir soruyu soralım: Sayın Erbakanın önerdiği biçimde "türban"ı giyme konusunu halka sorsakne yanıt alarız. Bence din istismarcılarının etkisiyle halkımız türban'dan yana net bir tavır alacaktır. Bu örnekleri daha da çoğaltabiliriz.

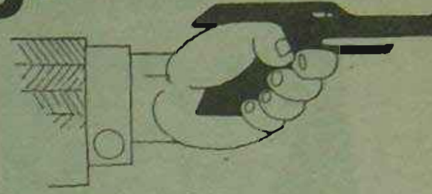
Anayasa değişikliğini kamuoyunda perçinlemek isteği meydanı tutucu, gerici sağ partilere ya da siyasi eğilimlere açacaktır. Bunun sonucunda şu anda var olan devletin oligarşik işgali daha da pekişecektir. Siyasi alanda sadece sağ partilerin etkin biçimde yer alacağı bir tahtaravelli kurulacaktır. 175.madde açık ve kesin olarak sağ'ın eline "Devleti işgal" yetkisini vermektedir. Tüm demokrat güçlerin buna müsade etmemeleri gerektiğini vurgulamak isterim.

175.madde bir maceranın başlangıç noktasıdır. Buna dayanılarak yapılacak Anayasa değişiklikleri, Türkiye'de kamuoyuyla sözde desteklenmiş bir dikta düzeninin oluşumunu sağlayacak bu konuda, din kurumu belki de en önemli aracı görevini üstlenecektir. ABD'deki kilise baskısını çoğu kimse açıkça bilmez. Bu ülkede kamu görevine atanabilmek için FBI'nin yönetiminde sürdürülen güvenlik soruşturmalarında en büyük rolü mahalle papazı oynar. Bu kişi soruşturma yapılan yurttaşın pazarları kiliseye muntazaman gelmediğini söylerse, o bireyin güvenlik soruşturmasından aklanarak çıkması beklenemez. ABD'de din iki konuda etkindir. Bunlardan birincisi iki sağ partinin tahtaravelli biçiminde süren iktidarlarının desteklenmesidir. Orta karar Amerikan vatandaşları iki çürük elmayı andıran ve mutlaka aralarından birini seçmeye zorlandıkları bu oyunu demokrasi zannederler. Bizde de yapılmak istenen budur. Özal'ın söylediği gibi Anayasa'yı sivil iktidarlar değiştirmeyecektir. Amerikan usulü Pentagon-Tekeller koalisyonuna benzer bir oligarşi kendi çıkarları doğrultusunda ve bugün başlamış olan devletin sınıfsal işgali daha pekişecek ve güçlenecektir.

Bu maceraya izin vermemek gerekiyor. Her vatandaşa bu tehlike olanca açıklığıyla anlatılmalıdır. Her yerde ve her koşulda Özal ve Demirel'e (175.maddeye olumlu oy verenler) amaçlarının ne olduğu, kaçamak yanıtlar veremiyecekleri biçimde sorulmalıdır. Demokrasi havariliği yapmak kolaydır. Ama nasıl bir demokrasi istendiği açıklanmalıdır. Kendisinden ve çıkarlarını temsil ettiği gruplardan başkalarına yasaklı bir demokrasi asla kabul edilemez. Eldeki tüm olanaklar dergi, broşür, gazete ve vb. gibi iletişim araçları bu olayı sergilemek için kullanılmalıdır. "Sağ İrade"nin egemen olduğu bir Türkiye emeğe, sömürüden başka bir şey veremez, düşünceye ise sadece cezaevleri açıktır.

Demokrasi havariliği yapmak kolaydır. Ama nasıl bir demokrasi istendiği açıklanmalıdır. Kendisinden ve çıkarlarını temsil ettiği gruplardan başkalarına yasaklı bir demokrasi asla kabul edilemez.

Terörün kaynağı aşırı sağdadır

Türban olayı, solda bazı çevreler tarafından, islâmcılarla birlik arayışının yeşereceği bir vaha olarak görülüyor. Bu yanılsama, politikanın yalnızca taktikler ve demokrasi özlemiyle sınırlanmasının sonucudur. Stratejik, dolayısıyla teorik bir bakış açısı içinde politika üretmeye çalışan bilimsel sosyalist hareketin etkinliğini toplumun geniş kesimlerinde kabul ettirememesi de, bu yanlışın sürekliliğinde önemli bir etken olmaktadır.

SEÇKİN CÖMERT

VAN'da üniversite öğrencisi Mehmet Şirin Tekin'in katledilmesi, toplumun bütün kesimlerinde hissedilir şiddette bir uyarı yarattı. Olayın "oruçlular"la "oruçsuzlar" arasında patladığına, mülki ve idari "yetkililer"le hükümet çevreleri dışında, hiç kimse inanmadı. Üstü elbirliğiyle küllenmeye çalışılıyor ama, kor halindeki sorunun sıcaklığını farketmemek olanaksız. Avcuna almaya kalkışanın kaçıncı dereceden yanıkla yerinden sıçrayacağı belli değil. Orta yerde apaçık politik bir cinayet var ve üstelik kaynakları da gizlenme gereği görmüyorlar.

Ramazan münasebetiyle estirilen terör ve 12 Eylül dönemi içinde ilk kez bir üniversite öğrencisinin canına kasteden saldırı, islâmcılık ve geniş bir yelpaze olarak sağın yeniden solun tartışma gündemine girmesine neden oldu. Konu, doğrusu 12 Eylül döneminin de başlıca tartışma konularından biri olageldi. Solun bir bölümü, faşist olmayan sağa karşı yanılsamalar içinde bir politika izlemeye çalışıyor. Buna, belirsizlikler içinde, aslında politikasız kalmak da denebilir.

Anımsanacaktır, yaklaşık bir yıl öncesine dek, demokrasinin kazanılması için liberal-demokratik bir sağ arayışı ve onunla ulusal uzlaşma önerileri, sol içinde kimiçevrelere egemen bir "yenilenme" süreci başlattı. Gelin görün ki, 28 Eylül ara seçimlerinde aynı çevrelerin yaşadığı düş kırıklığı, bu arayışın suya düşmesine neden oldu. Sağla ulusal uzlaşma formülleri ve demokrasiye geçiş umutları, o günden sonra terkedildi. Demokrasinin hep sağla uzlaşmacı politikaların uzantısında görülmesi bir seraptı, içinde yaşanıldıkça görüldü.

*
* *

NE YAZIK ki, "türban olayı" bu birlik arayışının yeşereceği yeni bir vaha olarak görülüyor. Bunun için kimi ilerici aydınlar türban eylemini destekliyorlar. Politika yalnızca taktikler ve demokrasi özlemiyle sınırlanınca, böyle bir sonuca varmak da kaçınılmaz olur. Stratejik, dolayısıyla teorik bir bakış açısı içinde politika üretmeye çalışan bilimsel sosyalist hareketin etkinliğini toplumun geniş kesimlerinde kabul ettirememesi de bu yanlışların sürekliliğinde önemli bir etken olmuştur, bunu da teslim etmek gerekiyor.

İslâmcı hareketle birlik düş değildir. Bilimsel sosyalist hareket, dünyanın neresinde olursa olsun, faşizme ve tekelci devlet kapitalizminin despotizmine karşı dinci akımlarla bağlaşıklık kurmayı öngörmüştür ve bu konuda yaşanmakta olan zengin uluslararası deneyler de biliniyor. 80'li yıllar içinde, yığınsallaştıkça politik etkinliğini de artıran islâmcı hareket, solun gündemine ciddi biçimde girdi. Solun kendi tercihleri sonucu değil de, kuşatılmış durumda oluşunun etkileriyle bu olguyu ister istemez kabullenmesi, bugünkü zaafların asıl kökenini oluşturuyor.

Üstelik, islâmcı hareketin asıl ağırlığını, doğasına dönük olarak, düzenle çatışmayı göze alan radikal akımlar değil, düzenle çelişkilerini

Müslümanlar 12 Eylül'den sonra halim-selim olmayı bıraktılar.

halletme kaygısı içinde, ordu ve devletle uzlaşma hesapları yapan kesimler oluştururken; bu kesimler sonuçta 12 Eylül'ün de gizli bağlaşığı oluyorlar. Sözkonusu kesimler devletle uzlaşmayı kendi kadroları, orduyla uzlaşmayı da aşırı-sağcı ve faşizan aydınlar ve çevreler eliyle yürütmeye çalışıyor. 12 Eylül rejiminin asıl muarızlarından sayılan ve gerçekten antitekelci ve demokrat nitelikli radikal islâmcı hareketin kendisini açık biçimde göstermesi henüz olanaklı görünmüyor. Refah Partisi çizgisi ise, "iki cami arasında binamaz" durumdan kolaylıkla kurtulamayacağa benziyor.

*

* *

BİLİMSEL sosyalistler, hangi koşullarda olurlarsa olsunlar, emekçi halk kesimlerinin en küçük bir demokratik talebinin bile izleyicisi olurlar, bu uğurda her türlü kıpırdanmayı desteklerler. Ne var ki, sözkonusu olan politik bir hareketin kendi politikası için ve kendi adına talepleri olduğunda, farklı politik hareketler arasındaki ilişkiler kaçınılmaz biçimde gündeme gelir. Türban direnişi de, "masum" bir öğrenci isteği olarak değil, islâmcı akımın politik bir simgesi, toplumdaki etkinliğini artırmak için elverişli bir aracı olarak politik sahneye çıktı. Çıkış noktası bakımından, hiçbir baskıyla karşılaşmaksızın yürütülmesi gereken bir inanç niteliği taşıyan türban sorunu, çok geçmeden politik bir bildiriye dönüştürüldü. Bilimsel sosyalistlerin, başlangıçta gözü kapalı destekleyecekleri bu demokratik hak arayışına karşı sonradan mesafeli bir tutum almalarının nedeni budur. Geçtiğimiz ay içinde bir grup ilerici aydın türbancıların açlık greviyle dayanışma içine girerken, bu bakış açısının uzağına düşüyorlardı.

Türban direnişi demokratik olanın nasıl politik içerik kazanacağının da örneğidir. Değil mi ki, sözkonusu direniş politik bir içerik taşıyor, bilimsel sosyalistler buna kendi politikaları içinde bir yer bulma arayışına girerler. Bu arayışın anlamı da, karşılıklı politik ilişkiler içinde ortak hedefler üzerinde, birlikte savaşıma girmektedir. Bilimsel sosyalistler böyle bir ortaklığı her zaman uzun erimli hedeflere, programatik birlikteliklere yöneltmeye çalışırlar. Dinci akımlarla birliği bir düş olmaktan çıkartıp, kalıcı bir bağlaşıklığa dönüştürecek olan da budur.

İslâmcı çevrelerin en azından üniversite öğrencileri ve öğrenci dernekleri üzerindeki devlet baskısına karşı, demokratik öğrenci hareketinin taleplerine omuz vermek yerine, hasım olmayı seçtikleri koşullarda türban eylemiyle dayanışmaya girmek, uzun erimli hedefler açısından hiçbir değer taşımadığı gibi, yararcılıkla sınırlı kaldığı için, taktik bakımdan da yanlıştır. Bu tutum, dinci akımların toplumsal tabanlarını alabildiğine genişletmeleri olgusu tarafından teslim alınmaktır. Çürük tahtanın çivi tutmayacağı kuşkusuzdur.

*

* *

VAN'daki cinayet olayı, sorunun başka bir yanına dikkat çekmeyi gerektiriyor. Van'da devlet tarafından kollandıkları olayın ertesinde daha açık biçimde görülen aşırı sağcı saldırganlar, kendi başlarına buyruk davranmadılar. Bu olay, ülke genelinde ciddi bir yükselme potansiyeli taşıyan aşırı-sağcı ve faşist akımların demokratik güçlere karşı sivil terörü yeniden yürürlüğe soktuklarını apaçık göstermektedir.

Faşist hareket, MHP-MÇP çizgisinde, türkçü-milliyetçilikle islâmcılığın sentezini kuruyor. Terör bu sentezin tuzu-biberidir artık! Faşist hareket, hem kendisinden bağımsız olarak büyük bir potansiyel taşıyan islâmcı hareketler ile rekabet şansını kaçırmamak, hem yığınlar üzerindeki etkinlik şansını korumak, hem de 12 Eylül'de gençlik ve diğer toplumsal kesimlerde yerleşiklik kazanmış olan islâmcı çevreleri kazanabilmek ve bunların bir bölümünü vurucu güç olarak hazırlayabilmek için, islâmcılığa dönük bir islâm-türk senteziyle kendini yeniliyor.

Mehmet Şirin Tekin'i katleden "İslâmın Bekçileri"nin faşist bir karakter taşıdıkları anlaşılıyor. Gerçi 12 Eylül ideolojisi müslüman çevrelerin de eski "halim-selim" özelliklerini terketmelerine yolaçtı ama, eylem biçiminden dincilerle faşistleri birbirinden ayırdetmek hâlâ olanaklı. Ramazan ayını fırsat bilerek, Van'da, Erzurum'da, Edirne'de, Gazi Üniversitesi'nde harekete geçenler fanatik islâmcılardan çok, faşistler olsa gerektir.

Bu olgu yeni bir tehlikeye işaret ediyor. Sanılmasın ki, faşist hareket 12 Eylül'den yara alarak çıkmaktadır. Yaşadığımız günler içindeki gelişmeler, bunun tam tersinin doğru olduğunun güçlü ipuçlarını taşıyor. Bilimsel sosyalistler, devrimci-demokratik ve sol güçler, bu olguya karşı uyanık olmak ve kararlı bir savaşım çizgisi izlemek zorundadırlar.

Nasıl kullanıldığı meçhul

Fon modeline ''dur'' demek gerekiyor...

Sayıları yüzü aşkın fonlar, hemen tüm alanlarda çalışıyor. Bütçenin yüzde 35'inden daha büyük bir tutarı kapsayan fonların sayılarını iktidar bile bilmiyor. Fonlarda toplanan kaynaklar ve bunların nerelere harcandığı askeri sır gibi gizleniyor.

AYDIN BAŞAK

YEDİ YILDIR uygulanan 24 Ocak kararları üzerinde sürdürülen tartışmalar pekçok soruya yanıt getirirken, yeni pekçok soruyu da gündeme getiriyor. Ancak uygulamacıların kendilerine göre "cesur" çıkışlarına rağmen, muhalefet sözcülerinin çoğunlukla bu uygulamalara veya yönelişlere karşı aynı cesur çıkışı yapamadıkları da bir gerçek. Hele bazı konular var ki, uygulamaları suların altında gerçekleştiriliyor. Kamuoyumunun suyun üstünde hiçbir şeyden haberi yok. Gizemli bir havada yürütülüyor işler.

Fon modeli bu gizemli konuların başında yer alıyor. Hem de öyle bir gizem ki, fonları kuran ve uygulayanlar bile kaybolmuşlar içinde. Çocuklarının isimlerini tam bilmeyen bir baba örneğindeki gibi sayılarını ve ayrıntılı dökümünü tam bilmediği halde, devlet, yeni fonları kurmaktan kaçınmıyor. Yeni bir fon modeli doğuyor. Sanırız, Yalnız Türkiye'de değil, pekçok ülkenin maliyeci ve ekonomicilerine ilginç araştırma kaynağı oluşuyor. "Köşeyi dönme" edebiyatı, yerini "fon" edebiyatına bırakıyor, "fak fuk fon", "fan fin fon", vb.

1986 yılı IMF raporunda, "bir ekonominin sağlıklı yönetimi gelir ve giderlerin tek bütçe içinde dengelenmesine bağlıdır. Fonlar bütçeye eklenmediği takdirde şu veya bu şekilde enjekte edilerek piyasadaki paranın kontrolsüz biçimde coğalmasına yolaçarlar. Bu hem enflasyonu kabartır, hem de ekonominin yönetilmesini imkansızlaştırır," deniliyor. IMF modelini "aferin" alarak uygulayan Türkiye hükümetinin fon modeline IMF bile karşı çıkmak gereğini duyuyor.

Bu uyarı "hızlı karar verme", "hızlı ve esnek uygulama" ve "iş bitirme" amacıyla bütçenin katı kurallarını ve yıllık olma ilkesini arızi olarak aşmak isteyen bir iktidar açısından yerinde olabilirdi. Ama bütçenin yüzde 35'ini aşan ve bu hızıyla bütçeyi tali olmaya iten fon modeli için yeterli olamaz. Üzerindeki sis perdesi kalktıkça daha açık şekilde görüleceği gibi, yeni bir "yeraltı ekonomisi" inşa ediliyor adım adım.

Sayıları 100'ü aşan fonlar hemen tüm alanlarda çalışıyor. Bunun 50'ye yakının 1980'den önce kurulmuş olması ANAP İktidarının sarıldığı en büyük kozlardan biri. Ama aynı iktidar, kendi dönemlerinde kurulan fonların sayı, hacim ve işlevlerinin büyüklüğünü ve eskiyle kıyaslamasını açıklamaktan kaçınıyor. Hoş, sayılarını bile tam bilmiyor ya, fonlarda toplanan kaynakları ve nerelere harcandıklarını bir askeri sır gibi saklıyor. 1980'den önce kurulan bazı fonların kendilerince yenilenip geliştirildiği ve önemli değişikliklere uğradığı da bir gerçek.

FONLAR NE İÇİN KURULUYOR?

Fon ekonomisinin çok yönlü amaçlarını birkaç ana noktada toplarsak, şu sonuçlar çıkıyor;

a) Ulusal kaynakların büyük bölümünün toplanıp yeniden ekonomiye aktarılmasında, özellikle büyük sermayeye en az zararla en fazla kaynağın aktarılması,

b) Devletin temel görevlerinden olan sosyal hizmetlerin ve bu hizmetlerin her türlü giderlerinin, hizmetten yararlananlara doğrudan ödettirilmesi,

c) Fonlar kanalıyla yapılan bu işlerin karar, uygulama ve sonuçlarının parlamento ve özellikle de kamuoyunun bilgisi ve denetimi dışına çıkarılması, yasama organının ve kamu kesiminin gücünün zayıflatılması,

d) Sistemin bunalımının ve başarısızlığının kapatılması, eleştirilere karşı bir güç ve silah oluşturulması.

Yukarıda sayılan noktaları açtığımızda ekonomik, politik, sosyal ve yönetsel amaçları hem ayrı ayrı, hem de birbirleriyle bağıntılı olarak kapsamlı biçimde incelemek olasıdır. Sermaye birikiminde kamu finansmanının rolü, gelir dağılımında daha fazla payın nasıl ve kimler tarafından alınacağı, sistemin açmazları ve bunalımları gözönünde bu-

lunduruldüğunda, fon ekonomisinin önemi daha da artmaktadır. Öyle bir model bulacaksınız ki, tekelci sermayenin gelir dağılımından daha fazla pay almasını sağlayacaksınız, devleti özelleştireceksiniz (KİT'lerin özelleştirilmesi ve sözleşmeli personel uygulamaları devletin özelleştirilmesinde kullanılan aşamalardır), sistemden etkilenen özel sektörü kurtaracaksınız, halka götüreceğiniz hizmetlerin bedelini fazlasıyla ona ödettireceksiniz, sözde sosyal nitelikli uygulamalarla emekçilere hoş görüneceksiniz, sizi eleştirenlere karşı elinizde sürekli kullanacağınız bir silahınız olacak ve tüm bu işleri kamuoyundan gizleyeceksiniz. İşte bu modeli, "işbitirici" ANAP hükümeti, "işbitiren" fon ekonomisiyle uyguluyor.

Madalyonun bir yüzünde toplu konut kredileri, konut edindirme yardımları, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonundan "fakir fukaraya" yardım (iyi beslenemediği için atı ölen arabacıya yeni at alınıyor), afetten zarar görenlere yardım. Bakalım öteki yüzünde ne var:

FONLAR VE KURTARILAN ŞİRKETLER

Şirket kurtarma operasyonlarında kullanılmak ve sermaye piyasasını teşvik etmek için (Eximbank) İhracat-İthalat Bankasına dönüştürülecek olan Devlet Yatırım Bankasına 3332 Sayılı Kanunla bütün fonlardan kaynak aktarılacak. Petrol-İş'in yaptığı bir incelemede, işçilerin 1980 sonrası gerçek ücretlerinin yüzde 57 oranında gerilediği belirtilirken, emekçilerin ödedikleri vergiler (fonlar için alınan kaynaklar da vergidir) şirket kurtarmaya gidecek.

Aynı Yasanın 9.maddesi ile 3330 Sayılı Memurlar ve İşçiler ile Bunların Emeklilerine Konut Edindirme Yardımı Yapılması Hakkındaki Kanunla oluşan Konut Edindirme Yardımı Fonundan, doğrudan konut yardımına hak kazanamayacak olanlara, talepleri üzerine ve Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Kurulunun belirleyeceği esaslar çerçevesinde, gelir ortaklığı senetleri veya hisse senetleri verilebilecek. Aynı kaynaklar yine bu yolla nemalandırılabilecek. Toplanan paraların değerlendirilmesi amacıyla yapılacağı söylenen bu uygulama fiyat artışları karşısında, konutsuz memur ve işçilere mi yarayacak, yoksa gelir ortaklığı senetleri, devlet iç borçlanma senetleri veya hisse senetleri aracılığıyla başkalarına mı yarayacak? Devlet tahvili, hazine bonosu, gelir ortaklığı senedi ve hisse senedine kaynak yaratma, fonların büyük bir bölümünde sözkonusu.

Yakında Meclise sunulacak Sağlık Yasa Tasarısı da yeni bir fon getiriyor. Sağlık hizmetlerini geliştirmede kullanılacağı söylenen bu fondan, fondan fona aktarmalar yoluyla, savunma sanayi için silah alındığında bunun hesabını kim verecek? Silah üretimininadı savunma sanayi oldu, Savunma Sanayi Destekleme Fonu kuruldu. ABD ile yapılan anlaşma ortada, kimin için savunma yapılacak?

Konut sorununu çözmek için Toplu Konut Fonu kuruldu. Binlerce kooperatif umutla kredi bekliyor. Ama 1987'de beklenen umutlar suya düştü. Öğrenildi ki, 1987 toplu konut kredileri dağıtılmış ve bitmiş. Kredileri ANAP torpilli kooperatifler kullanmışlar. Gelecek yıla sıra bekleyenler de fazla umutlanmamalı. Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi yüzde 84 hisse ile "Köyteks Yatırım Holding A.Ş."yi kurdu. Köyteks faaliyette bulunan şirketlerin sermayelerine katılarak ortaklık kuracak. Böylece zor durumda bulunan kuruluşların kurtarılmaları mümkün olacak. Köyteks'in faaliyet alanları: ticaret, sınai, inşaat, madencilik, nakliye, banka ve sigortacılık, ziraat, turizm, basın-yayın, sağlık ve reklamcılık. Şirket bu faaliyet alanlarında ithalat ve ihracat yapabilecek.

IMF'NİN BİLE KARŞI OLDUĞU FONLAR SEÇİM ÖNCESİNDE NE İÇİN KULLANILACAK?

IMF fonları eleştirirken, Dünya Bankası yeni fon oluşturulmasın, eskileri azaltılsın derken, 30.3.1987 günlü Cumhuriyet Gazetesinde Canan Gedik'in verdiği habere göre, genel seçimlere bir yıl kala özellikle yatırımcı bakanlıklar arasında fon yarışı hızlanıyor. Tarım, Orman ve Köyişleri Bakanı Tarım Fonu, Sağlık Sosyal Yardım Bakanı Sağlık Fonu kurma çalışmalarını yaparken Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy seçim yatırımı yapmak ve parti ve hükümet içindeki yerini sağlamlaştırmak amacıyla Ulaştırma Fonu kurma çalışmalarına başlamış. Fonlar seçim öncesinde hükümetin elinde büyük bir güç olacak.

ANAP çevrelerinde sürekli ön planda tutulan fonların denetimi tartışması da 3346 Sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 12. maddesi ile kapatılmaya çalışılıyor. Oysa sözkonusu 12. madde ile denetim değil, fonların yıllık işlemlerinin onaylanması ve temize çıkarılması getiriliyor.

Ekonomik, politik, sosyal ve yönetsel boyutlarıyla tam bir çıban başı fonlar. Aynı zamanda sistemin bunalımının da tipik bir göstergesi. Giderek emekçiden aldığı pay artıyor, yara büyüdükçe de sermaye palazlanıyor. Hastalığın tüm vücudu sarmaması için tanıyı kesin koymak ve bu gidişe "dur" demek gerekiyor●

Sigortalıya hayal umudu

İşçi emekliliğinin yeniden istismarı

Sonuçsuz kalmaya mahkum, uygulama alanı bulması asgaride toplumun çoğunluğunu memnun etmeyecek tasarılar için şirin sözler, kısa sürede, sahiplerini mahcup eder. Ülkemizde 60 yaşında öngörülen emeklilik için, 40 sene prim ve süper ek prim ödeyerek emekli olmaya insanımızın ömrü yetmez.

Mustafa ALPDÜNDAR
Türk Harb-İş Sendikası
Genel Sekreteri

Bizzat Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Mükerrem Taşçıoğlu tarafından ortaya atılan, işçiler için süper emeklilik maaşı konusu, kamuoyunda tartışılmaya ve ciddi basın organlarının manşetlerinde yer almaya başlayınca değerli köşe yazarlarımız konu hakkında gerçekleri yansıtan çok ilginç yazılar sergilediler.

Biz, bu ilginç gerçeklere değinmeden önce, müsaadenizle, konunun mimarı Sayın Taşçıoğlu'nun, çalışanları ve tüm dargelirlileri uyguladıkları acımasız ekonomik politikalarla sersefil eden hükümete rağmen, bu kadar insancıl sözcükler sıralayarak, işçi emeklililerine net 295.000.-TL emekli maaşını nasıl ve ne zaman verebileceğini ve durup dururken ülkemizde eş ve çocukları ile yaklaşık 20 milyon vatandaşı ilgilendiren bu önemli konuyu gündeme getirme zamanlaması üzerine durmak ve düşünmek gereğine duymaktayız.

TAŞÇIOĞLU İŞÇİ EMEKLİSİ

Sayın Taşçıoğlu SSK'nın son genel kurulunda Turizm ve Tanıtma Bakanı olarak bir konuşma yaptı ve o zamanki Türk-İş Genel Sekreterinin (Eski Sosyal Güvenlik Bakanı) "İşçi emeklilerinin aylık gelir durumları düzeltilmelidir" sözünü şöyle cevaplamıştı: "Fetbazlık yapma, daha düne kadar bu kuruluşların başında Bakandın. O zaman sen neden düzeltmedin? Ben de bir işçi emeklisiyim; senin bağlattığın maaşa kalsam sokaklarda dilenirdim." Bu yanıt Genel Kurul zabıtlarında yer almaktadır.

Yazdıklarına inanılır bir büyük gazete haberine göre Sayın Bakan "İşçi ölüme mahkum" demiş ve bugünkü işçi emekliliği sistemini şöyle eleştirmiş:

"Bu sistem işçiyi ölüme mahkum etmektedir. Bugünün uygulanmakta olan sisteminin gerçek işçi maaşlarıyla, emekli prim tavanı ve emekli maaşı arasında uyum yoktur. Misal olarak 88 bin lira alan birini düşünün: 116.400.- lira tavan üzerinden emekli olan bir işçi emekli maaşı olarak 88 bin lira alıyor. Hayat standardı onda bire düşüyor. Böyle yaşanması mümkün değil, bu kemer sıkmanın ötesinde korkunç bir olaydır. İşçiyi ölüme mahkum etmek demektir."

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Taşçıoğlu, bu durumun yeni bir emeklilik sistemine geçişin zorunluluğunu gösterdiğine dikkat çekerek, hazırlanan tasarıyla işçilerin emekli olduklarında da yaşam standartlarını düşürmeden yaşayabilme olanağına kavuşturulduklarını belirtmektedir.

Mükerrem Taşçıoğlu, yeni sistemin SSK'yı sıkıntıya sokacağı yolundaki yorumları yanıtlarken de, "SSK'nın sıkıntısı yok, alacağı var. SSK'nın alacak miktarı bugün 160 milyar lira civarındadır. Bunun yarısı devlet kuruluşlarından. SSK bugüne kadar devletten hiç para istememiş, bu nedenle SSK ne bugün ne de yeni sistemle sıkıntıya girmeyecektir. Zira, biz tasarıyı hazırlarken defalarca SSK yöneticileriyle oturup

Alpdündar: Bakanlık zahmet buyurmasın, onların düşündüğü süper emeklilik sistemlerini ülkemizde çok daha elverişli imkanlarla özel sigortalar uygulamakta...

hesap yaptık. Yeni sistemin getireceği ödeme yükünü, primleri defalarca kompütürlerde hesaplattık. Yöneticileri uyardım; hesaplarda hata olmasın, yarın açık verilmesin dedim. Bu konuda her hangi bir tereddüt yok, kaynaklar hesaplandı," şeklinde konuşmuştur. Ayrıca, hazırlıklar için yapıcı bir şekilde eleştirilmesinden memnun olacaklarını belirterek, gerek işçi gerek işveren ve gerekse basından gelecek eleştirileri tasarıya son şeklini vermede dikkate alacaklarını açıklamıştır.

Sayın Bakan, tasarının gerekçesini ise, "Yeni tasarıyla ne yapmış oluyoruz? Ben, bu tasarıyla dürüsüt davranmanın icabını yerine getirmiş oluyorum. Bugünkü sistemde Maliyeye başka maaş, SSK'ya başka maaş bildiriliyor. Maliye'ye 400 bin lira maaşlı bildirilen işçi SSK'ya 116.400 liradan prim ödüyor. Fazlasından prim alınmasına sistem müsaade etmiyor. İşte yeni sistem prim tavanını gerçek maaşlara yaklaştırıyor, böylece emekli maaşları da ücretlere yaklaşmış oluyor. Sistem her iki açıdan da dürüstlüğün icabını yerine getiriyor," şeklinde açıklamaktadır.

Hay Allah senden razı olsun Sayın Bakan. Aydan mı indin? Güneşten mi geldin? 80'li yılların başından bu yana işçi emekli dul ve yetimlerine yapılmış ve hala sürdürülen akıl almaz haksızlık ve adaletsizlikleri SSK Genel Kurullarında anlatmaktan, yazmaktan yorulduk, perişan olduk. O zaman sizler neredeydiniz?

12 Eylül yönetiminde söz sahibi olmuş, şimdiki çatınız altında yer alan bazı mesai arkadaşlarınız işçi emekli dul ve yetimlerine akıl almaz haksızlıklar yaptılar.

Sizin de buyurduğunuz gibi, sembolik durumda kalmış bugünkü işçi emekli maaş artışlarını asgari ücret artışlarından kopartarak, işçi emeklisi gelirlerinin, asgari ücretin de altında kalmasına neden oldular.

Yüzde yetmişlik aylık bağlama kuralını yüzde altmışa indirdiler.

Son üç yıllık en yüksek gelir ortalaması uygulamasınıbeş yıllık gelir ortalamasına getirmekle bağlanacak gelirleri daha da azalttılar.

SSK hastanelerinde muayene sırası beklemekten perişan olan sigortalı hastalara, emekli dul ve yetimlere, bir de muayane ücreti ve ilaç yüzdesi yatırma kuyruğu yaratarak, yarı hastaların sıralarda tam hasta olmalarına ve hatta kuyruklarda sıra beklerken fenalaşıp ölümlerine neden oldular.

Bu misalleri delilleriyle sıralayıp, çoğaltmak mümkündür.

TAŞÇIOĞLU, TASARI ELEŞTİRİYE AÇIKTIR DİYOR

Sayın Bakan, tasarının eleştiriye açık olduğu ve yapıcı eleştirilerden yararlanacağını söylüyor; buna çok seviniriz. O halde bildiğimiz doğruları yazalım, takdir ve değerlendirme ilgililerin ve kamuoyunun olsun:

1- Sayın Bakanın yenilikmiş gibi ortaya attığı, hak edilen maaş üzerinden prim alma ve alınan prime esas maaşın yüzde 70'i kadar emekli maaşı verebilme formülü yenilik değil, 506 sayılı kanunun Geçici 20'nci Maddesi ile 40 yıldır yürürlükte bulunan BANKALAR, SİGORTA ŞİRKETLERİ, TİCARET VE SANAYİ ODALARI VE BORSALAR, SANDIKLAR bünyesinde yaklaşık 90.000 Türk vatandaşına halen uygulanmaya devam olunan bir sistemdir. Yani, bu kuruluşlarda çalışan bir üst düzey görevli emekli olurken, Örneğin 800.000.- lira son aylığının yüzde 70'i olan 560.000.- lira emekli maaşı alır. Evet, yanlış görmediniz. 560.000.-lira emekli maaşı.

Şimdi Sayın Bakanımıza soralım: Bu süper emekli maaşı sansasyonu bir seçim yatırımı değilse, sosyal güvenlik sisteminiz içinde mevcut yukarıda yazılı uygulamayı neden genelleştirmiyorsunuz?

2- Önerilen isteğe bağlı ek göstergeli sisteme esasen ekonomik güçten yoksun bırakılmış sigortalılarımızdan yüzde kaçı iştirak edebilir?

Ülkemizdeki gerçekler ortada, çalışanların yüzde 90'ı geçim sıkıntısı ile kıvranırken, her ay gelirinden 50-60 bin lira daha fazla SSK primi nasıl ödeyebilir? Bu miktarların karşılığını rızasıyla kaç işveren öder? Bu durum herkesçe bilindiği halde getirilmeye çalışılan ek göstergeli isteğe bağlı süper sistemden sadece eş, dost ve işveren yakınları holding çevrelerinden başka kim yararlanabilir?

ESKİ EMEKLİLERİN DURUMU NE OLACAK?

3- Olayın en ilginç yönü, Şu ana kadar tartışılan sistem içinde halen emekli durumda bulunan işçilere yer verilmemiş olmasıdır. Cumhuriyetimizin kuruluşundan bu yana çok zor ve iptidai şart ve kurallarla ülkemizin kalkınmasına asgari 15-25 ve 35 sene gibi uzun yıllar, bedenen ve fikren çalışarak, ülkenin kalkınmasına katkıda bulunduktan sonra yaşlanarak emekli olmuş insanları var saymamak, onlara insanlık onuru ile bağdaşır bir gelir temin etmemek, onları düşünmemek bırakın sosyal devlet anlayışını, insanlık anlayışıyla da bağdaşmaz.

İşçiler külfette olduğu gibi nimette ve gelir dağılımında da sosyal adalet isterler. Demokrasilerde her zorluğun çaresi vardır.

Süper ek göstergeli sistem gerçekleşecekse bir geçici madde ile hüküm getirilir ve mevcut emekliler bulundukları göstergeler üzerinden borçlandırılmak suretiyle intibakları yapılır. Aksi uygulama ile işçi emeklileri arasında yaratılacak ayrıcalık onarılmaz yaralar açar.

SONUÇ

Sistem bozmak kolay, kurmak zor ve risklidir. Hepimiz bu ülkenin insanlarıyız. Sınıflar arası ayrıcalıkların nelere mal olduğu unutulmamalıdır.

Sonuçsuz kalmaya mahkum, uygulama alanı bulması ve asgaride toplumun çoğunluğunumemnun etmeyecek tasarılar için şirin sözler, kısa sürede, sahiplerini mahcup eder. Ülkemizde 60 yaşında öngörülen emeklilik için, 40 sene prim ve süper ek göstergeye ek prim ödeyerek emekli olmaya insanımızın ömrü yetmez.

Şu halde, özlenen amaca ulaşmak için, her çalışanın ödediği vergi matrahına esas aylık ücreti üzerinden prim almak ve son 3 yıllık ücret ortalaması üzerinden yüzde 70 oranında emeklilik geliri bağlamak adil olur ve bütün sızlanmaları ortadan kaldırır.

Öte yandan getirilmek istenen ek gösterge sistemine devlet katkıda bulunmayacak ve isteğe bağlı olacaksa, bu sistem SSK'ya finansman temini anlamına gelir. O takdirde Bakanlık zahmet buyurmasın, onların düşündüğü ekstra süper emeklilik sistemlerini ülkemizde çok daha elverişli imkanlarla Başak Anadolu ve Güneş gibi özel sigortalar uygulamakta ve ekonomik imkana sahip vatandaşlar bu sigortalardan yararlanmaktadır. ●

Barışçı olmaya izin yok!

KURULUŞ çalışmaları 1986 Eylül'ünde başlayan, 1987 Şubat'ında tüzel kişiliğini kazanan **Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Hekimler Derneği**'nin çalışması Ankara Valiliğinin 30.5.1987 tarihli yazısı ile durduruldu, kurucu üyelerin birçoğu savcılığa çağırıldı.

49 kurucu üye tarafından kurulan Dernek, "nükleer savaşın önlenmesine ilişkin bilgilerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması" amacıyla, 49 kişi tarafından kurulmuştu. Valilik "derneğin, nükleer savaşla ilgili bilgileri kamuoyuna aktarmasının rastgele, sorumsuz ve dahası panik yaratıcı olduğunu ve bu görevin Türkiye Atom Enerjisi Kurulu ile İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'nün amaç ve yetkisinde", bulunduğunu belirtti. Bu durumun "görev ve yetki karmaşası doğuracağı" gerekçesine, kurucuları da suçladığı bir bölüm ekledi.

İnsan sağlığını temel alan bir meslek grubunun, sağlık bir yana, insan varlığının topyekün ortadan kalkmasına duyarsız kalamayacağı düşüncesiyle 1980 yılında üç ABD'li ve 3 SSCB'li hekim tarafından kurulan "International Physicians For the Prevention of Nuclear War" 1985 yılında Nobel Barış Ödülünü almıştı. 52 ülkede birliğe üye dernekleri bulunan IPPNW'nin 150.000 üyesi vardır.

Dr. FERRUH YAVUZ

30 Nisan'da Valilikten bir yazı aldık: "Çalışmalarımız kamuoyunda panik yaratabileceği, amacımız ve konularımız Atom Enerjisi Kurumu ve İçişleri Bakanlığı çalışma konularıyla çakıştığı ve dernek kurucularımızın kimileri yüzünden faaliyetlerimizin durdurulduğu..." belirtiliyordu.

NÜKLEER savaş, insanlığı geçmişi ve geleceği ile yok-etmeye yönelik çağımızın en büyük tehlikesidir.

Öyle bir tehlikedir ki, insanlığa barış zamanında bile büyük zararlar vermektedir. Bu kısa yazımda konuya ayrıntılı giremeyeceğim. Ama sadece başlıklarını vermem dahi, neden nükleer savaşa karşı olmamız gerektiğini sanırım anlatacaktır:

1. Hazırlıkları: Harcamalar insanların refaha kavuşmasını engellemekte veya geciktirmekte, sağlık ve eğitim harcamalarının kısılmasına, denemeler kanserlerin artmasına neden olmaktadır. Toplumlar üzerinde savaş psikozu gelişmektedir. 2. Depolanması: Konvansiyonel savaşlara ve terörist saldırılara hedef olmaktadır. Kaza olasılığı artmaktadır. 3. Nükleer savaş: İnsanlığın karşılaşabileceği en son felaket olacaktır.

İşte bu nedenlerle yeryüzündeki çağdaş insanlar örgütlenmekte ve nükleer savaşa karşı savaş vermektedirler. Bu örgütlerden bir tanesi de IPPNW.

Halkın sağlığını korumak, sağlığını tehdit eden faktörler hakkında bilgi vermek, yaşamını kurtarmak ve uzatmakla görevli biz Türkiye'li "Çağdaş Hekimler", diğer tıp mensuplarını da aramıza alarak, 30 ocak 1987'de, 49 kurucu üye ile "Nükleer Savaşın Önlenmesi için Hekimler Derneği"ni kurduk. Amacı, "olası bir nükleer savaş felaketiyle ilgili bilgileri kamuoyuna açıklamaktır." Hedefi, "tüm tıp mensublarını kapsamak" olan derneğimiz, çeşitli basın bültenleri ile bunları kamuoyuna duyurdu. 9 Mart'ta "Nükleer Savaş Tehlikesi" konulu bir panel düzenlendi ve övgü topladı. Gorbaçov'un son önerisini desteklediğini duyurdu. 27 Nisan'da Ankara'da açılan "I. Uluslararası Silah Fuarı"'nı, konvansiyonel silahlanma yarışının nükleer silahlanmayı körüklediği, gerekçesi ile protesto etti.

Çalışmalarımız dış basında çok yankılanmış olmalı ki, IPPNW Avrupa sorumlusu iki İngiliz doktor bizi ziyarete geldiler. Bize, "Avrupa'da IPPNW'e üye olmayan iki ülke kaldınız. Bir tanesi Yugoslavya, onlar bu yıl üye oluyorlar, siz ne zaman üye olacaksınız?" diye sordular. Biz de yasal engelleri aşar aşmaz üyelik başvurumuzu yapacağımızı, bunun enaz bir yıl alacağını söyledik. Başarı dilediler, bizimde yakından ilgilendiklerini söylediler ve aynı gün döndüler.

30 Nisan'da Ankara Valiliği'nden 4140 sayılı bir yazı aldık bu yazıda çalışmalarımızın kamuoyunda panik yaratabileceği, amacımız ve çalışma konularımızın "Türkiye Atom Enerjisi Kurumu" ve İçişleri Bakanlığı "Sivil Savunma Genel Müdürlüğü"nün çalışma konularıyla çakıştığı ve dernek kurucularından (Üç kurucu Türkiye Barış Derneği davasından yargılanıyordu ve beraat ettiler) ötürü faaliyetimizin durdurulduğu yazıyordu. Ayrıca derneğimiz, "kurulması yasaklanmış" derneklerden sayılacağından, 2908 sayılı yasanın 10. maddesinin 3. fıkrasına göre işlem yapılacağı duyuruluyordu. Yani, dernek kapatılma istemi ile mahkemeye veriliyordu.

Dünyada amaçlarından ve çalışmalarından ötürü Nobel Barış Ödülü almış hekimler, Türkiye'de aynı amaçlar için savcıya ifade vermeye başladılar... ●

2821 sayılı sendikalar yasasının antidemokratik, geçici 5.maddesi kaldırılmalıdır

Ülkemizde yasakların kalkmasını, kişisel ikballeri olarak değil, demokrasinin gereği olarak istediklerini ve savunduklarını söyleyenler, ulusumuz ve tarihi önünde sınavdadırlar. Bu, kişiler olarak "demokrat" olma, örgütler olarak "demokrasiyi" savunup savunmama sınavıdır.

ÖZCAN KESGEÇ

DİSK ve bağlı sendikalarının 12 Eylül 1980 tarihinden buyana faaliyetleri durdurulmuş durumdadır.

Bu eylemin politik bir işlem olduğu kuşkusuzdur. Bu işlem; DİSK'de somutlanan, DİSK ilkeleri olarak ülkemiz koşullarına uygulanan, bağımsız, demokratik, kitle ve sınıf sendikacılığı anlayışının ortadan kaldırılması ve/veya etkisizleştirilmesi eyleminin adıdır. "24 Ocak Kararları" olarak bilinen ekonomik yapılanmanın ve bunun sosyal siyasal çerçevesinin zorunlu gördüğü bir işlemdir.

Bu yazının amacı, kısaca yukarıda özetlediğimiz çerçeveyi açmak ve tartışmak değildir. Bu alanda çok şeyler yazılmış, dava safhasında sorgu ve savunmalarda söylenmiş ve en önemlisi bu gerçek, başta işçi sınıfımız olmak üzere, tüm emekçi kesimlerce yaşanılarak daha da net kavranılmış ve öğrenilmiştir.

Bu yazımızla, DİSK ve bağlı sendikalarının faaliyet'ten alıkonulmuş olmalarının yasal ve hukuksal çerçevesinin bugünkü geçerliliklerini, DİSK ve bağlı sendikaların açılması için engel görünen somut hedefi irdelemeye çalışacağız.

7 NO'LU MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ KARARI İLE BAŞLAYAN ÖYKÜ

12 Eylül 1980 Tarih, 17103 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 7 no'lu Milli Güvenlik Konseyi kararının 2. maddesi şöyle idi: "Kamu düzeni ve genel asayiş gereği olarak DİSK, MİSK ve bunlara bağlı sendikaların faaliyetleri durdurulmuştur."Daha sonra bildiride, bu kuruluşların yöneticilerinin silahlı kuvvetlerin "güvencesi" altına alındıkları belirtiliyordu.

Bundan sonra DİSK ve bağlı sendikaların yöneticileri gözaltına - pardon güvence altına- alınıyor, tutuklanıyor, haklarında TC yasasının 146/1 maddesini çiğnemekten idam istemi ile dava açılıyor, uzun süre tutuklu kalıyorlar ve nihayet 1986 yılı Aralık ayında, İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesinin kararı uyarınca, yöneticiler ağır hapis cezalarına çarptırılarak, DİSK ve sendikalarının da kapatılmasına karar veriliyordu. Artık gerekçeli kararın yazılıp tebliği ve Yargıtay safhası bekleniyordu. Bunun ise, en iyimser tahminle 2-3 yıl alacağı beklenmekte, söylenmektedir.

MİSK, bildiriden kısa süre sonra faaliyetine izin verilerek açılmıştır. DİSK ve bağlı sendikalar ise, hâlâ yasaklı durumdadırlar.

DİSK ve bağlı sendikalar, 11 Ekim 1980, Tarihli ve 17132 sayılı resmi gazetede yayınlanan 2316 sayılı, "faaliyetleri durdurulan sendika, federasyon ve konfederasyonlara kayyım tayini hakkındaki kanun" uyarınca, kayyımlara teslim edilmiştir.

Bu yasa ve genel yasa ile varolan "kayyım" müessesesi dışında özel bir müessese getirilmiştir. Buna göre kayyımlar, sıkıyönetim komutanlarının gözetiminde İş Mahkemelerince atanacak ve atanan kayyımlar, komutanlık denetiminde görev yapacaklardır. Kayyımlar "Sendikal faaliyet hariç" olmak üzere, sendikaların hak ve menfaatlerini koruyacaklardır.

Faaliyetlerin serbest bırakılması ile kayyımların görevi kendiliğinden son bulacaktır.

Yasada ayrıca önemli bir husus yeralmaktadır; o da "274 Sayılı yasanın 30. maddesi hükmünün saklı olduğudur."

274 SAYILI YASANIN 30. MADDESİNİN OLAY AÇISINDAN ANLAMI

274 sayılı Sendikalar Yasasının 30: maddesi, "Faaliyetten men, kapatma, Yönetim Kuruluna işten el çektirme ve seçimlerin iptali" başlığını taşımaktadır.

Bu madde çeşitli fıkraları ile sendika tüzüklerinin yasalara aykırı görülmesi durumunda nasıl düzeltileceğini, bu nedenle mahalli iş mahkemelerinin sendikaları faaliyetten men ve kapatma kararı verebileceklerini, seçilen yöneticilerin seçimlerinin iptalini ve sonra izlenecek yolu, faaliyetten men durumunda medeni yasa uyarınca nasıl kayyım atanacağını ve bunların görevlerini düzenlemektedir.

Maddenin 4. ve 5. fıkraları, konumuz açısından ayrıca önem taşımaktadır. 4.fıkrada TC Anayasasının 1, 2, 3/1 fıkrası, 4, 19/5, 57/1 fıkrası, "maddelerinde yer alan ilkelere aykırı amaç güden ve faaliyette bulunan sendikaların iş davalarına bakmakla görevli mahkeme kararı ile kapatılacağı" hükmü yeralıyor.

5. Fıkrada ise aynen, "Yargılamanın her safhasında, hükümden önce dahi, işbu kanuna göre kapatmayı veya faaliyetten men'i gerektiren fiilin işlendiğine dair kuvvetli emareler bulunmak şartıyla bu gibi teşekküller, Cumhuriyet Savcısının talebi üzerine faaliyetten men edilir," hükmü yeralmaktadır.

2316 Sayılı DİSK ve bağlı sendikalarına kayyım tayinini öngören özel yasanın saklı tuttuğu madde budur.

Buna göre, Milli Güvenlik Konseyi Kararı ile faaliyetten men edilen sendikalar için dahi bu hükümler geçerli olacaktır. Yani mahkeme-

DİSK AÇILMALIDIR KAMPANYASINA ÇAĞRI

12 EYLÜL yönetimi DİSK'in faaliyetlerini durdurdu; DİSK yöneticileri hakkında 146/1'den dava açıldı, idama mahkum olmaları istendi. Yıllarca tutuklu kaldıktan sonra, Aralık 1986'da çeşitli ağır hapis cezalarına çarptırılan DİSK yöneticileri, şimdi Yargıtay safhasının sonuçlanmasını bekliyorlar.

DİSK Ekim 1980'den bu yana, sıkıyönetim komutanlıklarının gözetiminde atanan kayyımların elinde. Dergimizin geçen ayki sayısında ise, DİSK ve bağlı sendikalarının malvarlıklarında on milyonlarca dolar kayıplar olduğunu açıkladık. Malvarlıkları üstündeki tasarrufun nasıl kullanıldığı ise meçhul!

Ortada açıklanmaya muhtaç bir adaletsizlik var. Dahası, DİSK ve bağlı sendikaların faaliyetlerinin yasaklanmasına ilişkin bir mahkeme kararı bulunmuyor. Peki, yasaklı olmanın dayanağı nedir? Bilinen bir tek dayanak var: 2821 sayılı Sendikalar Yasası'nın geçici 5.maddesi.

Geçici 5.maddenin içeriği DİSK davasında yargılanan DİSK yöneticilerinden Özcan Kesgeç'in aşağıdaki yazısında açıklanıp yorumlanıyor. Geçici 5.maddeye göre, DİSK'in faaliyetten yasaklanması olanak içindedir. Ne var ki, bu yasaklamanın hukuk ilkelerine uygunluğu çok kuşkuludur. Gerçek ya da tüzel kişilerin, haklarındaki yargılama sonuçlanıncaya dek suçsuz sayılacakları, en basit hukuk kuralıdır. Oysa bu hukuk kuralı DİSK için işletilmemiştir. Adli yargı organları tarafından mahkum sayılma hatası, geçersiz sayılmalıdır. Anayasa Mahkemesi'nin bu antidemokratik uygulamayı, hukuk kurallarının işletilmesini sağlayarak, yürürlükten kaldırması pek tabidir.

GÜN, ülkemizde demokrasiden yana olan tüm siyasal partileri, demokratik yığın örgütlerini ve yöneticilerini, kişileri ve Anayasa Mahkemesi'ni bu adli hatanın düzeltilmesi için göreve çağırıyor. DİSK'in açılması olanaklıdır. Bu fikri benimseyelim, yaygınlaştıralım. Bunun için, görev başına!

ler "karar" ile sendikanın faaliyetten alıkonulmasına, hüküm kesinleşinceye kadar yargılamanın her safhasında karar verebileceklerdir.

DİSK ve bağlı sendikalar açısından mahkemece verilmiş bir "faaliyeti yasaklama" kararı var mıdır? Buna verilecek yanıt, hayır yoktur, olmaktadır.

DİSK ile ilgili olarak 12 Eylül'ün hemen öncesinde, Bakırköy Cumhuriyet Savcılığınca Bakırköy İş Mahkemesinde, 274 sayılı yasanın 30. maddesine dayanarak dava açılmıştır. Daha sonraları İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 2. No'lu Askeri Mahkemesinde görülen DİSK davası ile birleştirilen bu davada 274 sayılı yasanın 30. maddesinin 5. fıkrası uyarınca verilmiş bir "faaliyetten yasaklama" kararı yoktur.

Keza sıkıyönetim yasasının yaptığı yollama ile, sıkıyönetim mahkemeleri 274 sayılı yasanın 30.maddesi kapsamında da yargılama yapmaya yetkili kılınmıştır. DİSK ve bağlı sendikaların davasında, sıkıyönetim mahkemelerince yargılamanın hiçbir safhasında, hükümden önce bile, verilmiş bir "faaliyetten men" kararı mevcut değildir.

Bu durumda DİSK ve bağlı sendikalar için Milli Güvenlik Konseyinin 7 no'lu bildirisi dışında, bir "faaliyetten yasaklama" kararının bulunmadığı ortadadır.

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİNİN 7 NO'LU KARARI NE ZAMAN HÜKÜMSÜZ OLMAKTADIR?

9.11.1982 tarih, 17863 sayılı resmi gazetede yayınlanan, 2709 sayılı "1982 Anayasası"nın 177. maddesi, Anayasanın yürürlük tarihine ilişkin düzenlemeleri içermektedir.

Buna rağmen, Anayasanın III. bölümündeki çalışma hayatı ile ilgili hükümleri, toplu iş sözleşmesi grev hakkı ve lokavt ile ilgili hükümler, yeni kanunları çıkarıldığında veya mevcut kanunlarda değişiklik yapıldığında ve her halde en geç TBMM göreve başladığında yürürlüğe girecektir.

Bunlar yürürlüğe girinceye kadar mevcut kanunlar ve Milli Güvenlik Konseyinin bildiri ve kararları uygulanacaktır.

Sendikalar ile ilgili düzenlemeler Anayasanın 3. bölümünde yer almaktadır.

2821 Sayılı yeni Sendikalar kanunu, 7.5.1983 tarih ve 18040 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu durumda yukarıda belirttiğimiz Anayasanın 177. maddesi uyarınca, bu alanda Milli Güvenlik Konseyi kararları 7.5.1983 tarihi itibariyle son bulmaktadır. Bir başka deyişle, 7.5.1983'den itibaren, DİSK ve bağlı sendikaların "faaliyetten men'ini" öngören, Konseyin 7 no'lu bildirisinden sözetme olanağı yoktur.

Yukarıda 274 sayılı yasanın 30. maddesi uyarınca, mahkemece verilmiş bir "faaliyetten men" kararının da bulunmadığını bir kez daha anımsadığımızda, şu soruyu sormak gerekmektedir: **Bu tarihten sonra DİSK ve bağlı sendikaların faaliyetten yasaklı olmasının dayanağı ne olmaktadır?**

2821 SAYILI SENDİKALAR YASASININ GEÇİCİ 5.MADDESİ

Üzerinde tartışılması gerekecek olsa dahi, bu alanda ileri sürülebilecek yasal dayanak olarak, Milli Güvenlik Konseyi'nin 7 no'lu bildirisinin ortadan kalkması ile aynı anda yürürlüğe giren 2821 sayılı yasanın geçici 5.maddesi ileri sürülebilir. "Faaliyetleri durdurulan işçi teşekküllerinin durumu", başlığını taşıyan 5.madde ise şöyledir: **"11 Eylül 1980'den sonra; Milli Güvenlik Konseyi ve Sıkıyönetim Komutanlıklarınca faaliyetleri durdurulan sendikalar ile bunların teşkil ettikleri Federasyonlar,** GEREK TÜZEL KİŞİLERİ ve gerekse bunların YÖNETİM VE DENETİM KURULLARI ÜYELERİNDEN HERHANGİ BİRİ hakkında TCK ikinci kitabının birinci babında yer alan Devletin şahsiyetine karşı işlenmiş cürümlerden herhangi biri ile ilgili olarak kamu davası açılmış bunulanlar, haklarında BERAAT kararı alınıncaya kadar, bu konudaki sendikal hakları kullanamazlar ve sendikal faaliyette bulunamazlar..."

DİSK ve bağlı sendikalarının hem tüzel kişilikleri, hem de yöneticileri için bu maddedeki, sendikal faaliyette bulunmayı yasaklayan "cürümlerden" dava açılmış olduğu bilenen bir gerçektir.

GEÇİCİ 5.MADDE ANTİDEMOKRATİK, 1982 ANAYASASINA DAHİ AYKIRI BİR MADDEDİR

Bu düzenlemenin yasa ile yapılmış olması, yani yasal olması, her zaman hukuksal olduğu anlamına gelmez. Her yasal düzenleme hukuksal değildir. Sendikalar yasasının geçici 5.maddesi ile, DİSK ve bağlı sendikalarını faaliyetten yasaklamak belki yasaldır, ama asla **hukuksal değildir**, antidemokratiktir.

Herhangi bir nedenle suçlanan gerçek veya tüzel kişinin yargılamanın kesin sonucuna kadar suçsuz sayılacağı, öyle kabul göreceği, en ilkel hukuk kuralıdır!

Oysa geçici 5.madde, hakkında dava açılmış olmasını suçluluğun ta kendisi saymaktadır. Davanın açılmış olması, dava sonucunun, yani kesin hükmün doğuracağı sonucu **peşinen doğurmuş** sayılmaktadır.

DİSK ve bağlı sendikaları için açılmış bulunan bu davada, kesin hüküm, DİSK ve bağlı sendikaları ile yöneticilerinin "suçluluğu"yla sonuçlanırsa, ortaya çıkacak durum, davanın açılmış olması ile sağlanmış olmaktadır. Böyle bir düzenlemenin ne demokratik ne de hukuksal yanının varolduğunu söyleme olanağı yoktur.

2821 sayılı sendikalar yasasının Milli Güvenlik Konseyince çıkartıldığı, Milli Güvenlik Konseyince çıkartılan yasaların anayasaya aykırılık gerekçesiyle Anayasa Mahkemesine götürülmesi yolunun kapalı olduğu bilinmektedir. Bu yol açık olsaydı, anılan maddenin iptal edileceğinden kuşku yoktur. Nitekim benzer bir düzenleme avukatlık yasasında, Özal iktidarınca yapılmış ve Anayasa mahkemesince iptal edilmiştir.

1136 sayılı avukatlık yasasının 154.maddesi, 8.5.1984 tarih, 3003 sayılı yasayla değiştirilerek, tıpkı sendikalar yasasının geçici 5.maddesi hükmü gibi, hakkında devletin şahsiyetine karşı cürümlerden dava açılan avukatlar için "işten yasaklama" zorunluluğunu getiriyordu.

Bir başka ifadeyle, TCK'nun devlete karşı cürümler olarak tanımladığı bir suçtan hakkında dava açılan avukat "faaliyetten yasaklanacak"tı. Dava açılmış olması yeterli sayılmaktaydı.

Anayasa mahkemesi 1.3.1985 tarih, 1984/12 Esas, 1985/6 Karar sayılı hükmüyle, 1136 sayılı yasanın 3003 sayılı yasayla değişik 154. maddesinin", ...veya Devletin şahsiyetine karşı cürümlerden veya rüşvet... biri ile hakkında kamu davası açılan..." bölümünü iptal etmiştir.

SENDİKALAR YASASININ GEÇİCİ 5.MADDESİNİN KALDIRILMASI, EN AZ ANAYASANIN GEÇİCİ 4.MADDESİNİN KALDIRILMASI KADAR ÖNEMLİDİR

Yaşadığımız dönem bir kısıtlamalar dönemidir. 12 Eylül ile getirilen kısıtlamalar, bugün de büyük ölçüde sürmektedir. Bu kısıtlamalar, sermaye ve örgütleri dışında kalan tüm halkı ve emekçi örgütlerini bir kıskaca almış durumdadır.

Temel kaynağını 1982 Anayasasında bulan bu kısıtlamaları, demokrasi ile bağdaştırmak olanağı yoktur. Ülkemiz demokrasisi, bu kısıtlamalardan kurtulmadıkça tam anlamıyla kurulma ve gelişme olanağını bulamayacaktır.

Bu kısıtlamalar içinde, temel hak ve özgürlüklere, onun ayrılmaz bir ögesi ve en somutlanabilen alanı olan sendikal hak ve özgürlüklere getirilen kısıtlamalar ise, ayrı bir önem taşımaktadır. Zira bu alandaki özgürlükler, demokrasinin olmazsa olmaz koşuludur.

Bu alanda başta Anayasa olmak üzere, diğer tüm yasalarda antidemokratik ve hukuk dışı düzenlemeler mevcut bulunmaktadır.

DİSK ve bağlı sendikalarının faaliyetini yasaklayan, sendikalar yasasının geçici 5.maddesi de bunların en önemlilerinden biridir.

Bu madde ile hukukun en temel kuralları çiğnenmiştir. Bu madde ile getirilen yasak Anayasanın geçici 4.maddesi ile getirilen yasaklar kadar demokrasiyle bağdaşmaz.

Anayasanın geçici 4.maddesiyle getirilen yasaklar ne kadar "halkımıza" konmuş yasaklar ise; "geçici 5.madde ile getirilen yasaklar da, başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi halkımıza konmuş olan yasaklardır. Ve demokrasimiz üzerine düşen "ayıplı" gölgesi, bir an önce kaldırılmalıdır.

47. SAYFADA SÜRÜYOR

1 Mayıs ve SHP

ÇETİN YÜCEL

GÜNÜMÜZ koşullarında ülkemizin demokratlarından en çok oyu ve desteği alan parti SHP olmuştur. İlerici, sol, demokrat, antiemperyalist kamuoyu açısından bu destek bilinçli bir eylemdir. Tercih, açık ve net dayanaklara sahiptir. Gene günümüz koşulları dikkate alındığında, bu destek yerindedir.

Acaba aldığı oylar ve destekler konusunda SHP ne kadar açık ve net bir kavrayışa sahiptir? Bu soruyu sormak gerek.

SHP dürüst, iyi niyetli ve tutarlı olmaya çabalayan bir partidir. Parlamento'daki en demokrat partidir. Bu görülüyor, biliniyor. Oy ve destek de bunun için veriliyor.

Ancak SHP eylem hattını belirleyememiş, politikasıyla kitle hareketlerini bütünleştirememiş, münferit olaylara karşı münferit tepkilerle yetinen, mücadelesini programatik temellere oturtamamış, bu nedenle de örgütsel zayıflıklara sahip bir partidir. Eyleminde ve davranışlarında kaçınılmaz olarak tutarsızlıklara ve çelişkilere düşmektedir. SHP, bir partiyi parti yapan temel özelliklere, niteliklere henüz ulaşamamış bir parti görünümünü veriyor.

SHP terminolojisinde "katılımcılık" önemli bir yer tutuyor ve sık sık kullanılıyor. Gene sormak gerek: Acaba bu katılımcılık SHP iktidara geldikten sonra için mi düşünülmektedir? Katılımcılıktan, sözcüğün basit anlamıyla, halkın toplumsal, siyasal, ekonomik, kültürel eylemlere katılımı anlaşılıyorsa, bunun "muhalefet dönemi"nde gerçekleşme yolu yok mudur? Vatandaşın, SHP iktidara geldiğinde, onun öngördüğü "düzeni" inşa etmek için katılımda bulunacağı öngörülüyorsa, bu öngörü niçin iktidara giden yolda gerçekleşmesin? Halkla birlikte "düzen" inşa etmeyi öngören bir parti, iktidarın "aslanın ağzında" olduğu muhalefet döneminde halkla birlikte toplumsal muhalefeti inşa etmeyi niçin düşünmesin?

Bu sorulara SHP saflarından verilecek cevap elbette "olumlu" yönde olacaktır, ama teorik bir cevap olmaktan öteye gidemeyecektir. Çünkü (bu konu SHP'nin sınıfta kaldığı bir konudur) politikadan az çok nasibini alan herkes bilir ki, bir partinin gücünü gösteren temel ölçüt, örgütlediği kitle eylemleridir.

SHP'nin İstanbul'da yapmayı kararlaştırdığı ve yersiz endişelerle ve anlaşılmaz gerekçelerle iptal ettiği 1 Mayıs toplantısı, SHP için kamuoyunda bir güven aşınmasına yol açmıştır. Şükran Ketenci'nin dediği gibi, 1 Mayıs yasağı "kafalarda, Türk insanının bilinçaltındadır." Politikacı önder kişi demektir (ya da öyle olması gerekir). Dolayısıyla bu yasağı önce kendi kafasından ve bilinçaltından atmalı ki, topluma önderlik edebilsin.

1 Mayıs'ın gerçek sahipleri bellidir, işçilerdir, işçilerden yana aydınlardır, siyasal partilerdir. Siyasal partiler bugün var, yarın yok. Ama 1 Mayıs'ın sahipleri her zaman olacak.

Cesaretin politikada yeri var. Bu cesaret Cindoruk'un siyasi kabadayılığı değil, tutarlılığın ve kararlılığın gerekli zeminidir.

1 Mayıs'da grevler ziyaret edildi

12 EYLÜL'den sonra budanan demokratik hakların başında, işçi sınıfının uluslararası birlik ve dayanışma günü 1 Mayıs tatili geliyor. Gerçi 82 Anayasısı ve 12 Eylül yasaları 1 Mayıs'ın kutlanmasını yasaklamıyor ama, sürekli gözdağı ve karşı propagandalarla, 1 Mayıs'ın yığınsal biçimde kutlanmasıyedi yıl boyunca engellenebildi.

Ne var ki, 1 Mayıs 1987, işçi sınıfının bayramını gelecek yıllarda yığınsal biçimde kutlayabileceğinin önemli ipuçlarını verdi. Geçtiğimiz aylarda başlayan ve 10 bin kişiyi kapsayan Petrol-İş grevleri de, işçi hareketinin dayanışma ve mücadele bilincinin yükselmesine önemli katkılar yapıyor.

İstanbul Topkapı bölgesinde 1 Mayıs akşamı işten çıkan işçiler, Petrol-İş'e bağlı grevdeki Habaş işyerinde toplandılar ve grev gözcülerine kırmızı karanfiller vererek, 1 Mayıs'ı kutladılar. Yaklaşık 150 işçinin oluşturulduğu topluluk, kutlamadan sonra Otomobil-İş Topkapı Şubesi'ne gitti. Burada Otomobil-İş Şube Başkanı Rıza Durak, 1 Mayıs'la ilgili bir konuşma yaptı. Daha sonra 1977 1 Mayıs'ında öldürülenler için saygı duruşu yapıldı. Toplantı, işçi temsilcisinin ve bir öğrencinin konuşmasıyla tamamladı.

Yine 1 Mayıs günü Kağıthane bölgesinde grevde bulunan Plastifay fabrikası önünde toplanan 150 kadar işçi, Ege Kimya işyerinin önüne kadar kısa bir yürüyüş yaptı. Topluluk Ege Kimya önünde yapılan konuşmadan sonra dağıldı.

Sol parti tartışmaları

Birlik: Nasıl?

ALİ SERCAN

İÇİNDE bulunduğumuz günlerde, sol kamuoyunda yaygın bir kanıya rastlanıyor: "Ne kadar da bolunduk!" Bu kanıyı destekleyen başlıca görüntüyü, özellikle son aylarda yeni yeni sol dergilerin yayın yaşamına girmesi ve derhal diğer sol hareketlere karşı eleştiri kampanyaları başlatmaları oluşturuyor. Bu manzaraya bakan ilerici insanlarımızın önemli bir bölümü hayıflanıyorlar: "Amip gibi bölünüyoruz -ne gereği var- bunca deneyden sonra hâlâ akıllanmadık mı- bir türlü birleşemeyecek miyiz, "seslerini yanımızda, berimizde duyuyoruz. Birleşmek için duyulan özlemin taşıdığı haklılık bir yana bırakılırsa, gerçekte bu görüşler, yetersiz bir çözümlemeyi, daha doğrusu, eylemsiz bir bakış açısını içeriyor.

Önce şunu vurgulamak gerekir: sol görüşler zaten geniş bir yelpaze oluşturuyor. Kimisi arasında derin ayrılıklar var, kimi birbirine daha yakın, ana doğrultu bakımından önemli çakışmalar içinde. Ancak farklı görüşler, dünün olduğu gibi bugünün de gerçeği. Bunu kabullenmek, içine sindirmek gerekiyor. Farklı görüşü olanların özgün fikirler ileri süreceğini, böylece savaşımı geliştireceğini düşünenlerin, bu fikirlerin propagandasını yapması, yayması, taraftar toplamaya çalışması, bir hareket olarak güçlenmeye çalışması ya da bir hareket oluşturması son derece doğal. Birleşme yönünde doğru eylem koyabilmek, ne için birleşilmesi gerekeni tanımlamanın yanında, bu gerçeği kavramakla ve görüş ayrılıkları karşısında serin kanlı bir tutum alabilmekle mümkün.

Ayrıca, günümüzde kapitalizmin gerçeği, temel sınıfların yanısıra, toplumsal tabakaların geçmişe göre daha çeşitlenmiş olduğudur. Bu yeni tabakalaşmanın sınıfsal güçlerin politik arenada temsiline de çeşitlilik getirdiği tartışılamaz. Hatta politik güçler düzleminde bakıldığında, kimi geçici kimi kalıcı olarak canlılık kazanmış, sınıf ve tabakaları birebir ve doğrudan temsil etmek yerine, belli ilişki ve etkilenmeleri yansıtan çok sayıda örgütsel yapıyla karşılaşılabilir. Geri ve bağımlı karakter taşıyan kapitalizmde bu özellik daha da belirgindir ve Gün'ün Mayıs sayısında da işaret edildiği gibi,* birçok devrimci örgütlenmenin oluşmasına kaynaklık eder. Geri ve bağımlı kapitalizmin yolaçtığı insafsız çelişki ve çatışmalar, böylesi politik oluşumların sol ve sosyalist amaçlar gütmesinin nedenidir.

Devrimci eylemin gerilediği dönemler hiç kuşkusuz fraksiyonculuğu azdırır. Yaşanan ağır koşulların, görülen baskı ve zulmün insanları kendiliğinden düşünmeye sevkedeceğini, yoğun düşünmenin de ortak düşmana karşı birleşmeyi kolaylaştıracağını beklememek gerekir. İşin yerini vıdıvıdının ya da filozofça tefekkürün aldığı topraklar böyle bir ürün veremez. Devrimci eylemden kaynaklanmayan, onunla birleşememiş düşüncenin sağlıklı olamayacağını bildiğimiz gibi, bilimsel -sistematik bir fikirler bütünü- bir dünya görüşü temelinde yükselmeyen eylemin, devrimci karakter taşımayacağını da biliriz. Buradan şu sonuca varıyoruz: Savaşımımızda birlik yaşamsal önemdedir. Ancak birliğe devrimci bir eylem süreci içinde varacağız. Başka bir deyişle birliğin momentini savaşım süreci içinde yakalayacağız. Birliği sürekli bir eylem hattı olarak göreceğiz ve onu, iş ve eylem birliği içinde etekemiğe büründüreceğiz.

BİRLIK KAVRAMI STRATEJİKTİR

Birlik kavramı bir tercih sorunu, yöntem sorunu, tartışma-iknauzlaşma, disiplin, özveri, karşılıklı saygı, niyet ve moral sorunları olarak karşımıza çıkar. Ancak, en başta ve hepsini belirleyen biçimde stratejik bir sorundur. Türkiye'de demokrasi, bağımsızlık, barış ve toplumsal ilerleme savaşımında sürekli ve kalıcı bağlaşıklıklar oluşturmak, stratejik bir sorundur. Birliği bu yönüyle ifade etmek daha açıklayıcı olacaktır. Türkiye'de hâkim olan sürecin stratejik sorunu gözardı eden biçimde ayrışma yönünde geliştiği söylenebilir mi? Son 4-5 yılın birikimi daha olumlu düşünmek için ciddi ipuçları veriyor. Önümüzdeki savaşım süreci, işçi sınıfının politik hareketinin yaşamın her alanında etkin bir rol oynamasına tanıklık edebilir. Bu gelişme tüm bilimsel sosyalistlerin aynı çatı altında toplanmasının önkoşulları yaratabilir. Bundan bağımsız fakat paralel olarak, sosyalist ve devrimci demokrat akımlar arasındaki birlik yaklaşımlarının güçlenerek sürmesini, bu yaklaşımların kendisini daha somut ve işlevsel biçimlerde ifade etmesini, birleşik eylemlerin yükselmesini ve kalıcılaşmasını bekleyebiliriz.

Önümüzdeki sürecin böylesi gelişmelere gebe olması, devrimci demokratik iktidarı hedefleyen bir demokrasi cephesinin örülmesi konusunu, geçmişe göreli olarak, daha kı-

Devrimci eylemden kaynaklanmayan, onunla birleşememiş düşüncenin sağlıklı olamıyacağını bildiğimiz gibi, bilimsel bir dünya görüşü temelinde yükselmeyen eylemin, devrimci karakter taşımayacağını da biliriz.

sa erimde yol alabilecek sıcak bir konu haline getiriyor. En azından, demokrasi cephesinin nüvesinin oluşturulması yönünde atılacak adımlar güncellik kazanıyor, ancak iki önemli noktayla karşı karşıya bulunuluyor. Birincisi birlik çabalarının dün olduğu gibi göstermelik, dostlar alışverişte görsün düzeyinde kalmayıp, işlevsel olması, iş ve eylem birliği temelinde yükselen kalıcı yapılanmaya kavuşması için ne yapılacak? Sol parti tartışmalarının bu bağlamda ele alınması gerektiği düşüncesindeyiz. İkincisi, fakat en az birincisi kadar önemli bir başka sorun da: sol güçler arasındaki bugünkü verili or-ganı aşan daha geniş bir birliğin gözetilmesinin gerekliliği. Başka türlü söylenirse, bilimsel sosyalist doğrultudaki akımlarla sol radikal nitelikli hareketler arasında daha yakın ilişkiler ve ortak savaşım platformunun geliştirilmesi gerekiyor. Sol blok denince, sol içinde birbirine daha yakın hareketlerin farklı farklı gruplar oluşturmalarını değil, daha geniş bir beraberliği anlamak önem kazanıyor.

Sol parti konusu bir fetiş olarak ele alınmamalı. Sorun şu dört noktada özetlenebilir:

Sosyal demokrasiden farklı olarak kapsamlı ekonomik ve toplumsal demokrasiyi hedefleyen, demokrasiyi anti-faşist, anti-emperyalist, anti-tekel, anti-şoven ve barışçı köklü değişimler sorunu olarak gören hareketlerin savaşım birliğinin sağlanması.

—Birleşik savaşımın kalıcılığı ve etkinliği bakımından bir örgütsel ifadesinin olması, birliğin örgütsel bir mekanizmaya kavuşarak kurumlaşması.

—Birliğin örgütsel aracının, kitleleri kucaklayabilen, kitlelerle organik bağlar kurabilen, kitleler içinde organlar oluşturan açık ve yaygın propaganda kanalları olan özellikler taşıması.

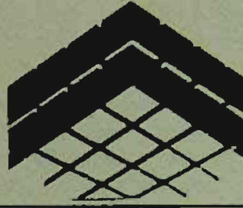
—Devrimci-demokrat, sol ve sosyalist akımların oluşturduğu birliğin sosyal demokrasiyi ve tüm demokrasi güçlerini içine alan bir demokrasi cephesinin nüvesi, itici gücü ve dinamosu olması.

Kısaca, bu nitelikler nasıl gerçeklik kazanacaksa, nasıl yaşama geçecekse, oraya yönelmek, o adımları atmak gerekiyor. Bu anlayış hiç kuşkusuz, şu anda birbirine daha yakın olduğu bilinen ya da varsayılan hareketlerin bir blok oluşturmasıyla sınırlı kalmıyor. Solda dejenerasyona uğramamış, ideolojik ayrılık merkezi haline gelmemiş ya da gelmemesi istenen tüm hareketleri kapsamaya çalışıyor. Bu da, "tartışmaların ağırlık noktasını her zaman somut durumu açıklığa kavuşturma" çizgisinde tutarak sağlanacak. ●

"'Sol radikalizm ve bilimsel sosyalistler", Sedat Karaçam, Gün, Mayıs '87.

GÜN'ÜN KİTAPLIĞI

Felsefe Nedir?

Galina Kirilenko-Lydia Korshunova

Felsefe nedir? Onu diğer bilimlerden ayıran, bizler için vazgeçilmez kılan nedir? Ve felsefe insan kültürüne ne katmıştır?

Bu ilginç ve karmaşık sorunlar felsefenin ilk ortaya çıkışından başlayıp günümüze değin, tarihle, mitolojiyle, ekonomi ve genel kültürle geniş bağlar kurularak tartışılmaktadır. Bu kitap felsefe ile toplumsal düşünce arasındaki gelişimi, onun tarihteki kaynaklarını bütünsel bir ele alışla ve maddeci bir dünya görüşü ile incelemektedir.

Felsefe çağını özetler, çağının bilincidir, gelişiminin belirli bir evresinde insanoğlunun yarattığı herşeyin özüdür.

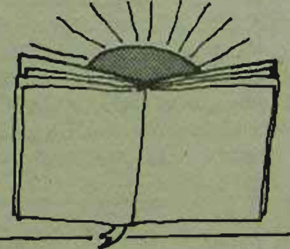
İnsan dünyayı kavrayabilir mi? Bizi çevreleyen dünyanın sınırsız olduğu düşünülürse, onu tam olarak kavramamız olanaklı mıdır? İnsan sürekli bir arayış içindedir. Felsefe ise, bu arayış çabasını içeren, aynı zamanda da onu aydınlatan parlak bir ışıktır.

Uluslararası Genel Güvenlik

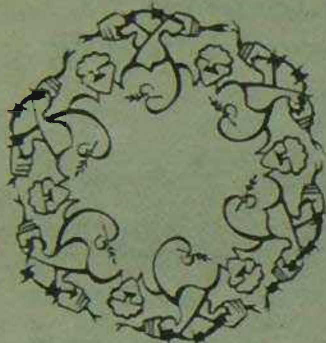
Vadim Zagladin
Sorun Yayınları

Vadim Zagladin felsefe doktoru, SBKP Merkez Komitesi üyesi. Bilimsel sosyalizmin güncel sorunları üstüne teorik çalışmalarıyla, ülkemizde de tanınıyor. Uluslararası Genel Güvenlik adlı kitapçıkta, SBKP 27.Kongresi sonuçlarını değerlendiriyor. Başlıca konuları şu bölümlerden oluşuyor: Sovyetler Birliği Niçin Barış Yolunda Çaba Harcıyor, İnsanlık Tehdit Altında, Nükleer Çağda Düşüncemiz, Uluslararası Güvenlik: Askeri Alan, Uluslararası Güvenlik: Siyasal Alan, Uluslararası Güvenlik ve Ekonomik Sorunlar, Uluslararası Güvenlik: İnsancıl Yanları.

Sovyetler Birliği'ndeki yenilenme hareketini büyük ölçüde Batı kaynaklarından izlemeye mahkum edilen okurlarımız için birinci elden kaynakların önemi kuşkusuz. Gecikmeksizin türkçede basılan kitapçığını Zagladin şöyle anlatıyor: "Bu kitapçık, Sovyetler Birliği'nin dış siyasetini, uluslararası faaliyetlerini, özellikle SBKP 27.Kongresince onaylanmış olan Uluslararası Genel Güvenliğin Temel İlkelerini ve bu ilkelerin pratik siyasete nasıl aktarılabileceği üstüne Sovyet liderlerinin kendi düşünceleri ile ilgilidir."

Solda bloklaşma sorunu

SEDAT KARAÇAM

BİR YANDAN demokratik ve sol güçlerin bütününü kapsayan demokratik cephe önerileri geliştirilirken, öbür yandan solda belirli eğilimlerin yeraldığı odaklar ya da bloklar oluşuyor.

İlk bakışta sanki olumsuz ve tersine işleyen bir süreç görülüyor. Ne var ki, bu durum daha çok ülkemizin kendi özel koşullarında demokratik cephenin ipuçları olarak değerlendirilmelidir.

Sol radikal çizgiler arasında, son sıralarda bir blok oluşturma eğilimi belirdi. Sol radikal hareketlerin ortak bir platformda toplanması olarak özetlenebilecek öneri, her ay yeni bir ağızdan dile geliyor. Mart ayında Çağdaş Yol dergisinde dile getirilen bu görüş, geçtiğimiz ay da Mayıs dergisince önerildi. Bu gelişme nedeniyle, bloklaşma sorunu ve bu sorunun genel demokratik cephe ile bağlantısı üzerinde durmak istiyoruz.

RADİKALİZMİN BLOKLAŞMASI

DEMOKRATİK ve sol partiler ve eğilimler birbirlerinden farklı sınıfsal özellikler ve programlarla ayrılırlar. Ancak bu eğilimleri ortak özellikleri nedeniyle, genel başlıklar altında da toplayabiliriz. Partiler ve eğilimler, sınıfsal ve tarihsel kökleri nedeniyle, yakın mücadele ve eylem anlayışlarına yatkındırlar. Gruplaşmalar da nesnellikten kaynaklanan bu yakınlıklar sonucunda oluşurlar; yani, yalnızca öznel tercihlerin sonucu olarak doğmazlar. Sosyal demokrasi ya da reformizm, bilimsel sosyalist platform ve sol radikalizm, anlatılmak istenen gruplaşmalar için anlaşılır örneklerdir.

Yakın ideolojilere sahip olan eğilimler içinde dönem dönem birlikte davranma isteği ve gereği ağır basar. Son günlerde de sol radikalizmin ortak davranma çabasına -bu çaba 1980 öncesinde ve yeni koşullarda başarılı sonuçlara ulaşmasa da- tanık olunuyor. Bugün yinelemek isteniyor.

Çağdaş Yol farklı siyasetler arasında bir gruplaşma eğilimi gözlediğini belirterek, **direniş/mücadele zemininde** olanları, farklılıkların üzerini örtmeden, üzerinde durdukları direniş hattını **ortakça** savunmaya çağırıyor. Mayıs dergisi de, Yeni Çözüm, Ç.Yol, Yeni Öncü, Yeni Aşama'nin ekonomik demokratik mücadelede bir dolu noktada aynı görüşleri paylaştıklarını belirterek, ortak bir platformun yaratılmasının zor olmadığını düşündüğünü söylüyor. Bu öneriler görülen bazı ipuçlarıyla birlikte değerlendirildiğinde, sol radikal çevrelerde ortaklık arayışlarının yoğunlaşarak artacağını sanıyoruz.

Bloklaşma son çözümlemede farklı zeminler yaratmak, farklı zeminlerde ağırlık olarak başka amaçlar için biraraya gelmek demektir. Buna karşın, böylesi ortaklık arayışları olumlu bulunmalı ve desteklenmelidir. Oluşturulmaya çalışılan birliğin bir yanıyla bilimsel sosyalistleri de hedef alan yönü olduğunu görmekle birlikte, gerçekleştirilmek istenenden tedirginlik duymuyoruz. Çünkü, farklı platformların zorunlu olarak sol içinde karşı karşıya gelişe ve hasımlaşmaya neden olacağına inanmıyoruz.

Ne var ki, içine girilmek istenen bu sürecin ve oluşacak platformların olumlu ya da olumsuz bir doğrultu izlemesi, daha çok sol radikalizmin demokratik cephe ve ittifaklar sorununda ulaşacağı açıklığa bağlı olacaktır. Bu nedenle süreci olumlu yönde etkileyebilmek için, bu kesimlerle cephe konusunda olumlu bir diyalog içinde olmaya tüm gücümüzle çaba göstereceğiz.

İttifaklar sorunu, değişik toplumsal kesimlerin ve politik örgütlerin ortak hedeflere ulaşabilmesinin aracı olarak konulur. Bilimsel sosyalistler, ittifakların ve cephelerin, katılan sınıf ve tabakaların yararına olduğuna inanırlar ve diğerlerinin aleyhine hiçbir amaç ardında koşmazlar.

BLOKLAŞMA VE İTTİFAK

SOL radikal akımların bugün ittifaklar ve cephe sorununda açık ve olumlu bir görüşe sahip olduklarını söylemek olanaksız. Bu önemli bir sorundur. Şiddetle eleştirilmesi gereken birçok olumsuz yaklaşım, bu kesimlerde cirit atıyor. Hemen burada, ittifaklar sorununa yaklaşımda olumlu işaretler veren bir görüşü ele almak istiyoruz.

Çağdaş Yol, yalnızca işçi sınıfının sosyalist olmadığı gerçeğine dikkat çekiyor: Kapitalizmin çürümüşlüğü, sosyalizmin ideolojik ve pratik üstünlüğü toplumdaki bir avuç oligarşinin dışındakileri sosyalizm konusunda düşünmeye itiyor, dedikten sonra, küçükburjuvaların ve hattâ orta tabaka burjuvaların sosyalizme yönelebildiğini, sosyalistim dediğini belirterek, bunun olumlu, güzel bir şey olduğunu kaydediyor.

Bu görüşlerin diğer politik çizgilere yaklaşımda önemli olumluluklar taşıdığı söylenebilir. Çizilen çerçeveyi uzun boylu tartışmadan, kendisine sosyalist demeyen ama, tekelci devlet kapitalizminin çürümüşlüğüne karşı tavır alıp seçenekler arayan ilerici, demokrat kesimler olduğunu, bunların da dikkate alınması gerektiğini belirtelim. Doğrusu, ancak böyle bir yaklaşımla toplumsal muhalefetin tüm unsurları tanımlanabilir.

Çağdaş Yol, yukardaki olum tabloyu çizdikten sonra, devrimci hattın bulanık görüşlerden kendisini titizlikle ayırması gereğine dikkat çekerek, şöyle sürdürüyor: "İşçi sınıfı sosyalizminin küçükburjuva ve burjuva sosyalizmleri üzerinde egemenliğini kurmak gerekir. Bunun yollarından biri ve önemlisi doğru zeminde doğru hedeflere yönelik ittifaklar politikasını hayata geçirmek..."

Teoride ittifaklar sorunu, değişik toplumsal kesimlerin ve politik örgütlerin ortak çıkarlarından doğan ortak hedeflere ulaşabilmenin aracı olarak konulur. Bilimsel sosyalistler bu nedenle ittifakların ve cephelerin aynı zamanda katılan sınıf ve tabakaların yararına olduğuna inanırlar ve cephe sorununda diğerlerinin aleyhine hiçbir amaç ardında koşmazlar.

Ancak alıntıda görüldüğü gibi, ittifaklar sorunu daha çok egemenlik sağlamanın aracı olarak sunuluyor. Bu oldukça zararlı ve yanlış bir yaklaşımdır. Kanımızca Çağdaş Yol, teoride anlatılmaya çalışılan, cephe içinde işçi sınıfının hegemonyası sorunu ile diğer kesimler üzerinde egemenlik kurmayı birbirine karıştırıyor. Hegemonya, işçi sınıfının ortak amaçlara ulaşmak için verilecek mücadelede en tutarlı ve en kararlı sınıf olduğunu, bu durumu pratikte de kanıtlayarak, diğer sınıf ve tabakaların güvenine ve desteğine dayanarak, öncülük rolünü pekiştirmesi gereğini anlatmak için kullanılan bir kavramdır. Bu yüzdendir ki, hegemonyanın egemenlik kurmakla herhangi bir ilgisi yoktur. İşçi sınıfı için de cephe egemenlik kurmanın aracı değildir.

Olumlu ve olumsuz yanlarıyla, sol radikal kesimlerde ittifaklar sorunu üzerine söylenen en ileri yaklaşımlar bunlardır. Henüz diğer dergilerde ittifaklar ve cephe gibi, devrim sürecinin temel kavramları üzerine görüş belirtildiği görülmüyor. Bu dergiler şimdilik ısrarla ayrım noktalarını belirlemeye ve öne çıkartmaya çalışıyorlar. Diğer eğilimlerin kendi açılarından olumsuz yanlarını eleştiriyorlar ya da yükleniyorlar. Elbetteki ayrım noktalarının netleşmesi politik alanda açıklık demektir ve yararlıdır. Ancak diğer demokratik ve sol eğilimlere yaklaşırken, soruna olumlu ve olumsuz yanlarıyla, bir bütün olarak yaklaşmak gerekir. Sol radikalizmin ittifaklar politikasından sözetmek, bu açıdan da olanaklı değildir. Sol radikalizmin politikası böylesine temel bir eksiklikle sakatlanınca, tüm taktikleri de bundan olumsuz etkilenmektedir.

Bu nedenle, sol radikal çevrelerde beliren, bir platformda toplanma eğilimi de, bu olumsuzluğun damgasını taşıyor. Bu bulanık görüşler ve ittifaklar politikasından yoksunlukla bir blok oluşturma çabasının birlikte yürümesinin zararlı sonuçları görülebilir. Bu çevreler kolaycı bir yaklaşımla, "devrimciler cephesi"ni bilimsel sosyalist harekete karşı etkinlik ve üstünlük sağlamanın aracı olarak görebilirler. Sonuç olarak bu, zaten sancılı ve sorunlu olan ilişkilerde olumsuz çatışmalara yolaçabilir.

Gerçekteyse, sol radikalizm, bir platform oluşturma sorununu ittifaklar politikasının başlangıcı olarak görmelidir. Daha yakın olunan ve kolayca yanyana gelinebilecek kesimlerle biraraya gelinmektedir. Bu birlik nesnel zemini nedeniyle, olabildiğince kararlı bir birlik olacaktır. Bu platformla diğer kesimlere yönelmesi, onları etkilemeye çalışması, birlik zeminleri araması ya da paralel bir eylem çizgisi sürdürmesi gerekir. Bu çabanın birçok uzlaşma ve ödünle içiçe yürümesi de kaçınılmaz görülmelidir.

Çünkü nesnel olarak işbirliği zemininin bulunuyor olması, doğal ve kendiliğinden biçimde birlik platformu yaratmaz. Burada yakın olmanın aynı zamanda yoğun çatışma unsurlarını da birlikte getirdiği belirtilmelidir. Bir başka deyişle, gruplar arasında birleşme eğilimiyle çatışma ve hasımlaşma eğilimi aynı anda varolmaktadır. Bilinçli bir çaba ile sorunlar aşılmadan ve ortak bir hattın üretilmesi başarılmadan, potansiyel olarak varolan birlik platformu pratikte geçerlik kazanamıyor.

Bir platform oluşturma çabası, sol radikal eğilimlerin önüne, anlaşabilmek için zorunlu koşul olan karşılıklı ikna, uzlaşma ve ödün sorunlarını da getirecektir. Bu kavramlar kendisine oldukça yabancı kavramlardır. Ancak hangi biçimde olursa olsun, radikal çizgilerin kendi dışlarındaki eğilimlerin varlığını tanımayı ve onları dikkate almayı öğrenmeleri yararlı olacaktır.

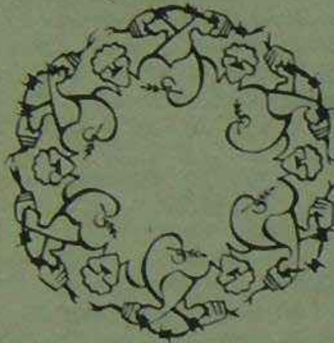
Platformun oluşturulması çabalarının daha ilk adımında diğer eğilimlere ve platformlara karşı tavır sorunu da önlerine gelecektir. Sol radikalizmin bu kritik noktada gösterceği duyarlılık politik mücadelenin geleceğinde çok önemli bir etki yaratacaktır.

Sonuç olarak sol radikalizmin bir platformda birleşme çabaları kendi dışındaki kesimleri dikkate alan, kendi öncelikleri açısından bile olsa, onların eylemleri ile paralellik ve ortaklıklar arayan, ortak eylemin zorunlu koşulu olan karşılıklı ikna, ödün ve uzlaşmanın zorunluluğunu kavrayan bir anlayışla ele alındığında, olumlu bir adım atılmış olacaktır.

Sol radikalizmin demokratik cephe içinde önemli bir yeri vardır. Bu nedenle bizler, ayrı platformları son aşamada denize dökülecek ırmaklar olarak görmek istiyoruz. ●

Sol güçlerin birliği için politik öncelikler belirlenmelidir

MEHMET İZER

POLİTİKA, eğer yalnızca beyin jimnastiği için yapılmıyorsa, hedefleri varsa, kişilere ve kitlelere kendi doğrularını anlatmayı amaçlıyor ve onların, bu doğrular çevresinde örgütlenmelerini, toplanmalarını amaçlıyorsa, yani kısacası politika iktidar amacı için yapılıyorsa; o politikanın ve onu üretenlerin kendileri için bir hat, bir yol çizmeleri kuşkusuz zorunludur.

Bu hat, yol neleri kapsamak, belirlemek durumundadır: Öncelikle nasıl ilerleneceğini, yol arkadaşlarının kimler olduğunu, kullanılacak araçları...

Bu üç nokta, şu soruyu yanıtlayarak hattı belirleyebilir: **Biz kimlerle ve hangi araçlarla, nasıl, yolumuzda ilerleriz?** Elbette ki, ilerlemenin amacının baştan konulduğunu, daha doğrusu sözcüsü olunan sınıfı iktidara ulaştırmayı amaçladığını varsaymak durumundayız.

İşte cephe kavramı da bu sorunun yanıtıyla birlikte politik çalışmaya giriyor. Bir sınıf, iktidara yürürken, birlikte hareket edeceği sınıfları, toplumsal tabakaları bilmek durumundadır. Buysa bu birlikteliğin karşılıklı olarak neler getirip neler götürdüğünün açıkça ortaya konmasını gerektirir. Ve bu işi o sınıfların politik sözcüsü olan yapılar yapabilir.

Bir cephe programı, aynı zamanda iktidar programıdır. İktidarın hedefleri, toplumsal yapının yeniden nasıl oluşacağı, devlet ve iktidarın korunması sorunları cephenin programının ana hatlarını belirler.

Ama kuşkusuz, bir cephe, bir sınıfın politik sözcüsü olan partiyle aynı şey de değildir. Cephe, içinde yeralan partilerin, yapıların üzerinde ortaklaşa anlaştıkları program çevresinde bağımsız yapılarını, ideolojilerini koruyarak, savunarak, geliştirerek bulundukları birleşik bir organizmadır.

Birlik süreci karmaşık bir sorun ve öyle de kalacak. bu süreç, yakınlaşmayı, dostça diyaloğu ve idolojik ayrılıkları kapsıyor; eylem birliğinin sağlanması ve ayrılıkların tartışılması çabalarını içeriyor. Bu süreç, bu tartışmalarda sertlikten vazgeçme ve amaç gerçekleşinceye kadar daima daha anlamlı kararlar alma çabalarını, pratikte karşılıklı desteği ve her yapının büyümesi çabalarını, sekter girişimlerin açılması çabalarını kapsıyor.

Öyleyse şu söylenebilir: Bir politik yapı, iktidarı amaçlıyorsa ülkesindeki cephe sorununa doğru ve yaratıcı çözümler bulmak zorundadır.

CEPHE SORUNU ÇÖZÜLMEKSİZİN SONUCA ULAŞILMAZ

Türkiye, 1960'lı yıllarla birlikte hızlı bir kabuk değişimi, hızlı bir büyüme dönemi ve sanayileşme, kentleşme süreci yaşadı. Bu sürecin temelleri ve ne kadar sağlıklı olup olmadığı konumuz dışı. Ancak bu olguyu saptamak gerekiyor.

Bu süreçle birlikte sınıflar yelpazesi de alabildiğine renklendi. Hem temel sınıflara yeni motifler eklendi, hem yeni kesimler toplumsal yapıya katıldı. Bunun sonucunda da, hem varolan düzeni sürdürmeyi amaçlayan sınıflar, hem de değişimisteyen sınıflar ve onların politikaları çeşitlendi. Çelişkiler, çatışmalar daha bir çoğaldı.

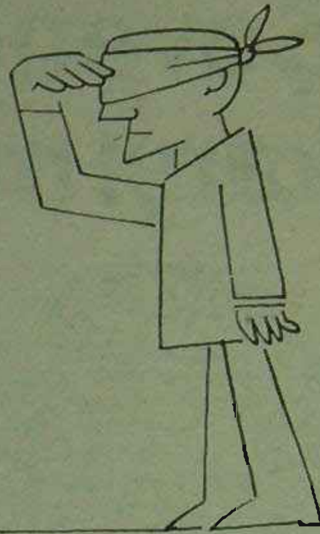
Bu süreç işçilerin, emekçilerin örgütlenmelerinde de görüldü. Bir yandan bilimsel sosyalistler, diğer yandan sol radikalizm kendisine yer bulmaya çalıştı. Ayrıca, reformizm de politik arenada kendisini gösterdi. Böylelikle reformizm CHP içinde yönetim mücadelesine girişti, bilimsel sosyalistler ve sol radikaller deTİP içindesözcülüklerini yaptıkları sınıf ve kesimlerin etkinliğini kurmak için çalışmaya ve çatışmaya başladı.

Bu süreçte bilimsel sosyalistler ve sol radikalizm, hem kendi bağımsız yapılarını netleştirebilir, hem de anti-emperyalist, anti-faşist, anti-şoven bir cephe içinde birlikte yürüyebilirdi. Olmadı.

Sonraki dönemdeyse, ülkenin 60'lı yıllarda yaşadığı ekonomik ve toplumsal gelişiminin politik arena-

ya yansıması net olarak tahlil edilemediği için, sol radikal akımların, doğru ideoloji, doğru mücadele ile ana hatta çekilebileceği düşünüldü. Oysa ki, bu yapıların başta gelen özelliklerinden birisi, her dönemde çıkacaklarıdır. Yenilgiye uğratılsalar, fizik olarak tasfiye edilseler bile yeniden ortaya çıkmaktadırlar. Yani işçi sınıfının ve politik sözcüsünün eksikliğinden değil, toplumsal koşullardan dolayı gündeme gelmektedirler.

O halde yapılması gereken eleştiriyi ve ideolojik mücadeleyi azaltmaksızın birlik için bir hat çizilmesi ve bu hattın yaşama geçmesi için de ısrarlı olunmasıdır. Günümüzün önde duran sorunu da budur.

CEPHE SORUNUNUN ÇÖZÜMÜ, ÖNCELİKLER SIRALAMASINI GEREKTİRİR

Ancak, doğruların bilinmesi, söylenmesi yetmemektedir. **Çağrılar, doğruların yinelenmesi pratikte somut örneklerin görülmesiyle değerlenebilir.** Buysa, şimdiye kadar sürenin ötesinde çabaları gerektirir. Kuşkusuz politika şematik sıralamalarla oluşmuyor. Buna yaşam da izin vermiyor. Bir yandan bir sorunla uğraşılırken, diğer yanda bambaşka bir alan karşınıza çıkıyor. Bunun sonucundaysa tümüne doğru çözümler bulabilirseniz kazanıyorsunuz. Ama bu politik hattın genel bir doğrultusu olmadığı, öncelikler sıralaması olmadığı anlamına da gelmiyor.

Bugün, sol güçlerin birliği sorunu gündemdeyse (yarın gereksizleşeceğinin düşünülmemesi gerekir), bunun sağlanması için adımlar atılması gerekiyorsa, buna göre davranmak ve öncelikler sıralamasını yapmak gerekiyor. Bu bir yandan programatik, bir çalışmayı gerektiriyor, diğer yandan ideolojik tartışmayı. Ama öncelikle de birliğin slogan olmadığını kanıtlamayı zorluyor.

İşte bunun için de, ülkede demokrasi için mücadelede ortak olunabilecek yapılar belirlenirken, sol güçlerin birliğine yönelmek, öncelik vermek gerekiyor. Bu, moral etki olarak gerekiyor, eski tartışma ve çatışmaları aşmak için, önyargıları kırmak için gerekiyor. Dahası eğer bilimsel olarak iticilik, kararlılık işçi sınıfınınsa, ara kesimlerin sözcülüğünü yapan yapıları ikna edebilmek için gerekiyor.

Ülkemizde 80'le birlikte yaşanan alaboranın sonuçları, sözgelişi (anayasanın geçici 4. maddesiyle sınırlı da olsa) DYP faktörünü ortaya çıkardı. Bölgemizde dinci akımlarda ortaya çıkan radikalleşme, geçmişten farklı dinci örgütlenmeleri gündeme getirdi. Özellikle Avrupa'da yeşeren çevreci akımlar ülkemizin de gündemine giriyor, vb... Bunların tümüyle de demokrasi mücadelesinin kimi aşamalarında kuşkusuz birlikte olunabilir, üstelik olunmak durumundadır da.

Yine, sosyal demokratlar ülkemizde bilimsel sosyalistlerin sürekli gündemde tutmaları gereken, tartışarak, öneri götürerek birlikte yürünecek yollar yaratılması gereken bir demokrasi müttefiğidir.

Bunların hangisiyle nereye kadar yürünebilir, nasıl ittifaklar oluşabilir, bunlar elbette ki gündemimizde sürekli bulunması gereken sorulardır. Ve yine, hangisi önceliklidir, bu soru da gündem sorumuzdur. Ama tüm bunlardan ayrı tutulması gereken bir gündem sorumuz vardır: **Sol güçlerin birliği. Bu sorun ilk maddeyi oluşturmadığı taktirde, diğerleri için yapılacaklar kendiliğinden ikincil kalacaktır, geçici olacaktır.** Çünkü temel sorunu çözmeden ikincil sorunlarla uğraşmak, sonuç olarakyumağı içindençıkılmayacak ölçüde karıştırmak demektir.

Kuşku yok, sol hareket çelişkilerin çözülmesi yolunun henüz başlarında. Yanlışlar yapıldığı da kuşku götürmez. Kimi göstermelik çıkışlar, aslında sorunu daha da karmaşıklaştırıyor. Kimi atılacak adımlara gösterilen ürkekçe yaklaşım, önemli zaman yitirmelerine neden oluyor. Kimi çevrelerde yeni sorular doğmasına kaynaklık ediyor. Yani yolun henüz başlarında bulunuluyor. Ama ülkenin ekonomik ve toplumsal yapısından yola çıkarak politik arenasını bilimsel olarak gözlemleyebilme, betimleyebilme ve asıl önemlisi öneriler getirebilme şansı yakalanmış durumda. Şimdi sorun bunu eylemde de gösterebilmekte.

Kuşku yok, "birlik süreci karmaşık bir sorun ve öyle de kalacak. Bu süreç, yakınlaşmayı, dostça diyaloğu ve ideolojik ayrılıkları kapsıyor; eylem birliğinin sağlanması ve ayrılıkların tartışılması çabalarını içeriyor. Bu süreç, bu tartışmalarda sertlikten vazgeçme ve amaç gerçekleşinceye kadar daima daha anlamlı kararlar alma çabalarını, pratikte karşılıklı desteği ve her yapının büyümesi çabalarını, sekter girişimlerin aşılması çabalarını kapsıyor."

Kuşku yok, bu çabalar öncelikle bilimsel sosyalistlerden gelecek, geliyor. Ama sol radikalizm de buna yanıt verme zorunda. ●

Şovenizme karşı mücadele

METİN NUROL

BURJUVA milliyetçiliği ve onun farklı bir görünümü olan ırkçılığa dayanan baskı ve şiddet uygulamaları birçok ülkede varlığını sürdürüyor. Tekelci sermayenin artan bir hızla gelişmesi, dev ölçeklerde yoğunlaşması ve toplulaşması büyük şirketlerin daha büyük şirketlerle birleşerek uluslararasılaşması ile koşut olarak faşizm, burjuva milliyetçiliği, soykırımına dayanan ırkçılık, militarist şovenizm, gelişmekte olan ülkelerle gelişmiş olan ülke halklarını büyük boyutlarda tehdit etmekte, bu ülkelerdeki "ulus ve ulusal" toplulukları acımasız baskılarla karşı karşıya bırakıyor.

Bu gelişmelerin sonucu olarak, gerek gelişmiş kapitalist ülkelerde, gerek gelişmekte olan ülkelerde ulusal süreçler geçmişe göre daha büyük bir kesinlik ve ivedilik kazanmışlardır.

Ulusal sorunun en belirgin örnekleri; Afro-amerikalılar sorunu, Belçika'da Valon-Flaman sorunu, İngiltere'de İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda sorunu ile birlikte diğer Asya, Afrika ve Ortadoğu'daki ulusal sorunlardır. Demokrasi havarisi kesilen ve kendisini demokrasinin beşiği sayan ABD'de Afro-amerikalılar sorununun tarihi, üçyüz yıla yakın zenci köleliğinin ve yüz yılı aşan ırk ayrımının tarihidir. ABD'deki gerici güçlerle tekelciler zenci halk ile diğer amerikalılar arasında aşılmaz bir duvar örmüşlerdir. Fanatik ırkçılık ve şovenizm uygulamalarıyla paralel gelişen sınıfsal baskılar, zenci halkın yaşamında derin izler bırakmıştır. Bugün hâlâ zenci amerikalılar üzerinde, mensup oldukları ırk yüzünden, işçi olarak ve halk olarak üç boyutlu bir baskı vardır. ABD gerici güçleri ve tekelleriyle omuz omuza yürüyen Kanada ve İngiltere'de ve Iskoçya, Galler, Kuzey İrlanda ve Fransız Kanadalılara karşı aynı uygulamalar sözkonusudur.

"Ulusal sorun", ulus ve ulusal düzeydeki ilişkilerdeki gelişmeler bilimsel sosyalizmi yakından ilgilendirmiş, kurucuları tarafından titizlikle incelenmiştir. İşçi sınıfına ulusal sorunun çözümünde, teorik yaklaşım ve pratik çözüm yollarını göstererek ışık tutan, bilimsel sosyalistlerin görüşleri olmuştur. İşçi sınıfının partileri, enternasyonalizm ilkeleri temelinde, ulusların ve ulusal düzeydeki ilişkilerin gelişmesiyle ilgili sorunları bütün derinliğiyle, çağın toplumsal süreçlerinin dinamiği içinde ve çağın içeriği ile birlikte ele almışlardır.

Ulusun tarih sahnesine çıkışıyla birlikte, günümüze kadar birden çok ulus ve ulusal topluluğun birlikte yaşadığı kapitalist ülkelerin tümünde sömürü ve tahakküm iki yönlü olmuştur. Birincisi egemen sınıfların başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçilere yönelik sınıfsal tahakküm ve sömürüsüdür. İkincisi ise, egemen ulus milliyetçiliğinin, çeşitli ülkelerde farklı uygulama biçimlerine bürünse de, özünde değişmeyen ezilen ulus ve ulusal topluluklara yönelik tahakkümü ve sömürüsüdür. Egemen ulusun ırkçı, şoven milliyetçi, baskıcı politikası hem işçi ve emekçi sınıflarının mücadele birliğini bozmak, onların dikkatlerini sınıfsal mücadelesinin gereklerini yerine getirmekten uzaklaştırmak hedefine yöneliktir, hem de ezilen ulusların kendi ulusal değerlerini özgürce geliştirme, ulusal düzeyde tahakkümü ve sömürü boyunduruğunu kırmak anlamına gelen, tarihsel bir zorunluluk olan kendi kaderini özgürce belirleme mücadelelerini kan ve zorbalıkla önlemeye yöneliktir.

Gelişmenin hangi evrelerinde olurlarsa olsunlar, bütün dünya ulusları ya da ulusal toplulukları ve halkları, son çözümlemede temel sınıfların mücadele ve gelişimine bağlı olarak gelişme süreci yaşayan tarihsel kategorilerdir. Bu süreç tarihsel olarak gelişip olgunlaşmanın son aşamasını tamamladıktan sonra noktalanacaktır. Bu nedenle işçi sınıfı demokrasilerinde de ulusların ve ulusal toplulukların gelişme ve olgunlaşma süreçleri ayrıca ve önemle ele alınmakta, daha ileri olgunlaşma evrelerine kavuşulmasının çözümleri aranmakta ve bulunmaktadır. Bu tarihsel ve nesnel zorunluktadır ki, ulusal sorun, sosyalizm mücadelesinin aşamalarını geçmek için kararlaştırılan tüm taktik ve stratejilerinin belirlenmesinde temel unsurlardan biri olarak ele alınmaktadır. Bu nesnel gerçekliktendir ki, ulusal sorun, işçi sınıfı mücadelesinin yalnızca belli aşamalarının kapsadığı yakın stratejik hedefin gün-

Ulusal sorun, sosyalizm mücadelesinin aşamalarını geçmek için kararlaştırılan tüm taktik ve stratejilerinin belirlenmesinde temel unsurlardan biridir. Ulusal sorun, işçi sınıfı mücadelesinin yalnızca belli aşamalarının kapsadığı yakın stratejik hedefin gündemi ile sınırlanmamakta, nihai hedef olan sosyalizmin temel bir sorunu olarak ele alınmaktadır.

demi ile sınırlanmamakta, onun nihai hedefi olan sosyalizmin temel bir sorunu olarak ele alınmakta, gelişip olgunlaşması yol ve yöntemleri bu ileri evrelerin de sürekli gündemi olmaktadır.

İşçi sınıfı, sınıf karakterinin gereği olarak, toplumsal yapıda varolan tüm baskı ve sömürü biçimlerine amansızca karşı çıkmakla, bunlara son vermek doğrultusunda mücadele etmekle yükümlü olduğu gibi, ulusal tahakküm ve sömürüye, ulusal eşitsizliğe karşı da amansızca ve uzlaşmaz biçimde karşı durmak, ısrarlı ve kararlı bir mücadele vermek zorundadır. Öte yandan işçi sınıfı, gerek emperyalizmin ve işbirlikçisi tekelci sermaye ve büyük toprak sahiplerinin iktidarına son verebilmek için, gerekse bu hedefi nihai kurtuluşu olan sosyalizm için, kısacası burjuvaziyi yenmek için tek ve temel bir kaynaktan olmakla birlikte, iki yönlü olarak kendini gösteren ve içiçe geçen sınıfsal ve ulusal tahakküm ve sömürü biçimlerinden birini diğerinin karşısına koymadan ele almak ve her ikisini de temel mücadele hedefleri haline getirmek zorunluluğundadır.

Ulusal tahakküm ve sömürünün, ırkçı, şoven, milliyetçi politika ve uygulamalarının en zalimi ve en pervasızı işbirlikçi tekelci büyük sermaye ve büyük toprak sahiplerinin egemenliklerini sürdürmenin temel araçlarındandır. Ulusal demokratik hareketlerin demokrasi mücadelesindeki yeri ve önemi burada kendiliğinden ortaya çıkar. Bu açıdan da, bir bütün olarak ulusal hareket, kendi iç dinamizmi, kendi iç farklılık ve ayrım noktaları ne olursa olsun, faşist güçlerin ırkçı, şoven milliyetçi politikalarının önde gelen hedefidir. Dolayısıyla, ulusal hareket, emperyalizme, işbirlikçisi tekelci sermayeye karşı verilen mücadelede, bu mücadeleyi hedefe ulaştırmak için öngörülen cephenin gerçekleştireceği demokratik iktidara giden yolda ve sonrasında temel öğelerden biri durumundadır. Ne var ki, işçi sınıfının mücadele yolu üzerinde her dönemeçte, mücadelenin ulaşacağı her yeni durumda ve stratejik hedefte, ulusal demokratik talepler ve bu talepler etrafındaki güçler yelpazesi yeni ayrışımlara uğrayabilir, bu doğrultuda yeni mevzilenmeler oluşabilir. Bunun içindir ki, ulusal sorunu sosyalist mücadelenin hedef aldığı aşamalardan yalnızca birinin temelli bir çözüm bulabileceği bir sorun olarak görmek ya da göstermek, geleceğini özgürce belirleme isteği gündeme geldiğinde, bu noktada olabilecek yeniden mevzilenmeleri peşinen yok saymak anlamına gelecektir. Ulusal demokratik talepler, ulusal değerlerin geliştirilmesindeki demokratik hakları içerecek bir iktidar hedefi ile temelli çözüme ulaştırılamaz. İşçi sınıfının ulusal demokratik hareketle ittifak kurarken, ittifakını geçici değil, nihai kurtuluşun perspektifi içerisinde görmesi, ulusal demokratik hareketin geleceğini özgürce belirleme yönündeki talepleri de bu perspektif içinde değerlendirmesi ve ona göre davranması gereklidir.

Tüm ulusal demokratik hareketler, dün olduğu gibi, bugün de özü bakımından demokrat ve anti emperyalisttir. Ne var ki, bu temel ve doğru olan saptamayla birlikte özellikle günümüz koşullarında ulusal demokratik hareketlerin iç çelişkilerini, kendi iç kutuplaşmasını dikkatle değerlendirmekten geri durulmamalıdır.

Emperyalizm , her geçen gün yeni mevziler kaybediyor, varolan mevzilerinde tutunabilmenin yollarını arıyor. Bunun için gücü yettiği ve olanaklar bulabildiği sürece, ulusal demokratik hareketleri ve kurtuluş mücadelelerini askeri saldırı ve darbelerle bastırmaya çalışıyor. Bu mümkün olmazsa, elinden geldiğince, ülke bütününde işçi ve emekçilerin birliğini bozmak ve onların mücadelelerini karşı karşıya getirmek için her türlü çabayı gösteriyor. Böylece hem ırkçı, şoven milliyetçi uygulamaları kendi güdümündeki iktidarlarca artırırken, bu yolda soykırıma varacak boyutta provokasyonlar yaparken, demokratik güçler sindiriliyor, köken farklılıkları körükleniyor, bu farklılıklardan kaynaklanan çelişkiler derinleştiriliyor, işçi ve emekçiler arasında düşmanlık tohumları serpiliyor.

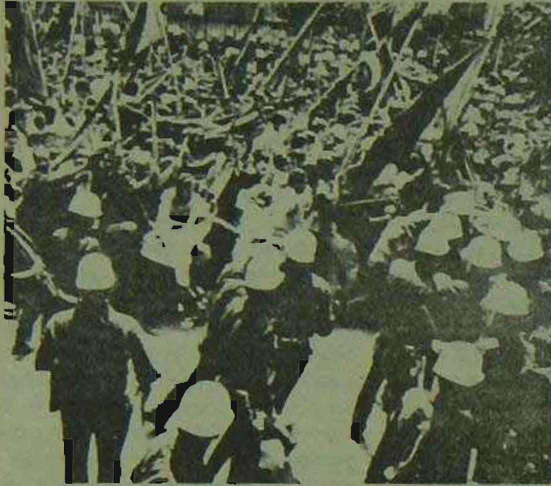
Bunun yanısıra, mevzilerini korumak için, eskiden olduğu gibi ulusal kurtuluş hareketlerini bir bütün olarak karşısına almak yerine, bu hareketlerin nesnel iç çelişkilerini daha dikkatle değerlendirmeye, gerici, kendisi ve işbirlikçileriyle uzlaşmaya yatkın eğilimlerle ittifak kurup bu eğilimleri yönlendirmeye itiyor. Emperyalizmin Angola'da ve Afrika'nın birçok ülkesinde, Uzakdoğu ve Yakındoğu'da ve Ortadoğu'da ulusal hareket içinde bir eğilimle uzlaşıp bu uzlaşma eğilimindeki kesimleri yönlendirmesi, yakın zamanın canlı örnekleri arasındadır.

Buna karşılık başta dünya sosyalist sistemi olmak üzere, tüm ilerici ve yurtsever güçlerin oluşturduğu dünya barış güçlerinin, dünya ölçeğinde sürekli olarak emperyalizmi geriletmesi, tüm ülke halklarının demokrasi ve bağımsızlık yolunda sağladıkları kazanımlarını kalıcı hale getirmelerinde başlıca güvence oluşları, işçi sınıfı enternasyonalizmi ilkesi temelindeki yardımlaşma ve dayanışması, güvenilirlik ve saygılığın her geçen gün daha açık ve seçik hale gelmesi, ulusal kurtuluş hareketlerindeki demokrat ilerici eğilimlerin güçlenip gelişmesinde, giderek bilimsel sosyalizmden esinlenen kesimlerin belirlemesinde, dünya sosyalist sistemi ve ilerici güçleriyle daha da yakın dayanışma içinde bulunmalarında belirleyici bir işlev görmektedir.

Bu saptamalarla birlikte, ulus ve ulusal toplulukların milliyetçiliği içerisindeki eğilimleri dikkatle değerlendirmenin, yanlış ve tehlikeli eğilimlere karşı sürekli uyarıcı olmanın yaşamsal önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Yine ulusal demokratik hareketlerin giderek gelişen ve etkinleşen ancak henüz bilimsel çözümlemeleri bütünüyle yaşama aktarmayan ilerici eğilim ve örgütlenmeleriyle yakın ilişkiler içinde olmak, bunlarla daha uzun erimli iş ve güç birliği çalışmaları içine girmek, önemli olduğu kadar, zorunlu bir görevdir de. Bu nedenledir ki, emperyalizme ve tekellere karşı, şovenizme ve faşizme karşı mücadeleyi kapsayan tek birleşik cephe mücadelesi, işçi sınıfı partileriyle demokrasi güçlerinin gündeminde önemli bir yer tutmaktadır. ●

15-16 Haziran'a giden yol

ALİ DEMİRKAN

Eylemler, ilk saatlerden başlayarak, öngörülen düzenlemenin üzerine çıktı. 30 bin üyeli DİSK'in eylemi olarak düşünülen yürüyüş, 100 bine yaklaştığında, eyleme "kendiliğindenliğin" yasaları egemen oldu. Yürüyüş kolları kendi önderlerini yarattı. Yönetim mekanizmalarını kurdu. Tüm işler bunlarca düzenlendi. Silahsız ve savunmasız yığınlar silahların üzerine yürümekten çekinmediler.

DİSK'in örgütsel varlığını sona erdirmek için sendikal yasalarda yapılmak istenen değişikliği engellemek ve protesto etmek amacıyla gerçekleşen 15-16 Haziran'ın üzerinden 17 yıl geçti. İki güne sığdırılan eylemler, işçi sınıfının 150 yıllık tarihinde tuttuğu özel yerin yanında, kazanılan deneylerle günümüzü de derinden etkiliyor. Dar bir alana sıkıştırılmış sınıf hareketinin önünü açmak ve yeni atılımlara yönelmek için, bu deneylere duyulan ihtiyaç yaşamsal değer taşıyor.

15-16 Haziran'ı değerlendirmek ve kavramak, yalnızca iki günü ve nedenlerini hatırlamakla sınırlı olmuyor. 1960'lardan başlayan ve 70'lere uzanan süreç, bu büyük direnişe ulaşırken, bunu hazırlayan bir dizi olguyu gündeme getiriyor. 60'ların başında TİP'le, yeni bir muhalefeti tanıyan yığınlar, 1967'de aynı zeminde DİSK'le tanıştılar. Bu iki oluşum, burjuvaziye karşı seçeneksizliği sona erdirdi. Bir yanda sömürüsüz bir toplum öneren ve en etkili araçları kullanarak yığınları eğiten, örgütleyen politik hareket, diğer yanda uzlaşmacılık ve "amele" bilincini yıkan, sınıf bilincini geliştiren sendikal hareket.

Bunlara yine 60'ların başında adım adım örgütlenmeye başlayan öğrenci gençliği ve bu yolla gençliğin de burjuvazinin etkisinden kurtarılmasını ekleyince, o yılların tablosu da belirmiş oluyor.

Yeni dinamiklerin sınıf hareketine kazandırdığı bilinç, her adımda kitleselliği birlikte getirdi. Parlamentodan fabrikalara, okullardan tarlalara kadar bütün alanlar burjuvaziyle kaçınılmaz çatışma alanlarına dönüştü.

Beş yılda gerçekleşen demokratik, sendikal, antiemperyalist eylemlerin sayısı, geçmiş onyılların toplamını aştı. Kapitalizmin temellerini esas alan eleştiriler ve sömürüsüz toplum istekleri yığınsal olarak ifade edilmeye başlandı. Seçim meydanları, parlamento, radyo sosyalistlerin açık çalışma alanlarına dönüştü. Bütün topluma seslenen bu alanlarla hakların kullanılması bilinci gelişti. Yığınlar somut hedeflere yöneldi, yeni ve güçlü örgütlenmeler oluştu.

Nicel ve nitel gelişimi hızlanan işçi sınıfı ekonomik ve sendikal hakları için etkin bir mücadeleye girişti. Fabrika işgalleri, direniş, grev ve işçi yürüyüşleri günlük olaylar haline geldi. Sınıf ve kitle sendikacılığı uzlaşmacılığı ve burjuva direncini kırarak, adım adım yükseldi. Öğrenci eylemleri akademik talepleri aşan, demokratik ve yurtsever çıkışlarla yığınsallaştı. Toprak ve taban fiyatlarına yönelik köylü eylemleri yaygınlaştı. Toplumun diğer kesimlerine de yaygınlaşan direnişler, genel destek gördü. Geniş yığınlar somut taleplere yönelik ortak bir çizgide birleştiler. İşte 15-16 Haziran da bu ortamın sonucunda, birbirini tamamlayan yüzlerce eylemin toplamı olarak gündeme geldi. Sendikal değişiklik de bardağı taşıran damla işlevi gördü.

EYLEM GÜNLERİ

15-16 Haziran bir "ihtilal" girişimi değildi. İşçiler sendikal özgürlüklerine yapılan saldırıyı protesto

etmek için yürüdü. Eylemlerin en ileri aşamasında bile, asıl sloganlar hayat pahalılığını ve hükümeti protestoyu aşmadı. Üstelik yasa değişikliğini protestodan başka birşeyle de koşullandırılmamıştı. Buna karşılık burjuvazinin ve gerici güçlerin olayları "kızıl ihtilal" çığlıklarıyla karşılaması, eylemlerden duydukları ürküntünün ve gerici saldırılara başlamalarının gerekçesi oldu.

Eylemler sendikal hareketçe düzenlendi ve yönlendirilmeye çalışıldı. Motor gücü metal işçileri ve özellikle Maden-İş üyeleriydi. Öğrenciler ve gençlik liderleri de eylemlerde aktif olarak bulundular. Birçok yerde fabrikaların boşaltılmasını ve yürüyüş kolunun düzenini sağladılar. Barikatları işçilerle birlikte aşarak, kararlılıklarını kanıtladılar.

Eylemler, ilk saatlerden başlayarak, öngörülen düzenlemenin üzerine çıktı. 30 bin üyeli DİSK'in eylemi olarak düşünülen yürüyüş, 100 bine yaklaştığında, eyleme "kendiliğindenliğin" yasaları egemen oldu. Yürüyüş kolları kendi önderlerini yarattı. Yönetim mekanizmalarını kurdu. Tüm işçiler bunlarca düzenlendi. Silahsız ve savunmasız yığınlar silahların üzerine yürümekten sakınmadılar.

Eylemler parlamento kürsüsüne de geldi. Burjuva partilerinin saldırılarına karşı TİP, eylemlerin içinde de olmanın kararlılığıyla, sorunu anlattı, savundu. Bildirilerle sesini tüm ülkeye duyurdu. Yasa kabul edilince, Anayasa Mahkemesi'ne götürdü, iptal ettirdi. (Sonrasında, 12 Mart'ta TİP davasında yöneticilere verilen cezalar, bu eylemleri düzenledikleri gerekçesiyle artırılacaktı.)

EYLEM SONRASI

Bu eylem, demokratik hak ve özgürlüklere, ancak sahip çıkıldığında ulaşılacağını ve korunacağını gösterdi. Üç şehit ve yığınla deney bırakan eylem bittiğinde, DİSK kazanmıştı. Gelişme yolları ardına kadar açıktı artık. Arada 12 Mart darbesi olmasına karşın, DİSK yüzbinlere ulaşan bir yapı oldu. Eylemlerin doğal liderleri, sınıf ve kitle sendikacılığınınana eksenini oluşturdu. Yine bu günler 1 Mayısların, DGM ve Tariş direnişlerinin de esin kaynağını oluşturdu. İzleyen günlerde politik harekette netleşme gerçekleşti. İşçi sınıfının öncülüğü sorunu tartışma dışı kaldı.

Ekonomik ve politik mücadelenin birlikteliğinin gerekliliği de en önemli derslerden biri oldu. Politik mücadele dışına düşen sendikal hareketin burjuvazinin suyuna gireceği, bundan kurtulamayacağı yaşanarak öğrenildi. 30 binden 100 bine ulaştıran da, bu birlikteliğin iyi kurulmuş olmasıydı. Bu uyum DİSK'in kuruluş günlerinde kurulmuştu, eylemlerde güçlendi.

GÜNÜN GÖREVİ

Günümüzde sınıf savaşımı sorunlarla yüklü. Başta da, demokrasinin kazanılması geliyor. Bunu, ekonomik mücadeleyi engel ve yasaklardan arındırma, uzlaşmacılığı silkeleme izliyor. Yine toplumun farklı kesimlerinin ve ülke sorunlarının anahtarı haline gelmek gerekiyor. Bu sorumluluklar da ancak deneyimlerle yerine getirilebilir.

Bu aşamada deneyimler daha gelişkinleriyle aşılabilir mi, sorusu gündeme geliyor. Sınıfsal hareketin gelişim çizgisi buna olumlu yanıt verdirecek biçimde. Ancak birlik sağlandığı, sorunlar aşıldığı takdirde. İşçiler, püskürtüldükleri mevzilere dönme girişimleri içinde. Mevzilere dönmeden, ittifakları düzenlemeden sıçrama olanaksız. Buysa iki yanlı ve birbirini tamamlayan bir perspektifi gerektiriyor. İlki, tek tek işyerlerinde başlayan kıpırdanış ve bilincin yığınsallaşması. İkincisi, politik savaşımın kendi içinde bütünleşmesi ve kıpırdanışı kucaklama çabası.

Sınıf bilincinin yığınsallaşması yalnızca sendikal bilincin geliştirilmesiyle sınırlı değil, politik bilinçle tamamlanıyor. Ekonomik mücadelenin gelişmesi için politikleşmiş ve politik savaşıma inanmışların artması gerekiyor. Şimdi ilerici sendikaların öncü kadroları, politikleşmiş unsurlardan oluşuyor. Önü kesilmediğinde diğer sendikalara da yayılması kaçınılmaz. Ancak bu kadrolar sayıca çok yetersiz. Kendilerini seçtirme yeteneklerini, kitleyi harekete geçirmek için yeterince değerlendiremiyor. Büyük çoğunluk baskı ve depolitizasyonun etkisiyle öncüleri yeterince izleyemiyor.

Politikleşmenin sistemli yolu, sınıf eğitimi ve sendikal eğitim. Sınıfın tümünü etkileyecek güçlü bir basın yayın çalışması ve sendika okulu. Bunlarsız kalıcı adımlar olası değil. Ancak gerçek eğitime giden yol da eylemden geçiyor. Grevler, direnişler bir yığın sözcükten daha eğitici oluyor. Eylem öncüleri yığınsallaştırırken, yığınların bilincini de öncü bilincine yaklaştırıyor.

Deneyler, doğru ve ortak bir hedefe, eylemde de eğitilmiş öncülerin büyük çoğunlukları yöneltebildiğini gösteriyor. Yeter ki, birliğini sağlamış olsun ve politik savaşımın zorunluluğunu kavrasın. ●

15-16 Haziran direnişine neden olan 274-275 sayılı yasalarda yapılmak istenen değişiklikler

Tasarı eski yasanın 20. maddesinde değişiklik yapılmasını öngörüyordu. Yapılacak değişiklikle, sendikaya üye olma ve üyelikten ayrılma hakları sınırlanıyordu. Amaçlanan, Türk-İş'ten ayrılmaların engellenmesiydi.

Tasarıya göre, herhangi bir işkolunda toplu sözleşme yapma yetkisi, işkolunda çalışan sigortalı işçilerin 1/3'ünü temsil eden sendikaya veriliyordu. Ayrıca bir federasyon kurulabilmesi de, o işkolunda çalışan işçilerin 1/3'ünün örgütlenmesi koşulunu getiriyordu.

Konfederasyon kurulabilmesi için de, sendika ve federasyonların en az 1/3'ünün ve sendikalı işçilerin en az 1/3'ünün biraraya gelmesi zorunluluğu konuyordu.

Ancak bu koşullara uyan sendika ve konfederasyonlar uluslararası sendikal birliklere katılabileceklerdi.

Tasarıyla, Türk-İş dışındaki örgütlenmeler yetkisiz kılınmak ve uluslararası dayanışma önlenmek isteniyordu.

15-16 Haziran'a katılanlar anlatıyor...

Turgut Tan
Demirdöküm işçisi

KATILIM ZORA DAYALI BASKIDAN KAYNAKLANMADI

FABRİKANIN içinde toplandık, temsilci arkadaşlar sendika yönetiminin almış olduğu kararları anlattı. 275 sayılı kanunun ne anlama geldiğini, DİSK'in niçin kapatılmak istendiğini açıkladılar. İşçiler topyekün galeyana gelip yürüme kararı gereğince düzenli sıralar halinde yürüyüşe geçti. Temsilciler kolluk görevlilerinin yanlarında ve önlerinde yürüyorlardı. İktidara karşı sloganlar atılıyordu, dışarıda bizi bekleyen gençler de yanlarda yürüyorlardı. Eyüp'e doğru yola çıktık. Gençler marşlar söylüyor, biz de katılıyorduk. Önde bir arkadaş da bayrak taşıyordu. Fabrikaların önünde yapılan konuşmalarla işçilerin bize katılımını sağlayarak çoğalıyorduk. Gittikçe büyüyen bir kalabalık haline geldik. Eyüp'e varmadan yolumuz Eyüp Kaymakamı ve askerler tarafından kesildi. Albay konuşma yaptı, dinlemedik. Bizden üç kişiyi aldılar. Askerleri kovaladık, yakındaki kışlaya kaçtılar. Eyüp'e geldik, karakolu sarıp, arama yaptık. Bir albay konuşma yaptı. Arkadaşlarımızı geri aldık. Bütün polis arabalarını sardık, onlar bize sataşmadı. Tekrar Taşlıtarla'ya doğru yürüdük. Taşlıtarla'ya geldiğimizde yan tarafta yürüyen gençlerle görevliler arasında tartışma çıktı. Onlar liderliği ele almak, Beyazıt'a doğru yürümek istiyorlardı. Sonra tekrar yürüyüp Pancar Motor'un önünden dolaşıp, Taşlıtarla'dan dönüp Yıldız Tabya yolundan Esentepe'ye, buradan da Silahtarağa'ya gelip, işyerlerine dağıldık.

Yürüyüş esnasında bize geçtiğimiz yerlerdeki tüm fabrika ve atölyeler, sendikalı yada sendikasız işkolu farkı olmadan katıldılar. Katılım zora dayalı baskıdan kaynaklanmadı. Fabrika yöneticileri de işyerine bir zarar gelmesinden korkup, bize arkadaşların katılmasına razı oldular. İşçi arkadaşların bizimle gelmek isteyenleri çoğunlukta idi ve çok heyecanlıydılar. Onlar da bizimle aynı coşkuyu paylaşıyorlardı. Ertesi gün tüm temsilciler tutuklandı. Sonunda beraat ettik.

Yunus Birsan
ECA sendika temsilcisi, 1970

KARARLIYDIK, HÜKÜMET BECEREMEDİ...

DEMİREL hükümetinin sendika yasasında yapmak istediği değişikliği kabul edemezdik. Karşı çıkılmalıydı. Bunu önce bölgelerde tartıştık, DİSK'in önerilerini konuştuk. 14'ünde, Pazar günü Merter'de, DİSK'e bağlı sendikaların yöneticileri ve temsilcileri toplanıp eylem planını onayladı. Coşkuyla geçen toplantıdan sonra, 15'inde buluşmak üzere dağıldık. Akşam fabrikada pankartları hazırladık. Sabah vardiyası evlerine gitmedi, gelen vardiyayla toplantı yaptı.

Yürüyüş Maltepe'de başladı. Çevre fabrikaları da yanımıza alarak hep birlikte Cevizli Tekel'i yürüyüşe kattık. Hedefimiz Kartal'a gitmek. Büyük bir kalabalığız. Singer ve ECA yönetiyor. Kartal'da TİP önünden geçiyoruz, binadan binaya asıl bir pankart. Davul zurna eşliğinde saflarımıza alıyoruz arkadaşları. Bir haber geliyor. Yakacık'ta polis fabrikaları çıkartmamış, asker de yardımcı oluyormuş. Yunus Çimento'yu, Eczacıbaşı'nı da alıp Ankara yoluna çıkıyoruz. Küçük bir polis barikatı, hiç mukavemet göstermiyor. Asfalt bizim, her yandan işçi akıyor. Tanklar dizi dizi, askerler sıra sıra. Uzaktan silah sesleri geliyor. Tankların üzerine çıkıyoruz, ellerimizde bayraklar, askerle kucaklaşıyoruz. Haymak'ta işçilerin üzerine kilit vurulmuş. Silahlı siviller, silahları üzerimize çevrili. Megafonla uyarıyoruz, olmuyor. Albay da ikna edemiyor. Hapsedilen işçileri kurtarmak lazım, fabrikanın ateş edilen yeri kısa sürede tahrip oluyor, içerdekilerle kucaklaşıyoruz.

16'sında daha derli toplu Maltepe'ye doğru yürüyoruz. Önde kadın işçiler, iki de motosikletimiz var, haberci. Bostancı'dan Suadiye'ye yöneliyoruz, yirmi sıra asker. Birden karışıyoruz, asker aramızda kayboluyor: "Hak verilmez alınır", "Yaşasın Maden-İş, Yaşasın DİSK", "Patronsuz Türkiye", "Ata binmiş eşekler millet sizden ne bekler"... Çevreden alkışlar, sanki bir bayram günü. Kuşdili Kurbağalı tutulmuş, şefleri megafonla, "kanunsuzluk bu, gelin konuşalım, çok kan dökülür." Cevaplıyoruz, "hakkımızı arıyoruz, engel olmayın." Konuşmaya ben gittim. Bağırdı, "silah çek", korteje doğru koştum, ateşe başladılar, yerde sürükleniyorum. Beni kaçırdılar sonra, işçiler benim olduğum arabayı deviriyor, kurtuluyorum. Gözümü hastanede açtım. Doktor tanıdık, haberler getiriyor.

Nurten Arıcan
İbrahim Ethem
temsilcisi, 1970

KADIN İŞÇİLER ÇOK VE ÖNDEYDİ...

BİZ TOPKAPI bölgesinde yürüdük. Bölgede, başta Kimya-İş ve Maden-İş olmak üzere, DİSK'in örgütlenmesi oldukça etkindi. Yürüyüşe Türk-İş'e bağlı fabrikalar de etkin olarak katıldı. Hazırlıklar 14'ünde başlamıştı. Belli başlı fabrikalardan bir komite oluşturduk. 14'ünde bütün fabrikaları dolaşarak yürüyüşle ilgili bilgi verdik. Ama hemen söyleyeyim, on binden fazla işçiyi sokağa çıkarmak, bizlerin becerisi değildi. Fabrikalar tüm işçileriyle böyle bir eyleme hazırdı.

Yürüyüşler 16'sı sabahı Hoecsth ve Man'la başladı. Diğer fabrikalarla birlikte, çalıştığım İ.Ethem de hemen yürüyüş koluna katıldı. Çoğunluğu kadınlar oluşturuyordu. Topkapı'ya kadar geldik. Orada sıralanmış asker ve polisler bekliyordu. Dağılmamızı ve fabrikalara dönmemizi ihtar ettiler. Komutanla görüşmeyi ben ve Işıtan Gündüz yaptık. Hakkımızı almak için yola çıktığımızı, işimize karışmamaları gerektiğini söyledik. İşçiler de barikata yaklaşıyorlardı. Kararlılık görülüyordu. Bir ara polis ve asker saldırdı, kısa süreli bir dağınıklık oldu. Ancak biraz sonra yeniden toplanıldı ve barikat kolayca aşıldı. Topkapı'nın ana girişinde bu kez tanklar bizi ikiye ayırdı. Yine dağılma ve toplanma oldu, tankların üzerinden aşarak iki kol birleşti. Sonra Vilayete kadar engel olmadan yürüdük. Tanklar burada da kesemedi. Eminönü'nden Unkapanı'na devam ettik ama, daha önceden köprüyü açtılar. Taksim'de zorunlu olarak yürüyüşümüz bitti, geri döndük, kararlılık andı içtik dağıldık.

Şunu söyleyeyim, bizler yaptığımızın bilincindeydik. Hükümet göz göre göre DİSK'i kapatacaktı. Sarı sendikacılığın elinden çok çekmiştik. Buna izin veremezdik. Çoğunluğumuz bu inancı taşıyordu. Polis ve asker de müdahale için çekingendi.

Asım Yılmaz
Rabak işçisi, 1970

SENDİKALARA DARBEYE TEPKİYDİ...

15 HAZİRAN günü Üsküdar'da idik. Üsküdar Doğancılar'da toplanan işçiler, toplu halde Üsküdar meydanına geldik. Vapur seferleri iptal edilmişti. Ertesi günü sabahtan hareket etti işçiler. Kağıthane'de diğer fabrikalardaki işçilerin yığınsal katılımı ile kalabalık daha da büyüdü. Kağıthane'den Levent bölgesinde toplanan işçilerle birleşecektik. 15-16 Haziran eylemi işçi sınıfının sınıf ve kitle sendikacılığına vurulmak istenen darbeye şiddetli tepkisiydi.

Türkiye'de işçi sınıfını koyun gibi sananlara, işçi sınıfının demokrasi mücadelesinde öncülük yapamayacağını öne sürenlere 15-16 Haziran direnişi ile unutulmaz dersler verilmişti.

Mahmut Altuncevahir
Rabak işçisi, 1970

BİRLİKTE MÜCADELE GÜNLERİYDİ...

15-16 HAZİRAN olayları Türkiye işçi sınıfı mücadele tarihine önemli bir sayfa açmıştır. O zamanın AP hükümetinin sendikalar yasasına getirmek istediği bir değişiklikle, DİSK'de sınıf ve kitle sendikacılığı kaldırılmak, yerine partilerüstü politika izleyen bir cemiyet oluşturulmak isteniyordu. DİSK yöneticileri heyetler halinde, TBMM ile diğer yetkili organlara başvurararak, getirilmek istenen tasarının engellenmesini istediler. Bir sonuç alınmayınca eylem kararı aldılar. Sonuçta:

—DİSK, işçi tabanı en az olmasına rağmen, Türk-İş'in de tabanını harekete geçirerek, kendi üye sayısından kat kat fazla bir işçi kitlesini harekete geçirdi. Yığınsal eyleme geniş işçi kesimi birlikte katıldı.

—Hükümet DİSK'in çanına ot tıkayacağını diyordu. Geri adım atmak zorunda bırakıldı.

Işıtan Gündüz

İŞÇİ SINIFI ÇİZİLEN SINIRI AŞMIŞTI...

COŞKUYLA hatırladığımız 15-16 Haziran'ın üzerinden 17 yıl geçti. Türkiye işçi hareketinin en önemli kilometre taşlarından biri olan bu büyük işçi direnişi hiç şüphesiz ilerici gençlik hareketi içinde de bir dönüm noktasını oluşturur. 1965 sonrası demokratik ve antiemperyalist mücadelelerle kabaran ve kitleselleşen devrimci gençlik hareketi 1970'lere geldiğinde bir yol ayrımıyla karşı karşıyaydı.

1965-70 yılları arasında 6.Filoyu protesto eylemleri ve 1968 öğrenci direnişleriyle sosyalist gençlik geniş öğrenci kitlesini yönetecek ve yönlendirecek güce erişti. Artık ilerici gençlik hareketi üniversite duvarları dışına çıkma eğilimini hızla duymaya başlamıştı. Gerek çıkan kitaplar gerekse TİP ile MDD hareketi arasındaki tartışmalar gençliği sosyalizmi öğrenmeye doğru itmişti.

15-16 Haziran işçi direnişine gençler tüm diğer hareketlerde olduğu gibi katıldılar. Ve özellikle 16 Haziran'da birçok bölgede ve yürüyüş kolunda aktif rol oynadılar. Ancak daha önceki işçi ve köylü hareketlerinden farklı olarak, ilk kez işçi sınıfının kitlesel ve örgütlü gücünün ulaşabileceği boyutlar karşısında kaçınılmaz bir şaşkınlık içinde de kaldılar. Kitaplarda okunanların iki gün için dahi olsa yaşanması gençlik hareketinin önderleri üzerinde büyük etkiler bıraktı. Gençliği etkileyen bir diğer unsur ise "asker-sivil zümrenin" 15-16 Haziran'a karşı takındığı tavırdı. O güne kadar halk hareketlerini muhtemel bir "ilerici" darbenin unsuru olarak gören bu kesimi ülkenin bir çok yerinde çıkan lokal kitle hareketleri rahatsız etmemekteydi. Ancak 15-16 Haziran olayları "asker-sivil zümre"de kuşku ve tedirginlik yarattı. İşçi sınıfı kendisine çizilen sınırı aşmıştı!

Petrol işçileri kararlı

PETROL-İŞ'e bağlı 63 işyerinde, 9700 işçiyi kapsayan grev, sendikanın desteği, kamuoyunun dayanışma çabaları ve grevdeki işçilerin coşku ve kararlılığıyla, başarıyla sürüyor. GÜN, Petrol-İş grevlerini en iyi biçimde, grevler sonuçlanıncaya dek, tüm boyutlarıyla yansıtmaya çalışacak. Bu amaçla, GÜN muhabirleri tek tek işyerlerini dolaşıyor, kimi zaman grevcilerin evlerini, kimi zaman sendika şubelerini ziyaret ediyorlar. Bu sayımızda, Genel Başkan Cevdet Selvi'nin görüşlerini aldık. Bu arada, Santa Farma Baştemsilcisi Ali Tüysüz, Biksan Baştemsilcisi Hasan Toprak ve eşi Salme Toprak ile söyleşiler yaptık.

Hasan Toprak

"Grev bizim tek silahımız..."

Grev Komitesi kuruldu mu?

Evet grev komitesini biraz gecikmeli de olsa kurduk. Gecikmeli dememin nedeni ise, birbiri ardına patlak veren Petrol-İş grevleri ve komite organizelerinin bu hareketliliğe zor olması. Grev komitesine her iş yerinden iki arkadaş görevlendirildi. Bu arkadaşlar, hiçbir sendika ayrımı gözetmeksizin bütün iş yerlerini, fabrikaları ziyaret ederek, grevler hakkında tüm işçi arkadaşlara greve çıkış gerekçelerimizi anlatıyorlar. Bu gerçeklerin birincisi grup toplu sözleşmesi, ikincisi ise ücret yetersizliği.

Grev gözcüsü olmayan arkadaşlarınız grev yerlerine ne sıklıkla gidiyorlar?

Grev gözcüsü olmayan arkadaşlar grev yerlerini sırayla ziyaret ediyorlar. Ziyaretlerde gelişmelerden birbirimizi haberdar ediyoruz.

Boş zamanlarınızda neler yapıyorsunuz?

Boş zamanlarımızda yukarıda belirttiğim gibi grev yerlerini ziyaret ederek, grevin sağlıklı yürümesi için elimizden geleni yapıyoruz. İşverenin gelişmelerle ilgili tavrını arkadaşlara bildirip, neler yapmamız

Cevdet Selvi

"İşçi sınıfımızın tümünün yanımızda olduğuna kuşkum yok"

Gün: Grevlerin ilk gününden itibaren Kiplas'ın beklentisi vardı: iki ay dayanamazlar. Sizce bu kanıya nereden vardılar ve sonra ne oldu da Kiplas her işyeri için tek tek görüşmeye razı oldu, şu an bu görüşmelerden nasıl bir sonuç çıkabilir?

Selvi: Uyuşmazlık aşamasında tarafların beklentileri ve kendi hesapları olması doğaldır. Kiplas kendi hesabını yapmış, biz de hesabımızı yaptık. Hesabımızı yaparken de üyemize, tabanımıza güvendik. Sendikamızın üyelerimize yönelik tespitleri vardır. Genelde ülkede yaşanılan sıkıntılar, olumsuzluklar ve işverenlerin dayatmacı tutumları sorunları grev aşamasına getirmiştir. Bu aşamadan sonra bile lokavt bir tehdit olarak karşımıza çıkarılmak istendi. Grevi amaç edinmediğimizi defalarca ifade ettik. Şimdi vardığımız nokta tek tek işyerleri için sözleşme aşamasıdır. Olumlu yaklaşım gördüğümüzde anlaşmaya varırız.

Gün: Geçen dönem Türk-İş başkanlık kurulunda uyuşmazlıkta bulunulan işyerlerinin tümü için anlaşma sağlanmadan hiç bir sendika sözleşmelerin altına imza atmayacaktı. Ancak, bu söz çok kısa bir süre içinde unutulup, imzalar atılmıştı. Bunun nedenini anlamak kolaydı; seçim dönemiydi ve siz de başkanlık yarışının içindeydiniz. Şimdi ise başta Teksif, Belediye-İş ve Türk Harb-İş'in sizinle birlikte uyuşmazlıkları vardı ve grev aşamasına gelinmişken aniden imzalar atıldı, Petrol-İş grev sahasında yalnız kaldı. Bunu bize yorumlar mısınız?

Selvi: Geçen dönem Türk-İş yönetimine aday olmamız, sizin deyiminizle "başkanlık yarışının" içinde olmamız koşulların gereğiydi. Olumsuz bulduğumuz, işçi yararına olmayan tavırları eleştirdik. Ardından bir genel kurul yaşandı. Tavrımız yine açıktı. Biz işçiyi bölmeyiz, böldürmeyiz dedik. Tavrımızı birlikten yana koyduk. Bugün başta teksif olmak üzere, Belediye-İş ve Türk Harb-İş uyuşmazlıklarını sözleşmelerini imzalayarak çözümlediler. Bunlardan Harb-İş zaten özelliklerinden dolayı, yasaca grev yapamayacağı için bu yolu seçme durumundaydı. Diğerleri için fazlaca yorum yapmak istemiyorum. Petrol-İş'in grevlerde yalnız olduğu konusuna ise katılmak mümkün değil. Grevlerimiz yalnız üyelerimizi değil, diğer işçileri de yakından ilgilendiriyor. Bu nedenle şahsen kurum ve kuruluşlarıyla işçi sınıfımızın tümünün yanımızda olduğuna kuşkum yok.

İZMİT MİTİNGİ Kararlılık ve coşku

TARİH 10 MAYIS 1987. Son yedi yılın ikinci büyük mitingi, İzmit'in Anıt Parkı'nda yapıldı. Mitingin coşkusu, büyük ölçüde yapılış nedeni olan, "Petrol-İş grevlerinin desteklenmesi"ndeydi. Petrol-İş'in Kiplas'a karşı başlattığı bu önemli direnişe, Türk-İş yönetimi ve diğer sendikalar kayıtsız kalmayarak, bu direnişi daha da güçlendirdiler.

İşçi sınıfımızın 80 sonrası içine girdiği suskunluk, Türk-İş yönetiminin gönülsüz biçimde düzenlediği İzmir Mitingi'nde kırıldı. Ardından Eskişehir ve Samsun mitinglerinin ise sessiz geçirilmesi sağlandı. Bunda, Türk-İş yönetiminin kongreyi "atlatmış" olmasının büyük payı vardı. Seçimleri küçük bir farkla kaybeden Cevdet Selvi ise, söylenenlerin tersine, ayrı bir konfederasyon kurmak şöyle dursun, konfederasyon içinde daha etkin bir çalışma temposu izledi. Mart ayında ise Kiplas'ın geçmiş dönemlerde dayatmaya fırsat bulduğu grup toplu sözleşmelerine karşı çıkarak, 18 Mart'tan başlayarak, kademe kademe 63 işyerinde 10 bine yakın işçiyle greve çıktı.

Türk-İş başkanlar kurulunda alınan, toplu sözleşmelere "birlikte imza atma" sözünün tutulmamasına karşın, grevler iki ayını başarı ile doldurdu. Petrol-İş'in her şeye karşın, içine itildiği cendereden çıkmaya kararlı bir tutum sergilemesi ve Petrol-İş'in Türk-İş yönetimine birlikte eylem yapma önerisini götürmesi, Şevket Yılmaz ve ekibini bu eyleme ortak olmaya iten nedenlerin başında geliyor.

Türk-İş içindeki Demokratik Sendikal Muhalefet'in bu ilkeli ve tutarlı tavrı sürdüğü sürece, Şevket Yılmaz ve ekibi istemeseler bile böylesi yığınsal demokratik çıkışların içinde olmaya özen göstereceklerdir. Bu birlikte çıkışlar Demokratik Sendikal Muhalefeti güçlendirecektir. İzmit Mitingi ilkin bunu açığa çıkardı. İkinci saptama da, Demokratik Sendikal Muhalefet'in tabanının politik ve aktif olduğudur. Harb-İş ve Petrol-İş mitinge en büyük katılımı sağladılar. Ayrıca, bu iki sendikanın işçilerince atılan sloganlar, doğrudan iktidarı hedefleyen ve demokrasiye sahip çıkan sloganlar oldu. Kahrolsun faşizm, Anayasa değişsin, Özal istifa, DİSK'e özgürlük, İşçiler elele genel greve gibi.

Bu aktif ve politik tabanın doğru bir sendikal çizgiye yönlendirildiğinde, hareketin önderliğini ve yönetimi almaması için bir neden yoktur. Bir diğer saptama da, hak alma mücadelesinde varolan hakların kullanılmaya başlaması ile bu hakların genişleyebileceği ve mücadelenin hiçbir biçimini reddetmeyen bir anlayışın kavranmasıdır. Daha bir yıl öncesinde, "Bu yasalarla grev yapılamaz, yapanları alınlarından öperim," diyenlerin düşüncelerinin yanlışı bugüne dek yapılan başarılı grevlerle ve Petrol-İş'in bu yaygın grevleri ile kırılıyor. Bundan sonraki hedef, grevlere getirilen yasakların kırılması için yürütülecek mücadele olacaktır, hak alma savaşımının masa başında yürütülemeyeceği, işçi sınıfının üretimden doğan gücü ve yığınsal miting ve çıkışlarla desteklenmediği sürece başarılı olamayacağı artık kanıtlanıyor. Mücadeleler tarihinin bizlere öğrettiği gibi, hak verilmez, alınır.

---

gerektiğini konuşuyoruz. Bu arada bir de grev kırıcı arkadaşlarla konuşup, grevin bizim tek silahımız olduğunu ve bu silahla birçok yolu katedeceğimizi onlara anlatmaya çalışıyoruz, moral ve güç veriyoruz. Yani birbirimizle sürekli diyalog içerisindeyiz.

Grev işçiler için bir okuldur. Bu konuda neler yapıyorsunuz, eğitim çalışmalarınız var mı?

Tabii ki grev bir okuldur. Eğitim çalışmaları 2821-2822 sayılı yasalarla getirilen kısıtlamalarla yapılamıyor. Ama grevi bizzat yaşamak bizlere çok şeyler öğretiyor.

Saime Toprak

"Grev bizlere çok şey öğretiyor"

• Sizce grev nedir?

Bence grev işçinin hakkınıişverenden alması için işi bırakması, iş yapmaması ve istediklerini alana kadar çalışmayı bırakmasıdır.

• Peki yardımlaşma, dayanışma nasıl olmalıdır?

İnsanların zor günlerinde birbirlerine yardım etmesidir. Bir de

bazı ortak dertlerimizin ortadan kalkması için birbirimize dayanmamızdır.

• Eviniz kira mı?

Hayır. Gördüğünüz gibi gecekondu. Yalnız ikinci boğaz köprüsüne kurban edilecek. Karayolları evlerimize göz dikti. Kimi işçi arkadaşların evleri yıkıldı. Kocam altmış bin lira aylık alıyordu. Şimdi grevde,eğer bir de evimiz giderse dört çocukla ne yaparız, bilmem. Hayat çok zorlaştı. Düşünün bir kere, altmış bin lira ile çocuklara ne verirsin. Okula giden oğlum var. Ve de küçük; onlara zar zor süt alıyorum. Bir de her gün ancak yüz gram peynir. Altı kişiye her gün bu kadar peynir. Dişlerimizin dibini bile doldurmaz. Bir de evimizin elden gideceğini düşünün, aldığı aylık kiraya bile yetmez. Yaşamak artık, işkence, inanın.

• Eşiniz greve çıkmadan önce hiç değilse 60 bin lira alıyordu, şimdi çok daha zor günleri yaşıyorsunuz. Buna rağmen grevin sürmesinden yana mısınız?

Elbette sürsün. Yaşamakla ölmek arasında sürünüyoruz zaten. Ya hepten ölürüz ya da daha iyi yaşamak için hakkımızı alırız.

• Bazı işçiler greve katılmıyor ve içeride çalışıyorlar, onlar için ne düşünüyorsunuz?

Vallahi söyleyecek çok şey var ama, size söyleyemem. Sanki onların yaşantısı bizden farklı mı? Yaptıkları mertliğe sığmaz, çok ayıp. Dertlerimiz bir. Bunu ortadan kaldırmak içinde birlikte olmalıyız. Bir zamanlar büyüklerimiz birlikten kuvvet doğar demişler.

Söyleşi sırasında, yanımızda bulunan ve eşi grevde olan, iki çocuk annesi Ümmügülsüm Sarıkaya da benzer yanıtlar verdi. Grev nedeniyle üç aydır kira vermediklerini, her yere borçlandıklarını anlattı. "Eşim 60 bin lira alıyor, 30'u kiraya gidiyor, çocuklar olmasa çalışırım", diyor ve grevden kazanarak çıkmanın tek umutları olduğunu söylüyor.

Santa Farma Baştemsilcisi Ali Tüysüz

"Grevler, işçi sınıfının okuludur..."

AY SONUNDA grevdeki 75.gününü dolduran Santa Farma işyeri baştemsilcisi Ali Tüysüz ile greve ilişkin bir söyleşi yaptık. İlk sorumuz olan, işyerinde grev komitesi kuruldu mu, sorusuna aldığımız cevap yüzümüzü güldürdü.

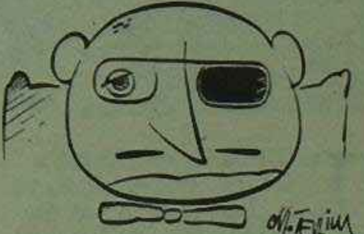
"Greve çıkmadan 10 gün evvel grev komitemizi kurduk. 6 kişiyiz. Her gün 16-18 saat ikişer kişi nöbet tutuyoruz. İşyerimizde birlik ve beraberliğimiz çok güçlü, o nedenle şimdiye kadar en ufak bir sorunla olsun karşılaşmadık. Her taraftan arkadaşlarımız günün her saatinde ziyaretimize geliyorlar. Birlikte nasıl zafere erişeceğimizi konuşup dertleşiyoruz. Üstelik bizim işyeri, bulunduğu konum itibariyle çok elverişli. Ben çalışırken ayda elime sosyal halkalr da dahil olmak üzere, ten 75 bin lira geçiyordu. Sendikam şimdi bana ayda net 51 bin lira veriyor. Evvelden 6 çocuğumla geçinemiyordum. Şimdi ise seve seve katlanıyorum sendikamın verdiği para ile geçinmeye."

Grev gözcülerinin dışında kalan işçi arkadaşlar boş zamanlarında ne yapıyor sorumuzu da Ali Tüysüz şöyle cevapladı:

"Grev gözcüsü olan 16 arkadaşımla grev nedir, grevin amacı nedir, grevde neler yapılmalı, işveren bizim grevimizi baltalamak için neler yapıyor ve neler yapabilir gibisinden sohbetlerimizi hemen hemen her gün yapıyoruz. Ayrıca evlerde 4-5 aile toplanıp çeşitli konularda konuşuyoruz. Bu arada, iki kez tüm arkadaşlarımızı toplayıp şubemizde toplantı yaptık. Çok da iyi oldu. Ancak tüm bunlar güzel şeyler olmasına karşılık, eksik. Sendikamızın öncülüğünde plan yapılıp her gün bir toplantı, seminer, panel, eğitim çalışmaları, yürüyüş, miting gibi etkinlikliklerle grevleri işçi sınıfımıza birer okul haline getirmeliyiz. Böylelikle Kiplas'ı geriletme şansına sahip olabiliriz. Bunun için işyerlerine düşen görevler var elbette ama, öncülük sendikamızdadır."

Santa Farma'da, Baştemsilcisinden, grev gözcüsüne kadar tüm işçilerde grevin ilk günkü heyecanı ve kararlılık hâlâ sürüyür.

ETAŞ: Greve karşı polis-işveren birliği

MEHMET TEVLİM

31 MART'ta greve çıkan Petrol-İş İzmir Şubesi'ne bağlı ETAŞ işyerinde, Kiplas, işveren, polis, bölge müdürlüğü işbirliği sürüyor.

Çalışan 170 kişinin de greve katıldığı işyerinde, işveren önce hammadde olarak bulunan meyankökü yığınlarının fermantasyona uğrayıp değerlerinin kaybolduğunu ve havalandırılması gerektiğini neden göstererek, grev gözcülerinin karşı koymalarına bakmadan, geçici olarak 4 kişiyi işe aldı. Sendika, polis yardımıyla gerçekleştirilen bu yasadışı uygulamaya karşı, tesbit için bölge müdürlüğüne başvurdu. Bu arada işveren bu belirsizliği fırsat bilerek, 6 işçi daha aldı.

Konuyla ilgili olarak bilgisine başvurduğumuz ETAŞ temsilcisi **Zeynel Ertürk**, Gün'e şunları anlattı: "Sendikadan onay çıkmadan hiçbir şekilde çalışmayız. İşverenin isteğini tatil günü demeden yapan anlayış, biz işçilerin yıllardır sömürülmesine göz yumuyor. Bizi işten atmakla tehdit ediyorlar. İşten atılma pahasına da olsa, grev kırıcısı durumuna düşmeyeceğiz. Bu tehdite gücümüzle, grevimizle, birliğimizle karşı koyacağız!"

Petrol-İş İzmir Şubesi İdari Sekreteri **Halil Türe** de bu görüşleri şöyle destekledi: "İşçilerimizin ilk günkü heyecanı, bizi tüm baskılara karşı koymaya itiyor. Gösteriyor ki, biz başaracağız, biz kazanacağız".

"İşkenceyi önleyecek en önemli yöntemlerden biri, polislerin sendikalaşmasıdır..."

Gunno Gunnmo: Halkı koruyan, halkın polisidir. Demokratik polis örgütüdür.

Polis örgütleri işkenceye karşı olmalı ve insan haklarına saygı gösterilmesini savunmalıdır. İşkencenin yoğun olduğu ülkelerde, işkence yapmak istemeyen polislerin yardım alacağı tek yer sendikalarıdır. İş ahlakını korumak için birinci koşul sendikalaşmadır.

AHMET EROL - SAFA GÜRSOY

İSVEÇ Polis Sendikası (SPF), memur sendikaları içinde en eski sendikalardan biridir. Kuruluş tarihi 1903'dür. 18.000 aktif üyesi, 4000 de pasif (emekliler) üyesi bulunmaktadır. İsveç Memur Sendikaları Konfederasyonu (TCO)'nun üyesidir.

İsveç Polis Sendikası (SPF) Genel Başkanı, TCO ve Kuzey Ülkeleri Polis Sendikaları Birliği (NPF) yönetim kurulu üyesi Gunno Gunnmo ile, polislerin örgütlenmesi ve işkence konularında bir söyleşide bulunduk.

Sendikanız memur sendikaları içinde en eski sendikalardan birisi. Örgütlenme dönemini kısaca açıklar mısınız?

Sanayi devrimi ile daha liberal toplumsal görüşler, sosyal-politik ve iş yasalarında değişiklikler öne sürüldü. Bu dönemde işçi sınıfı hareketi gelişti ve örgütleri yeni değişiklikleri zorlar hale geldi. Çelişkiler arttı. İşte bu gelişmeler polisleri de etkiledi. İşçi sınıfının örgütlerinin gelişmesi-güçlenmesi polisleri etkiledi, uyardı. Bu arada polislerin çalışma koşulları oldukça kötüydü. Ücretleri oldukça düşüktü, iş güvenceleri hiç yoktu. İşverenleri ise belediyelerdi.

Bu yıllarda örgütlenme çalışmaları gizli olarak yürütüldü. İlk örgütlenme 1887'de Göteborg'da oldu. Ancak, polis yöneticileri dernek üyelerinin görevlerine son vermeye başladılar. Çeşitli baskılar uygulandı. Kurulan Polis örgütünün toplum düzenini bozucu ve sosyalist örgütlenme olduğunu ileri sürdüler. Bu durumlar örgütlenmeyi güçleştirdi. Göteborg'da kurulan dernek uzun ömürlü olamadı. Arkasından birçok dernek kuruldu ama, başarılı olunamadı. Bu arada sendikal örgütlenme çalışmaları da sürüyordu. Polisler örgütlenme çalışmalarını bıkmadan sürdürdüler. Ve "dostluk, dayanışma, arkadaşlar, eğlence" adı altında dernekler kurdular. Örneğin, Stockholm derneğinin ismi "Arkadaşlar" idi. Bu dernek de ilk kurulduğunda yasadışı ilan edildi. Bu ad altında kurulan derneklerde sendikal örgütlenme çalışmalarımızı yürüttük. Örneğin, ilk toplantımızı düzenlediğimiz bir kır gezisinde yaptık. Bu yıllarda da işten atılan polisler çok oldu. Kurulan dernekler biraraya geldi ve 1903'de İsveç Polis Sendikası (SPF)'nı kurduk. Elbette o dönemde toplu sözleşme ve grev haklarımız yoktu.

Sendikanızın çalışmalarından kısaca sözeder misiniz?

Sendikamızın birkaç çalışmasından örnek vermek sanırım yeterlidir:

a) Üyelerimizin mesleğinde gelişmelerini sağlamak, toplumsal konumunu yükseltmek, polisin yetki ve sorumluluklarını belirlemek.

b) Mesleki eğitim vermek ve bu eğitimleri günün koşullarına göre belirlemek.

c) Polis ve toplum ilişkilerinde uyumu sağlamak için çalışmalar yapmak.

Ülkemizde polis örgütü 1965 yılına kadar belediyelerin denetimindeydi. 1965'de ise Adalet Bakanlığına bağlandı. Polisin görevine bakanlar müdahale edemez. Her yönetimsel değişiklik hükümet kararı ile olur. Emniyet Genel Müdürlüğü yönetim kurulu vardır. Yönetim kurulunda politik partilerin temsilcileri, personel temsilcileri ve sendikanın başkanı bulunmaktadır. Bölgesel düzeyde de aynı işleyiş vardır. Yani yönetim kurulları aynı şekilde oluşur. 300 polis şefinden 100 tanesi bize üyedir. Üye polis şeflerinin çoğunluğu sendikal eğitim sonucunda şef olmuşlardır. Diğerleri Akademisyenler Sendikasına üyedir.

Diğer memur kesiminde olduğu gibi grev hakkımız vardır. Son grevler 1985'de oldu. Üyelerimizin yüzde 10'u greve gitti

Polislerin, kişilere kötü davranışı ve işkence konusunda düşüncelerinizi açıklar mısınız?

Öncelikle şunu söylemek isterim. İşkenceyi ve kötü davranışı ön-

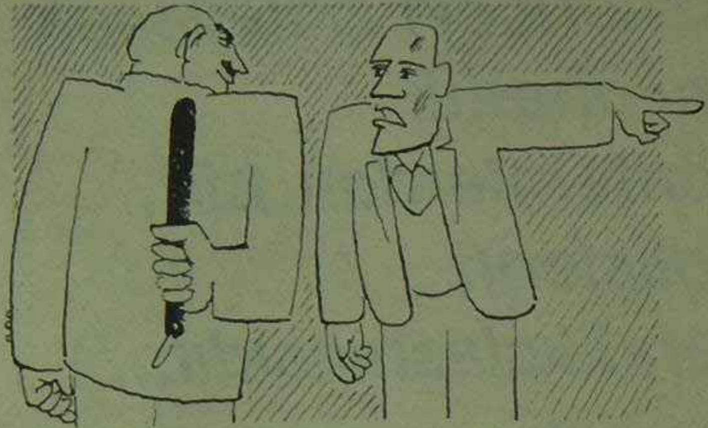
leyecek en önemli yöntemlerden birisi polislerin sendikalaşmasıdır. Sendikalar üyelerinin hak ve çıkarlarını koruduğu gibi, üyelerini denetlemektedir. Ayrıca, sendikalar eğitim vermektedir.

Polis mesleğini ilgilendiren her konuda sendikamız çalışmalar yapmaktadır. Toplumsal görev yapan polisin yeterli olması gerekmektedir. Bu yeterlilik kamunun yararına olmalıdır. Bu yönde geliştirilmelidir. Polisin yetkilerinin arttırılmasını öngören yasalara sürekli karşı çıkmaktayız. Karşı çıkış gerekçemiz, polisin bu yetkilerini toplumun yararına kullanıp, kullanmamasıdır. Örneğin, uyuşturucu kullananların telefonlarının dinlenmesi konusu gündeme gelmiş ve örgütümüz buna karşı çıkmıştır. Çünkü bu yetki değişik amaçlı da kullanılabilir. Bize göre polis hükümetin uzantılı kolu olmamalıdır. Polis toplum yararına, kamu yararına çalışmalıdır. Bunu gerçekleştirmemiz için de tüm toplumsal gelişmelerin içinde olmamız gereklidir.

Ayrıca, tek tek polislerin değişik eylemleri kamu güvenini sarsar. Yüzlerce polisin, sendikamızın geldiği yer çökebilir. Yanlış yapmak-yanlış karar vermek günlük olaylar olmamalı. Dikkatsizlik güvensizliği getirir. Sendikamızın amacı tüm üyelerimizin ortak çıkarlarını korumaktır. Yoksa tek tek polisleri korumak değildir. Örneğin, bir üyemizin suçlanması durumunda, üyemize ücretsiz adli yardım yapmaktayız. Bu üyemiz insanlık dışı davranışta bulunmuş olabilir. Biz yine aynı yardımı yapmaktayız. Bundan amacımız, üyemizin yargıda objektif biçimde yargılanmasıdır. Yargı kararına göre işlem yapılmaktadır. Nitekim, yargı kararlarına göre işten el çektirilmesini istediğimiz polisler de olmuştur. Resmi kurum olan polis kesinlikle toplum yararına görev yapmalıdır. Sendikalar, yöneticilerin baskıları ve insan haklarını hiçe sayan emirler verilmesi karşısında polisleri koruyan, savunan örgütlerdir.

Polis örgütleri işkenceye karşı olmalı ve insan haklarına saygı gösterilmesini savunmalıdır. İşkencenin yoğun olduğu ülkelerde, işkence yapmak istemeyen polislerin yardım alacağı tek yer sendikalardır. İş ahlakını korumak için birinci koşul sendikalaşmadır.

Polisler, iktidar güçlerin iktidarlarını sürdürmeleri için bir araç olmamalıdır. Bu uygulamaya karşı da en etkin güç, sendikal örgütlenmedir.

Bizler birçok ülkede polislerin iktidar güçleri tarafından kötü amaçlar için kullanıldığının bilincindeyiz. Sendikalar, bu nedenle de demokrasinin güvencesidirler. Çağdaş toplumlarda polis örgütlerinin olması gereklidir. Demokrasinin bekçiliğini polisler, örgütleri (sendikaları) aracılığı ile yaparlar. Polislerin her ülkede bu demokratik haklarının olması gerekir. Açıkçası demokratik haklardan yoksun polisler, demokratik hakları inançlı bir biçimde nasıl korurlar?

İktidar güçleri, demokratik haklara polisler de sahip olursa anarşiyi engelleyemeyiz, diyorlar. Bu sözlerin arkasında yatan diğer bir düşünce de, "polisleri amacımıza uygun kullanamayız"dır. Bu düşünce yanlıştır.

Halkı koruyan, halkın polisidir. Demokratik polis örgütüdür.

Uluslararası dayanışma işkenceyi önlemede bir etken midir?

Uluslararası dayanışma elbette işkenceyi önleyicidir. İşkence çağdışı bir uygulamadır. İnsanlık dışıdır. Uluslararası kuruluşlar ve özellikle uluslararası polis örgütleri, ülkelerdeki işkence ve insanlık dışı uygulamaları protesto etmeli, dünya kamuoyuna sergilemelidir. İşkence konusunu, polislerin sendikalaşma hakkını Kuzey Ülkeleri Polis Sendikaları Birliği (NPF) ve üyesi bulunduğumuz Uluslararası Polis Sendikaları Birliği (UISP)'nde gündeme getirmekteyiz. UISP'ye onaltı ülkenin polis sendikası üyedir ve 450 bin üyesi vardır.

Yukarıdan beri sözünü ettiğim konuları, UISP olarak Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'ne, 1979 yılındaki 30. olağan toplantısında sunduk ve 8 Mayıs 1979 gün ve 31. toplantısında kabul edildi. 690 sayı ile deklere edildi.

Bu deklerasyonla polisin yetkileri ve görevlerine uluslararası perspektifler getirildi. Her demokratik ülkede geçerliliğini korumaktadır.

Deklerasyondan yalnızca bir maddeyi aktarmak istiyorum.

"İşkence, idam ya da değişik cezalar, koşullar ne olursa olsun, kesinlikle yasaklanmalıdır. Polisler bu uygulamalara karşı tavır almalı ve verilen emri yerine getirmemelidir; aksi ise suç sayılmalıdır."

"İnsan hak ve özgürlükleri tüm üye ülkelerde, Avrupa insan hakları sözleşmesine göre eksiksiz uygulanmalıdır. Barışçıl toplumların oluşması toplum huzurunun sağlanması buna bağlıdır."

Burada bir konuyu da belirtmek istiyorum. Bildiğiniz gibi Kopenhag'da işkence görenlerin tedavisi ile ilgili bir enstitü kuruldu. Bu oldukça yararlı bir girişimdir. Biz bu kuruluşun çalışmalarına katıldık ve maddi destek yapmaktayız.

Polisler ve tüm çalışanlar grevli toplu sözleşmeli sendikal haklara sahip olmalıdır. Bu konuda uluslararası ilişkilerimizi sürdürmekteyiz.

Polisler, iktidar güçlerinin iktidarlarını sürdürmeleri için bir araç olmamalıdır. Bu uygulamaya karşı da en etkin güç, sendikal örgütlenmedir. ●

Reagan'ın desteği hükümetleri tehdit ediyor...

NİKARAGUA'nın ABD kaynaklı sorunları giderek artıyor. Orta Amerika'da özellikle Honduras ve El Salvador'a Nikaragua 'dan "devrim ihracı" yapılabileceği gerekçesiyle Amerika'nın bu ülkelere ve kontralara yaptığı yardımlar giderek artarken, Nikaragua'ya Amerika tarafından yapılan saldırıların neden olduğu hasarın 2,8 milyar dolar bulduğu kaydedildi. Tarımsal alanlarda Nikaragua devrimine karşı savaşan Kontraların birçok tarımsal ürünü tahrip ettikleri, ABD teknolojsine bağlı üretim alanlarında yedek parça sıkıntısından üretim aksamaları olduğu bildirildi. Ülkede yeni bir toplumsal düzenin kurulması çalışmalarının sürekli bir ABD tehdidi yüzünden yeterince yerine getirilemediği, enflasyonun arttığı, hammadde ve yedek parça eksikliğinin, ekonomide nakit para sıkıntısı yarattığı, karaborsanın ve haksız kazancın önlenemediği kaydedildi. Ülkede güç günlerin yaşandığını söyleyen yöneticiler, ABD'nin açıktan ve gizli saldırılarına son vermesini istediler.

Reagan yönetiminin Orta Amerika'daki girişimlerini anlatan bir yazı da, geçtiğimiz günlerde New York'ta yayınlandı. Gazeteci Bert Willborg yazısında şunlara değiniyordu:

BEYAZ SARAY "demokratik ve çalkantısız" bir Orta Amerika yaratmaktan sözediyor. Ne ki Ronald Reagan başkan olduktan sonra Nikaragua'nın komşularına yapılan Amerikan askeri yardımı, 14.2 milyon dolardan, 212 milyon dolara çıktı.

Açıklanan yeni bir araştırmaya göre, El Salvador, Honduras ve Guatemala'nın asker sayısı tam dört kat artmıştır. Orta Amerika, yoğun ABD müdahalesi nedeniyle bölge tarihinin en hızlı askeri yığınağına sahne oluyor..

Bölgedeki sivil hükümet liderleri ve diplomatlar kaygılılar. Çünkü bu ülkelerde ordular rahatça başkanlık sarayını işgal etmek için barakalarını terk edebiliyorlar.

Honduras hükümetinin önde gelen danışmanlarından biri, New York Times"a, "her an için askerin gelip seni düşürmesi riski var," diyor. "Eğer şu anda bunu yapmıyorlarsa, onların çıkarlarına uygun olmadığı içindir; ABD onlara yapmayın dediği içindir."

"ABD'nin uğraştığı şey, darbe yapmaması için orduya para ödemektir."

Beyaz Saray parayı, ülke hükümetinin aracılığıyla göndermiyor; oysa öyle yapmaları, sivil hükümetleri güçlendirecektir. Bir tek ABD'nin Honduras büyükelçisi John Ferth, albayların isteklerini kendi hükümetleri aracılığıyla söylemelerinde ısrar etti. Ferth, başkan José Azcona Hoyo'nun saygısını, ordunun nefretini kazandı ve Reagan yönetiminden de tekme yedi!

Honduras, Guatemala, El Salvador ve Panama hükümetlerinin, yardım alıp almamak, alınırsa nereye kullanılacağı konusunda hiçbir yetkileri yok. • **Bert Willborg/New York.**

ORTA AMERİKA'DAKİ ASKERİ YIĞINAK .

	Guetemala	El Salvador	Kosta Rica	Honduras	Panama	Nikaragua
1981	0.004/18.050	10/16.850	0/5.000	4.2/14.200	0.4/11.000	0/14.700
1986	5.1/43.600	122/57.640	6/9.500	79.4/24.200	3.6/12.000	0/129.000

İlk rakamlar "milyon dolar" olarak amerikan silahını, ikinciler tüm silahlı güçleri gösteriyor

Kasım ayında Moskova'da geniş bir konferans toplanacak

SOVYETLER Birliği'nin başkenti Moskova'da, devrimin 70'inci yıldönümü dolayısıyla uluslararası bir konferans düzenlenmekte olduğu bildirildi. Mihail Gorbaçov İtalyan Komünist Partisi yayın organı Unita gazetesine verdiği demeçte, Kasım ayında Moskova'da dünyadaki tüm, işçi ve komünist partilerinin, bağımsızlık hareketlerinin, sosyalist ve soyla demokrat partilerin katılacağı gayri resmi bir toplantı yapılmasının tasarlandığını açıkladı.

Benzer bir konferans en son 1969' da Doğu Berlin'de yapılmıştı. Kasım konferansının, barış, demokrasi ve toplumsal ilerleme mücadelesinde önemli sorunların tartışılmasına sahne olacağı sanılıyor.

Afganistan'da ulusal uzlaşmaya yüz gün

DEMOKRATİK Afganistan Cumhuriyeti'nde hükümet tarafından 15 Ocak 1987 tarihinde ilan edilen tek taraflı ateşkes 100. gününü doldurdu. Afganistan'daki ulusal uzlaşma süreci içinde gerçekleşenler ise bu politikanın geçerliliğini gösterdi. 20 bin kişiden oluşan 400 silahlı grup silahlarını bıraktı. 200 grupla ateşkes görüşmelerine başlandı. Politik alanda, yaşamın demokratikleştirilmesi için yürütülen politika gereğince, af kararı ile 5500 tutuklu serbest bırakıldı.

Devrim sonrasında, ilan edilmemiş savaşın doğurduğu güçlüklere karşın ekonomik alanda da ilerlemeler kaydedildiği, ulusal gelirin yüzde 3.7 oranında artış gösterdiği, 46 yeni tarım kooperatifi kurulduğu ve 115 yeni işletme açıldığı belirtildi.

Kısa... Kısa...

- **MALTA**'da yapılan seçimler sonucu 16 yıldır iktidarda bulunan Sosyalist Parti seçimleri kaybetti. Bağlantısız ve bloklar dışı bir barış politikası izleyen bu Akdeniz ada ülkesinde Sosyalistler yüzde 49 oy aldı. Yüzde 51'le iktidara gelen Milliyetçi Parti ve Lideri Edward Fenech'in Malta'nın bu geleneksel politikasında önemli değişiklikler yapması, kaygıyla bekleniyor.

- **IRKÇI Güney Afrika Cumhuriyeti**'nde yalnızca beyazların oy kullanabildiği genel seçim olaylı geçti. Seçimleri protesto eden 1 milyondan fazla siyah, 4.8 milyon beyaz, 3.2 milyon melez ve Hintlinin yaşadığı ülkede seçimleri iktidardaki ırkçı Ulusal Parti kazandı.

Stockholm'da uluslararası silahsızlanma ve gelişme konferansı yapıldı

ARALARINDA BM-İsveç bürosu, İşçi hareketinin barış formu ve silahsızlanma için halk parlamentosu örgütlerinin de bulunduğu çeşitli İsveç kuruluşlarının evsahipliği ile, sonbaharda New York'ta başlayacak olan Birleşmiş Milletler barış görüşmeleri için ön hazırlık niteliğinde yapılan uluslararası silahsızlanma ve gelişme konferansı, 15-17 Mayıs'ta İsveç parlamentosunda yapıldı. 47 ülkeden 160 delegenin, 50 gözlemcinin katıldığı toplantıda, Türkiye'den ülke barışseverleri adına gazeteci-yazar Osman İkiz bulundu. Osman İkiz, konferansa sunduğu bildiride, gelişmekte olan ülkelerin dış borç altında ezildiklerini, borçlarını ödeyebilmek için Batı kaynaklarına başvurmak zorunda kaldıklarını ve çoğu kez, silah almak için anlaşmalar yapma karşılığı yeni borçlar altına girdiklerine değindi.

Uluslararası Silahsızlanma ve Gelişme Hareketi, aşağıdaki önerilerin Birleşmiş Milletler'e iletilmesine karar verdi:

"Ulusların, halkların, hükümetlerin ve devlet dışında kalan örgütlerin birlikte çalıştıkları bir davranış stratejisi kurmak gerekmektedir. Nükleer silahların, diğer kitlesel yok etme silahlarının ve uzayın silahlandırılması girişimlerinin engellenmesine öncelik tanınmalıdır. Silahsızlanmaya hiçbir seçenek yoktur. İnsanların kendi katılımları ile gerçekleşebilecek adil bir kalkınmaya da başka bir seçenek yoktur. Her iki konu da, yeni bir uluslararası politik, ekonomik, toplumsal-kültürel ve insancıl-ahlâksal düzenle gerçekleşebilir. Bu da, silah ve güvensizlik yerine, karşılıklı anlayış ve güven sonucu olacaktır. Ezilen, sömürülen ve güvensizlik içinde yaşayanlar oldukça hiçbir ülke ve halk kendini özgür ya da güven içinde göremez." • **Gün/Stockholm**

SEVGİ KARACA

Bir şeyler değişmeye başlıyor

ENDONEZYA'da Nisan ayında yapılan genel seçimler öncesinde, kimse sonuçları merak etmiyordu. 20 yıldır iktidarda bulunan Suharto, daha Eylül ayı içinde ordusunun genel kurmay başkanı Murdani'den ordunun seçim kampanyaları için "hazır" olduğu raporunu alıyordu. 500 koltuklu meclisin üyelerinin kimlerden oluşacağı belliydi. Sorun bir seçim yapıp bunu meşrulaştırmaktı.

1965 yılı sonunda Endonezya'da yaşananlar, tarihe yüzyılın en büyük katliamlarından biri olarak geçiyordu. Büyük çoğunluğunu müslümanların oluşturduğu ülkede, komünistlerin yönetime el koyacakları gerekçesiyle, müslümanlar kışkırtılıyor, iç savaş başlatılarak, 1 milyon insan öldürülüyordu. İç savaştan önce 17 milyon üye ve sempatizana sahip olan Komünist Partisi ciddi bir dağılma süreci geçiriyor, darbeyi gerçekleştiren Suharto iktidara geliyordu. İlk yapılan iş Komünist Partisi'ni yasaklamak ve millileştirilmiş bulunan yabancı şirketlere zararlarını ödemekti.

Suharto yirmi yıldır iktidarını sürdürüyor. 1971, 1977 ve 1982 yılında yapılan "adaletli" seçimler Suharto'nun devlet örgütleri desteğinde ve ordu eliyle yürütülen gruplardan oluşan Golkar Partisi'nin iktidar olma durumunu değiştirmedi. Geçen seçimlerden farklı olarak, bu genel seçimlerden önce büyük toplumsal hareketlilikler gözlendi. Bunun önemli nedenlerinden biri de yadsınamayacak *düzeydeki* ekonomik krizdi.

Ekonomik gelişme oranı 1984'de yüzde 6.4 iken, 1985'de 1.9 ve 1986'da 1'e indi. 70'lerde görülen kimi ekonomik başarıların ortadan kalkması, ekonomik gelişmenin batı yatırım ve kredilerine bağımlı olması, ekonomik durgunluğu beraberinde getirdi. Bu da işsizliğin artmasını, fiyatların yükselmesini doğurdu. Geçen yıl Eylül ayında Endonezya rupiah'ı yüzde 45 devalüe edildi.

Ekonominin giderek kötüleşmesi orta sınıflarda ve aydınlar arasında muhalefetin gelişmesine neden olurken, burjuva liberal muhalefet de ülkedeki iç huzursuzluklara ve demokrasi isteklerine kayıtsız kalamadı. Ülkedeki diğer iki parti, Müslüman Birleşmiş Partisi ve Milliyetçi Hristiyan Demokratik Parti /genel seçimlerden önce bu yöndeki isteklerini sürekli dile getirdiler. 1966'da Komünist Parti'nin yasaklanmasından sonra en küçük ilerici gelişmelere fırsat tanımayan ordu, aynı zamanda başka eğilimlerin güçlenmesini önleyemiyordu. Kapitalizmin gelişmesinin hoşnut edemediği geniş halk kesimlerini müslüman örgütler kolayca etkileri altına alabiliyorlar, ciddi bir alternatif programları olmamasına karşın, özellikle gençlik kesiminden büyük destekler buluyorlar.

Seçimler öncesi Genel Kurmay Başkanı Murdani'nin açıkça dile getirdiği, "hiç kimsenin ordunun yönetici rolünü sorun olarak göremeyeceği" gerçeği altında, Endonezya'da Nisan ayı sonunda genel seçimler yapıldı. Muhalefet partileri, iktidar partisinin oy kağıtlarını elinde tutmasını ve kendi gözlemcilerine sayımı izleme izninin verilmeyişini protesto eden gösteriler yaptılar. Seçim sonuçları ise, değişmedi! Müslüman Birleşmiş Gelişim Partisi yüzde 16.2, Milliyetçi Hristiyan Demokratik Partisi yüzde 11.2 oranında oy aldılar. 20 yıllık iktidarını yine sürdürecek olan Suharto, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durum ve gelişen muhalefet hareketleri ile, bakalım bir seçim dönemi boyunca iktidarda kalabilecek mi?

Kısa... Kısa

• **SRİ LANKA**'da ayrılıkçı Tamil gerillalarının bir otobüs terminalinde bomba patlatmaları ile başlayan olaylar, çok sayıda kişinin ölümüne ve yaralanmasına neden oldu. 16 milyon nüfuslu ülkede nüfusun yüzde 18'ini oluşturan Tamiller, kendilerine sosyal yaşamın pekçok alanında ırkçı ayrım uygulandığını savunarak, bağımsız bir ülke kurmak istiyorlar.

• **GÜNEY DOĞU ASYA ülkelerinden Tayland** ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında 10 milyon dolarlık silah satışı anlaşması yapıldı. Çin'den alınan silahların Kampuçya sınırına yerleştirileceği ve Kampuçya'daki Vietnam birliklerinin hedef alındığını bildirdi.

• **FEDERAL ALMANYA**'da 25 Mayıs'da gerçekleşen nüfus sayımı öncesinde büyük gösteriler yapıldı. Nüfus sayımı ile Alman vatandaşlarının fişleneceğini öne süren göstericiler düzenledikleri gösterilerle nüfus sayımını protesto ettiler.

• **KÜBA** Komünist Partisi'nin üçüncü kongre sonuçları açıklandı. Yeni Parti programı taslağının onaylandığı kongrede, program için 8 binden fazla teklif yapıldığı bildirildi.

• **YUGOSLAVYA**'da geçtiğimiz aylarda ücretlerin dondurulması üzerine başlayan genel grev yayılıyor. Greve giden işçilerin sayısı 72.142'ye ulaşırken, Kosova özerk bölgesinde 20 bin kadar Sırp ve Karadağlı, Arnavutlara karşı gösteriler yaptılar. Gösteri yapanlar Arnavut çoğunluğun baskılarını protesto ediyorlar.

• **PERU**'da süren 5500 petrol işçisinin grevine ordunun müdahale etmesiyle hükümetle sendikalar arasındaki gerginlik giderek arttı. Yasadışı ilan edilen greve, güvenlik güçlerince ateş açma izni verildiği de bildirildi.

• **FİLİPİNLER**'de yapılan Kongre seçimlerini Aquino'nun liderliğindeki Halkın İktidarı koalisyonu kazandı. 2000'den fazla adayın katıldığı seçimlerde, Senato'daki 24 sandalyeden 23'ünü Halkın İktidarı kazandı.

• **GÜNEY PASİFİK**'te, Fiji adalarında gerçekleşen bir darbe ile iktidara gelen Yarbay Sitiveni Rabuka ilk iş olarak gazeteleri kapattı. Darbe sırasında gözaltına alınan devrik başkan ve bakanlar kurulu üyeleri serbest bırakıldı. İngiliz Uluslar Topluluğu üyesi olan Fiji'deki darbeye Kraliçe Elizabeth'in ve İngiliz genel valisinin karşı oldukları açıklandı.

Tarihte Bu Ay

23 HAZİRAN 1848, Paris işçileri ayaklandı. Tarihe 1848 ayaklanması olarak geçen bu direnişte, 1789 devriminin vaad ettiği, ancak gerçekleşmeyen politik, sosyal haklar etkili olmuştu. Ayaklanmalar Avrupa'nın diğer büyük kentlerine de sıçramış, ancak somut başarılar elde edilememişti. 1848, İşçi sınıfı mücadelesine önemli deneyimler kazandırmıştır.

28 HAZİRAN 1919, Birinci Dünya Savaşı, Versailles anlaşmasının imzalanmasıyla bitti. Almanya, Avusturya ve Osmanlı İmparatorluklarının yenilgisiyle biten savaş sonucunda Osmanlı İmparatorluğu parçalanmış, Almanya silahsızlandırılmıştı.

19 HAZİRAN 1953, ABD'de Sovyetler için casusluk yaptıkları suçlamasıyla Ethel ve Julius Rosenberg'ler idam edildi. Mc. Carthizm döneminin azgın antikomünist histerisinin kurbanları olarak tarihe geçen Rosenberg'lerin kurtarılması için tüm ilerici insanlık büyük kampanyalar gerçekleştirmişti.

26 HAZİRAN 1945, Birleşmiş Milletler Örgütü kuruldu.

17 HAZİRAN, Uluslararası Silahsızlanma Günü.

23 HAZİRAN 1936, Türk Ceza Kanununa ünlü 141.-142. maddeler Mussolini İtalyasından alınarak eklendi.

3 HAZİRAN 1963, Nazım Hikmet Öldü.

"Ödüllü" müteahhit Arıkoğlu'nun icraatları

ARIKOĞLU İnşaat'ta haklarını aradıkları için işten çıkarılan 27 işçi, 7 Mayıs tarihinde yaptıkları basın toplantısında, bu güne dek kendilerine yapılan haksızlıkları ve yasadışı baskıları anlattılar.

Şirket sahibi Süleyman Arıkoğlu'nun SSK Adana Bölge Müdürlüğü'nde sıradan bir memurken yaptığı yolsuzluklar sonucunda görevden alındığına dikkat çeken işçiler, açıklamalarını şöyle sürdürdüler:"24 Ocak kararlarının yarattığı kapkaç ortamında kurulan Arıkoğlu İnşaat, kısa sürede büyümüş, inşaatları Adana'da mantar gibi yükselir olmuştur. Her inşaatın duvarlarında 'Sigortasız, Baretsiz Çalışma, Bu İşyeri Asgari Ücrete Tabidir' gibi göstermelik yazılar asılı olmasına karşın, bu işyerinde işçiler her türlü sosyal hak ve güvenceden yoksun, sigortasız çalıştırılmaktadır. İşçilerin ücretlerini zamanında vermemek gibi bir alışkanlığa sahip olan işverenin, ücretlerinin zamanında ödenmesini ve sigortalarının zamanında yapılmasın isteyen işçilerin işlerine son verdi. Hakları konusunda direten işçilerden bazıları ise tartaklandı. Bütün bu olanlardan sonra ise, işçilere 'Ne yaparsanız yapın, nereye başvurursanız vurun' diyecek kadar korkusuz ve pervasızca davranmaktadır."

Dergimize bu açıklamayı yapan işçilerden Hasan Üzüm, açıklamadan 4 gün sonra polisçe gözaltına alındı! **Ömer Uz/Adana**

MESS üyesi Netaş'tan 165 işçi atıldı

MESS'in hesabı Otomobil-İş'i yoketmek

93 GÜNLÜK grev'den sonra Netaş'ta MESS üyesi işveren işçi uzaklaştırmaya başladı. 142 işçi kendi isteğiyle ayrıldı, 165'i ise atıldı. İşveren bu toplu işten çıkarmalara gerekçe olarak, "teknolojik yenilenmeye gittiklerini" gösteriyor. Oysa bilindiği gibi Netaş'ta uygulanan dijital santral teknolojisi en son teknolojiye uygun. 1980 sonrası getirilen yasaklı düzende istediği gibi at oynatabilen MESS, kendi sınıfsal çıkarları karşısında diken olarak gördüğü Otomobil-İş'i sendikal alandan silmek için geniş çaplı bir plan yürütüyor. Çıkarılan 165 işçinin grev komitesi içinde aktif olan işçilerden oluşması ve bu temizlik hareketinin süreceğinin işveren tarafından söylenmesi, atılmaların bu geniş çaplı planın bir parçası olduğunu ortaya koyuyor.

Otomobil-İş'e yönelik bu saldırı karşısında sendika da, kendi işçilerini ve varlığını korumada kararlı bir tutum alıyor. 15 Mayıs günü atılan işçi ve temsilcilerle, toplu işten çıkarmaları durduracak ve atılanların işlerine dönmesini sağlamak için toplantılar yapıldı ve alınan kararlar genel merkeze bildirildi. Alınan karara göre, atılan işçiler toplu olarak açlık grevine başlayacaklar ve tüm Otomobil-İş üyeleri de bu eyleme katılacaklardır. İlk aşamada 6 işçi açlık grevine başladı. Ayrıca, genel merkezi temsilen genel başkanvekili Mehmet Çapar, Otomobil-İş'e karşı yürütülen bu antidemokratik uygulamaları ve tüm yurtta yapılan sendikal baskıları kınamak için Ankara'ya bir yürüyüş yapacak.

Otomobil-İş'in bu anlamlı çıkışı elbetteki çok olumlu. Ancak Türkiye'deki yasaklar yalnızca Otomobil-İş'e yönelik değil ve yalnızca onun çıkışları ile aşılamaz. Türk-İş'deki muhalefet sendikaları ortak tavır içine girerek, bu çıkışa Türk-İş'i de katmalıdır.

15 MAYIS günü işten çıkarılan iki işçi ile "işsiz" kaldıktan hemen sonra görüştük. İşverenin niyetini ve yalanlarını bu iki işçi, söyleşimiz sırasında açık biçimde sergiledi: Murat Yıldız, 4 yıldır Netaş'da operatör olarak görev yapıyor. Kalifiye işçi. İşini çok iyi biliyor. İşten çıkarılmasındaki "suçunu" biliyor: "Grev sırasında komitedeydim, grevimizin başarıya ulaşması için çaba harcadım. Hasta ve işi olup dajnöbete gelemeyenlerin yerine nöbete gittim. İşyerine yeni alınan arkadaşlara yardımcı oldum, sendikalı olmaları için uğraş verdim. Sanırım benim suçlarım bunlar. Bunlar da çıkarılmam için işverence yeterli nedenler arasında yer alıyor."

Gıyasettin Yıldız, 11 yıllık işçi. Üç yıldır da Netaş'ta kontrolörlük yapıyor. Murat gibi o da üretimin temel unsurlarından. Ancak, Gıyasettin de Murat gibi "suçlu". Grev komitesinde faal olarak çalışanlardan. MESS'in ve hükümetin Otomobil-İş'i yoketme isteği ile birlikte hareket ettiklerini söylüyor. "Elbette, mesele Netaş'da birkaç yüz işçiyi çıkarma değil ki. Sadece Netaş'dan bine yakın öncü işçi çıkarılacak, daha sonra da güçsüz kalan sendikamızın yerine işverenlerin dümen suyundaki Türk Metal sendikası getirilecek. Bunun benzerini Ereğli'de de yapmaya çabalıyorlar. Ancak, hesaplarında hata yapıyorlar. Sendikamızı ve üyelerini tanımıyorlar. Bizler tırnaklarımızla kazandığımız haklarımızı ve sendika seçme özgürlüğümüzü öyle kolay kolay bırakmayız. Yapılanlara karşı çıkanlar 165 kişiden gelmeyecek, tüm Otomobil-İş üyesi işçilerden gelecek. Sendikamızın merkezi öncümüzdür. Birlikte karar alıp birlikte uygulayacağız".

Cam sözleşmesi başarıyla bağıtlandı

Birlik ve kararlılığın zaferi

Kristal-İş, toplu sözleşme taslağınınönceişyerlerinde kurulan komitelerde tartışılmasını gerçekleştirdi ve tüm şubelerden gelen taslakları bütünleştirerek, işverenin karşısına çıktı. Sendika içinde birliğin böylesine anlamlı bir biçimde sağlanması, toplu sözleşme masasından zaferle çıkılmasını sağladı.

KRİSTAL-İŞ Sendikası ile Türkiye Cam, Çimento ve Toprak Sanayii İşverenleri Sendikası arasında Ocak ayında başlayan toplu sözleşme görüşmeleri anlaşma ile sonuçlandı.

13 bin cam işçisi adına sürdürülen sözleşme görüşmelerinde temel hükümlerinde Nisan ayında anlaşma sağlanamayınca uyuşmazlığa gidildi. Bu aşamadan sonra Kristal-İş sendikası tekliflerinde direnince, işverenin yapacak bir şeyi kalmadı ve büyük ölçüde sendikanın istemlerini içeren toplu sözleşmenin altına imza attı.

Kristal-İş, toplu sözleşme taslağının önce işyerlerinde kurulan komitelerde tartışılmasını gerçekleştirdi ve tüm şubelerden gelen taslakları bütünleştirerek, işverenin karşısına çıktı. Sendika içinde birliğin söylesine anlamlı bir biçimde sağlanması, toplu sözleşme masasından zaferle çıkılmasını sağladı.

İşçi sınıfımız 12 Eylül sabahından başlayarak, çok büyük ölçülerde hak kayıplarına uğradı. Bugün kaybedilen demokratik ve ekonomik hakların yavaş yavaş da olsa geri alınma ve onların da ötesine geçme günüdür. Yapılacaklar elbetteki daha pekçok. Ancak bunun yolu sendikaların kendi içlerinde demokrasiyi yaşama geçirmeleri ve birliklerini sağlamalarından geçiyor. Kristal-İş'in imzaladığı sözleşmenin bir diğer önemli kazanımı da TİSK'in ve hükümetin aldığı ilke kararlarının delinmesi olmuştur. Bu delinme hem ekonomik, hem de demokratik kazanımlarda sağlanmıştır.

EKONOMİK KAZANIMLAR

İşyerlerinde ortalama 450 TL/saat olan ücretlerde 1. yıl için yüzde 54, 2. yıl için yüzde 38 artış sağlandı. Bugüne dek elde edilememiş olan ilginç ve haklı bir ekonomik kazanım olan Vardiya Zammı hakkı da alındı. Bu hak 1. yıl için 20 TL/saat, 2. yıl için 30 TL/saat olarak ücretlere eklendi. Eski sözleşmede 25 TL/saat olan Gece Zammı, 1. yıl için yüzde 60, 2. yıl için ise yüzde 100 arttı. Yakacak yardımı, 50 bin liradan, 1. yıl 100 bine, 2. yıl için 110 bin liraya çıkarıldı. Bayram harçlığı, 20 bin liradan, 50 bin liraya çıkarıldı. Eğitim Yardımları, ilkokul için yüzde 133'lük bir artışla 7 bin liraya, yüksek okulda ise yüzde 150'lik artış ile 25 bin liraya yükseltildi. Bir yeni hak da Giyim Yardımı adı altında, yılda 25 bin liralık sosyal yardım hakkı oldu.

DEMOKRATİK HÜKÜMLERDEKİ YENİLİKLER

Yıllık ücretli izinler kademelendirilerek, her biri için 2'şer gün arttırıldı. Geç kalmalar günlük 15 dakikadan, 30 dakikaya çıkarıldı ve bu durumda hiçbir ücret kesintisi yapılmayacak. 90 dakikaya kadar geç kalmalarda, yalnızca 90 dakikanın kesintisi yapılıyor. Ulusal bayram ve tatil günlerinde çalışma tamamen işçinin onayına bırakılarak, çok önemli bir zorlama aracı kaldırılmış oluyor. Tutukluluk ve gözetim altında iş sözleşmesinin feshedilebileceği süre 3 aydan, 4 aya çıkadıldı.

Bir önemli demokratik kazanımda, sendikal izinlere ek olarak üye sayısının yüzde 5'ine 4 gün ücretli eğitim izni sağlanması. Temsilcilerin kendilerine tanınan temsilci izinlerine ek olarak, baştemsilcilere günde 2'şer saat ücretli izin hakkı tanınması ise, önemli bir kazanım. Geçici işçiler yararına yapılan bir değişiklik de şu: toplu sözleşmeden geçici işçilerin yararlanma süresi 3 ay sonra başlıyordu; sözleşme ile bu süre 1 aya indirildi.

Sözleşmenin en önemli demokratik kazanımlarından biri de, iş değişikliğinin önlenmesi oldu. Böylece işçi kendi yapmış olduğu işten başka bir işte çalıştırılamayacak. Geçmiş dönemlerde çeşitli işkollarında bu maddeişçilerin cezalandırılma maddesi olarak kullanılıyordu. Toplam 10 işyerinde 13 işyerini kapsayan bu toplu sözleşme, Kristal-İş'in sınıf ve kitle sendikacılığı yolunda katettiği yolun bir göstergesidir. Kuşkusuz tek başına çok iyi bir sözleşmenin imzalanması, işçi sınıfımızın sorunlarının yalnızca bir bölümüne getirilen geçici bir iyileştirmedir. Yıllardır gerçek ücretleri giderlerinin yarısını bile karşılamaya bile yetmeyen bu ücretlerle ne kadar iyi sözleşme imzalansa da, sözleşmenin bitim tarihine kadar enflasyon hızı karşısında yine yenik düşülecektir. Asıl olan kazanılan ekonomik ve demokratik hakların korunması ve giderek geliştirilmesidir. Bunun için işçi sınıfımız sendika içi demokrasisini koruduğu, birliğini geliştirdiği ve sendikal mücadeleyi toplumsal mücadele ile bütünleştirdiği ölçüde başarının sahibi olacaktır.

Kristal-İş; Tam Cam Oto Cam A.Ş.'de de sözleşme bağıtladı. Ücretlerde; 1. yıl için yüzde 55 artışla 210 TL/saat zam alındı. 2. yıl için yüzde 40 ile 240 TL/saat zam sağlandı. Sosyal haklarda yüzde 60 ile yüzde 525'e varan artışlar sağlandı. Öte yandan, İstanbul Cam Sanayi işyeri ile yapılan görüşmelerde uyuşmazlık tutuldu ve sendika bu işyeri için grev kararı aldı. ●

Tekel İşletmeleri'nde toplu sözleşme

İşçiler, sefalete devam

Binlerce işçi tartışıyor, ortak bir sözleşme taslağı hazırlıyor, Tek Gıda-İş merkezi hiç dikkate almadan sözleşmeyi imzalıyor.

GÜN'ün Şubat sayısında, tekel işçilerince hazırlanıp Mart ayında başlayacak olan toplu sözleşme görüşmeleri için genel merkezlerine de ilettikleri toplu sözleşme taslaklarını yayımlamıştık.

Mayıs ayı içinde Tek Gıda-İş sendikası ile Tekel İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nce imzalanan toplu iş sözleşmesi, işçilerin ücretlerine 150-175 tl/saat olarak yansıdı. İmzalanan bu toplu sözleşmeyi, dergimizde de yayımlanan, işçilerin oluşturdukları taslakla karşılaştırdığımızda, arada büyük fark olduğunu gördük.

Binlerce tekel işçisince tartışılıp, ortak olarak hazırlanan ve altlarında imza sayısı binleri geçen bu taslakları, sendika genel merkezinin hiçbir biçimde dikkate almadığı anlaşıldı.

Bu arada dergimize gelen Tek Gıda-İş'in 4 No'lu şubesine bağlı Tekel Likör ve Bira Fabrikası işçileri, imzalanan bu toplu sözleşmenin ekonomik ve demokratik haklar açısından ne denli olumsuz ve geri bir sözleşme olduğunu belgeleyen ilginç ve örnek bir çalışma getirdiler.

4 No'lu Şubece hazırlanıp, genel merkeze verilen toplu sözleşme taslağı ile, sendika genel merkezinin imzaladığı toplu sözleşmeyi karşılaştırıp, aradaki farkların olumsuzluk miktarlarını bulmuşlar. İşçiler ayrıca, Kamu İşverenleri Sendikası ile kamu kuruluşlarında imzalanan ve Tek Gıda-İş'in diğer kamu kuruluşlarında imzaladığı toplu sözleşmeleri de tek tek ücret artışlarına göre sıralamışlar.

Tekel işçileri, ekonomik ve demokratik haklarının neler olduğunu ve bu hakların alınmasında ısrarlı ve kararlı izleyiciliğin anlamını bu örnek çalışmalarıyla bir kez daha kanıtlıyorlar. Geçtiğimiz dönemde yapılan Tek Gıda-İş'in şube ve genel merkez seçimlerinde, köşe başlarını tutmuş sendika ağalarının yerlerini kaptırmamak için demokratik muhalefete karşı giriştikleri baskı ve usulsüzlükler o dönem için sonuç verdi. Ancak, pekçok sendikada olduğu gibi, Tek Gıda-İş sendikasında da değişim sınıf ve kitle sendikacılığına inanmış işçilerin lehine olacaktır.

İşçilerin hazırlayıp getirdiği bu çalışmada, toplam 33 madde içinde; 4 No'lu şubece hazırlanan taslak ile genel merkezin imzaladığı sözleşme arasında artış sağlanan yalnızca iki madde var: Ücretli İzin Yardımı ve Giyim Yardımı. Bu iki madde için şube hiçbir istemde bulunmazken, genel merkez de, şubesinin 31 maddesinin gerisinde kalmış.

Ortalama 427 TL/Saat ücret alınan bu işyerlerinde ücretler, imzalanan sözleşmede 150-175 TL/saat, 4 No'lu şube taslağında 1. ve 2. yıllar için 300 TL/saat, 2. yıl için 350 TL/saat olarak ortaya çıkıyor. Toplu sözleşme taslağını ilk hazırlayıp ortaya çıkaran işçiler olmuştu. 4 No'lu şube de işçilere şirin görünmek için işçilerce hazırlanan taslaktaki hedeflere yakın istemlerde bulunmasına karşın, genel merkez bu iki istemi de dikkate almayarak ortalama, brüt 36 bin gibi komik bir ücret artışına imza attı. Bu artışı yüzde olarak hesapladığımızda, yaklaşık yüzde 30 çıkıyor. Oysa, Kamu İşverenleri Sendikası'nın bu dönem kamu işyerlerinde ve Tek Gıda-İş ile bağıtladığı sözleşmelerde ücret artışları sırasıyla şöyle: Sümerbank, 1. yıl ilk ay yüzde 25, 2. yıl ilk 6 ay yüzde 15 artı 5 bin lira; Karayolları, yüzde 25 ve yüzde 20; Seka, yüzde 38; T.Kömür İşletmeleri, yüzde 38; MKE, yüzde 25 ve yüzde 22; Çay Kur, yüzde 20 ve yüzde 15 artı 23 TL. Bu rakamlar, işçilerin enflasyon karşısında yenik düştüğünün belgesidir. Tekel'de ise, durum felaket halini almıştır.

Geçen dönem imzalanan sözleşmede yakacak yardımı 5 bin lira olarak geçmiş. Bu yıl biraz daha "insafa" gelinerek 6 bin lira yapılmış. Kömürün tonunun 25-30 bin lira olduğu zamanda, bu para ile bütün kış boyunca 250 kg. kömür alınabilir. Bu kadar kömür ile de 10, bilemediniz 15 gün ısınılır.

Tüm kamu kurumlarında ikramiye sayısı dörtle sınırlandırılmıştır. Verilen para çok yetersiz bile olsa bu hak tanınmışken, Tekel'de bu hak bile alınamamış!

Alkol ve tütün içinde son derece sağlıksız koşullarda çalışan işçiler her gün için 1/2 kg. yoğurt ya da süt istemi sendikaca yine alınamamış!

Yine tüm kamu kuruluşlarında yıllardan beri varolan servis uygulaması, tekel işçileri için gerekli görülmemiş ve yine sendika genel merkezi hiçbir şey yapamamış!

Sosyal haklarda sağlanan artışlara gelince; kimilerinde yüzde 250'lere ulaşıldığı görülüyor. Ancak, bu işin görüntüsü. Sayılarla konuşulduğunda işin aslı ortaya çıkıyor. Geçen dönem için 250 TL olan çocuk yardımı, bu dönem yüzde 70 artışla 350 TL'ye çıkarılmış. Tahsil yardımı; ilkokul çağındaki çocuklar için bin liradan, yüzde 100 artışla 2000 liraya, yüksek öğrenimde okuyanlara ise 4 bin liradan 6 bin liraya, çıkarılma başarısı gösterilmiş! En yüksek artış ise yüzde 250 ile, 4 binden 10 bine çıkarılan ölüm yardımı'nda olmuş. 1980 öncesinde sermaye çevrelerince sık sık vurgulanan, "İşçi ücretleri çok yüksek, onun için enflasyonu azdırıyor ve hayat pahalılığı aldı başını gidiyor", masalının artık değiştirilmesi gerekiyor. Çünkü, şimdiye kadar ücretlerinin yüksekliğinden intihar eden işçiye rastlanmadı. Eski MESS başkanı ve bugünkü başbakana açım diye bağıranlar 36 bin liralık asgari ücretin sefaletinde sürünenlerle, yıllardır işsiz gezenlerdir.

Kıbrıs'da örgütlenme ve çalışma yaşamına zincir vuruluyor

KIBRIS türk toplumu, Özal hükümetinin dayattığı 24 Ocak kararlarının yeni uzantılarıyla bir kez daha karşı karşıya bulunuyor.

Bir süre sonra Ulusal Birlik Partisi ve Yeni Doğuş Partisi ortaklığıyla meclise getirilen ve demokratik güçlerin sert tepkisiyle karşılanan "Toplantı, Yürüyüş ve Gösteri Yasa Tasarısı"ndan sonra, şimdi de "Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve İş Uyuşmazlıkları Yasası" ile "Birlikler ve Dernekler Yasası" gündeme getirildi.

İlk bakışta, yeni yasa tasarısında şunlar dikkat çekiyor:

• Politik amaçlı, grev, genel grev, dayanışma grevi yasadışı ilan ediliyor. İşi yavaşlatma, verimi düşürme ve diğer direniş biçimleri de yasak kapsamına alınıyor.

• Sendikalara grev eylemi için önceden duyuru yapma koşulu getirilirken, sendikalar greve ancak oylama sonucu karar verebileceklerdir. Bunun için de o işyerinde çalışan işçilerin enaz 1/4'ünün yazılı talebi ve grev oylamasında da o işyerinin çalışmalarının salt çoğunlukla karar alması öngörülüyor.

• Grev oylamasına yapılacak bir itiraz sonucunda, mahkeme sonuçlanıncaya kadar, grev yapılamıyor.

• Grevdeki işyerine giriş-çıkışlar serbestleştiriliyor; çalışmayı sürdüren işçilerin ürettiği ürünlerle stokların dışarı çıkarılması ve satılması serbest bırakılıyor.

• Kim işyerlerinin faaliyetlerini sürdürebilmeleri için gerekli sayıda işçinin greve katılamayacağı koşulu getiriliyor. "Ulusal güvenliği, anayasal düzeni, kamu güvenliğini" bozduğu gerekçesiyle, grevler 60 gün ertelenebiliyor.

• Çokuluslu şirketlerin teşvik edilmesi için, 5 yıl süreyle vergi muafiyeti ile diğer kolaylıkların sağlandığı serbest liman ve bölgesindeki işyerlerinde grev yasağı konuluyor.

• **Zeki Erkut/Kıbrıs**

Federal Almanya'da 37.5 saatlik işgünü

FEDERAL Almanya'da IG Metall ve IG Druck und Papier (basın) ile yetkili işveren birlikleri, Nisan ayında beklenmedik biçimde görüşme masasına oturdular ve anlaştılar. Gün'ün Nisan sayısında verilen haberden anımsanacağı gibi, 35 saatlik işgünü için Almanya'da sendikalar çetin bir savaşım başlatmışlar ve toplu sözleşmelerin zorlu geçeceğini açıklamışlardı. İşte bu eylemler sürerken sağlanan anlaşmayla, işgünü 38.5 saatten bir yıl için 37.5 saatte indi. Nisan 1989'dan sonraysa, 37 saat olacak. Bu indirim ücret düşüşlerine neden olmayacak. İlk yıl için yüzde 3.7, sonraki yıllar için de 2.7 ve 2.5 artış sağlanacak. İşverenler uyarı grevleri nedeniyle yaptıkları şikayetleri geri alacaklar.

Bu ani gelişme, ülkede değişik tepkilere neden oldu. Başbakan Kohl, grevsiz sonuçtan mutlu olduğunu bildirdi. İşçiler arasındaysa, 1990'a kadar geçecek sürenin anlaşmayla bağlanması eleştiriyle karşılandı.

Ancak üç milyon işsizin yaşadığı ve seçimlerde sağ partilerin kazandığı Almanya'da alınan sonucun gelecek için önemli bir başarı sayılacağı da açık.

Safter Çınar/F.Almanya

İngiltere'de 1 Mayıs kutlaması

Türkiyeli göçmenler kutlamaya kalabalık bir toplulukla katıldı

1 MAYIS, Londra'da binlerce İngilizin yanısıra, Türkiyeli, Kıbrıslı, İranlı, Iraklı, Güney Afrikalı ve diğer uluslardan göçmen topluluklarının katılımıyla kutlandı.

1 Mayıs akşamı Londra'nın merkezindeki Temple Station önündeki alanda toplanan yüzlerce Türkiyeli, İngiliz sınıf kardeşlerine dayanışma selamlarını ilettiler. Yürüyüş kolunun en uzun göçmen topluluğunu oluşturan Türkiyelilerin büyük çoğunluğu Halkevi pankartı altında yürüdüler. İngiliz sınıf kardeşleri, Halkevi pankartı altında yürüyen Türkiyelileri maden grevlerinden, Wapping'deki basın grevinden, barış yürüyüşlerinden tanıyorlardı.

Konuşmalardan ve uluslararası işçi marşlarının hep bir ağızdan söylenmesinden sonra, çok sayıda işçi, öğrenci, kadın, erkek kolkola girerek halaylar çektiler, türküler söylediler. 1 Mayıs marşıyla otobüslerine binen Türkiyeliler, 1 Mayıs'ı kutlamanın, 1 Mayıs geleneğini yaşamanın kıvancını taşıyorlardı.

• **Mustafa Yaşacan/Londra**

Dublin Komitesi:
"Biz sendikacılar için nükleer silahlanma yarışı en başta da ahlaksızlıktır..."

DUBLİN Komitesi olarak da tanınan, Uluslararası Sendika, Barış ve Silahsızlanma Komitesi'nin, "Nükleer Silahsız Bölgeler, İşçiler ve Sendikalar" konulu toplantısı 5 Mayıs 1987'de Bulgaristan'ın başkenti Sofya'da yapıldı.

Aralarında DİSK ve Kıbrıs'dan Dev-İş'in de bulunduğu, 25 ülke ve 5 uluslararası örgütün katıldığı konferansta, "Emekçilerin ve sendikal birliklerin nükleer silahtan arındırılmış bölgeler oluşturulmasındaki rolü" tartışıldı. DİSK adına Maden-İş Genel Sekreteri Halit Erdem ile Dev-İş adına Zeki Erkut da konferansa katıldılar. Açış konuşmasını Dublin Komitesi Başkanı Campbell Christie'nin yaptığı konferans sonunda kabul edilen ortak bildiride, şu görüşlere yer verildi:

• İnsan aklının alamayacağı kertede yoketme gücüne sahip pahalı nükleer silah stokları dünyayı yaşamla ölüm, gelecekle sıfır gelecek arasında bir seçim yapma noktasına getirmiştir. Dünya halkları ya birleşip nükleer silahları yokedecek ya da nükleer silahlar gezegenimizdeki tüm yaşamı silecektir.

• Biz sendikacılar için nükleer silahlanma yarışı, en başta ahlaksızlıktır. Çünkü bu yolda dünyamızın değişik bölgelerindeki işçilerin en ciddi sosyal ve ekonomik sorunlarının çözümünde kullanılabilecek korkunç insan ve maddi kaynaklar harcanmaktadır.

• Yakın gelecekte, şimdilerde Avrupa kıtasına yerleştirilmiş bulunan tüm orta ve kısa menzilli nükleer füzelerin kaldırılması ve yokedilmesi için bir anlaşma imzalanması durumunda, bundan kazançlı çıkacak olan işçilerdir. Böylesi bir anlaşma, nükleer silahsızlanma sürecinde gerçek bir hamle olabilir ve Reykjavik zirvesi..de sergilenen olumlu potansiyelin gerçekleştirilmesinde başka adımlara yolaçabilir.

• Biz aynı zamanda barış ve silahsızlanma mücadelesinin temelinin genişletilmesinin önemini de kabul ederek, uluslararası sendikal hareket, pasifist hareket ve çevreciler hareketi arasında birlik ve koordinasyonu artıracak her türlü çabayı destekleriz.

• Dünya barış hareketinin ileri sürdüğü şu taleplere kendi sesimizi de katıyoruz:

Bu yıl içinde, Avrupa'daki orta ve kısa menzilli füzeler konusunda bir anlaşma imzalanmalı; tüm nükleer denemeler yasaklanmalı; uzayda silahlanma yarışı engellenmeli; nükleer stoklar yüzyılımızın sonuna dek yokedilmeli; kimyasal silahlar yokedilmeli; askeri üsler tümüyle kaldırılmalı.

Londra'da Barış Şöleni

LONDRA'da İngiltere Barış Örgütü (CND) ve Çevre Koruma Örgütü tarafından 25 Nisan'da düzenlenen "Nükleer Silahsız Bir Dünya İçin" yürüyüşünden sonra, Türkiyeli ve Kıbrıslı seçkin sanatçıların katıldığı bir Barış Şöleni yapıldı.

25 Nisan günü yapılan yürüyüşe katılan Türkiyeli göçmen işçi ve öğrenciler, "Dünyada Barış, İngiltere'de Eşit Haklar, Türkiye'de Demokrasi", "2000 Yılında Nükleer Silahsız Bir Dünya", "NATO Körfezden ve Kıbrıs'tan Elini Çek", "Ege Barış Denizi Olmalıdır" yazılı pankartlar taşıdılar.

Türkiye Barış Derneği'nin kuruluşunun 10.yıldönümüne rastlayan Barış Şöleni, Londra Halkevi, Hackney Kıbrıslılar Merkezi ve Kıbrıs Toplum Merkezi tarafından düzenlendi. Şölene değerli şairlerimizden Nihat Behram, Kıbrıslı şair Mehmet Yaşin, Ruhi Su'nun öğrencisi ve çalışma arkadaşı Sümeyra Çakır katıldılar.

Kale Kilit ve Kale Vida'da grev pankartı asıldı

Kale Kilit grevde. Ancak 68 kişi, "işverenle dayanışma" amacıyla çalışıyor. Baştemsilci bu "dayanışmacılar" için işçi değil patronun fedaileridir onlar diyor.

TARLALARA ırgat götürür gibi fabrikaya kamyonlarla gidiyoruz, tuvalet ihtiyacımızı düdükle görüyoruz, sabahtan akşama kadar hiç ara vermeden çalışıyoruz ve dokuz yıllık bir işçinin eline ayda net 46 bin lira geçiyor. Bu baskılara ve sömürüye karşı greve çıkmaktan başka hiç bir çaremiz kalmamıştı", diye söze başlıyor Kale Kilit'in grevci işçileri.

Güngören'de kurulu bulunan Kale Kilit ve Kale Vida fabrikalarında toplam 733 işçi çalışıyor. Kapsam dışı 30 işçi halen fabrikada. Greve çıkmadan bir gün önce topluca sendikadan istifa eden 20 kişi ve "işverenle dayanışma" amacıyla çalışan 68 kişi dışında, tüm işçiler fabrika yakınındaki bir parkta sabahtan akşama kadar oturup sohbet ediyorlar. 12 Mayıs'da çıktıkları grevde aybaşında 20. günlerini doldurdular. "boş" oturmalarının dışında canlarını sıkan bir durum yok.

Kale Kilit 80 öncesinde faşist militanlar tarafından yönetildiği, sendika olarak Türk Metal'in bulunduğu bir işyeriydi. Sözleşme diye işverene teslimiyet belgelerinin imzalandığı bu işyeri, Türkiye'nin en düşük ücretli işyerlerinden olma özelliğini uzun bir süre korudu. 83 yılında işçiler Otomobil-İş'te örgütlendi. Başlarda değişim olmadı. Ancak, son dönem toplu sözleşme görüşmelerinde işverenin karşısına kararlı bir tutumla çıkılınca, grev kaçınılmaz oldu. 35 yıllık işyerinde en kıdemli işçi 9 yıllık. İşyerinin en kalabalık kesiminin kıdemi ise 3-4 yıl. 76 yılında İTO'da grev başlayınca, Kale Kilit piyasayı eline geçirmişti, bu özelliğini koruyor.

Baştemsilci Saim Gezgin GÜN'e şunları söyledi: "Halimizi size anlattık. Biz boyun eğmemeye kararlıyız. Bu sefalet ücretlerimizle zaten kaybedecek bir şeyimiz kalmadı. Bunun için direneceğiz. İşverenin adamları içerde çalışsınlar bakalım. Onlar işçi değil, fedaidirler. Biz grevin bir okul olduğunu biliyoruz. Sendikamız grevimizin daha sağlıklı yürümesi için burada bir temsilcilik açıyor. Zaten, herkes grev nöbetine saatinden önce giderek, disiplinini gösteriyor. Grev komitemizde, altışar saat ara ile görev yapıyor. Bakalım işveren mi kararlı, bizler mi?"

Kalıpsan'da yetki sorunu sürüyor

İSTANBUL'da 1977'de 30 kişinin kurduğu ve kalıp üreten en büyük fabrikalardan biri olan Kalıpsan, daha kuruluş günlerinde uluslararası sermayenin kredilerinden yararlanmaya başlamıştı. 1979'da üretime başlayan fabrikada yüzde 42 hisseyi **Marko Sarda** elinde tutuyordu.

İşyerinde çalışma koşullarınınsa, anlatılacak bir yanı yok; çünkü, diğerlerinin aynısı. İşveren, şikayetlerini bildiren işçilere, bildiklerini yapmalarını söylüyor "yasalar benden yana" diyor.

1980 sonrasında 150 işçi işten ayrılıyor. Şimdi 51 kalifiye, 6 çırak çalışıyor. Aynı işi bu kadar işçi yapıyor.

İş kazasına karşı hiçbir önlem yok. Ecza dolabı bomboş. Geçende bir kaza sonucu işçiyi hastaneye, arkadaşları, bahçede duran bir arabanın kilidini kırarak, düzkontak yaptırarak yetiştirebildiler.

İşçiler Otomobil-İş'te örgütlü. Çoğunluğu kalifiye eleman olan işçiler için 18 Mart'ta yetki istendi. Bakanlık yetkisizlik verdi. Sendikanın itirazı üzerine de bölge çalışma müdürlüğüne gidildi. İşveren bu arada 17/2 maddesiyle işçileri işten atma tehdidini kullanarak, sendikadan istifa ettirme çabasına girişti. Olmayınca Sami Çelik, Zeki Uzel, İrfan Gümüş, Ferat Çamur işten atıldı. İşçilerin buna karşı yemek boykotu yapmaları sonucu, Yunus Uğur ve Yahya Deniz de atıldı. Ama bu kez İrfan Gümüş ve Ferhat Çamur işe geri alındı.

Kalıpsan'da yetki sorunu sürüyor. İşveren çağdışı yöntemleri kullanmayı sürdürüyor, işçiler kararlılıklarını sürdürüyor.

TÜBİTAK, SSK ve SPOR-TOTO işçileri

Tez Koop-İş Genel Başkanı'nın ''kefilli'' toplu sözleşme vaadi

TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu) işçileri DİSK'e bağlı Sosyal-İş üyesi olarak 3-4 dönem toplu iş sözleşmesi (TİS) dönemi geçirmiş deneyimli işçilerdir. Bu işyerinde 14 Mayıs 1987 günü ilginç gelişmeler yaşandı. İşçilerin bağlı olduğu Tez Koop-İş'in genel başkanı Kenan Gürbüz ve üç yürütme kurulu üyesinin de hazır bulunduğu TÜBİTAK genel sekreterliği işyeri kurulunda 300—350 üyenin katıldığı bir toplantı yapıldı. K.Gürbüz yaptığı konuşmada, ''işverenin verdiği zamla bizim isteğimiz arasında yüzde 10 artı 500 TL kalmıştır. Bunun için de greve gidilmez,'' deyince yoğun tepki aldı. TİS'in yalnız ücret maddelerini kapsamadığını, disiplin kurulunun, kadro ücret düzenlemesinin, kapsam sorununun ve diğer demokratik hakların ne olacağını, daha önceki işyeri kurulunda ''isteklerimizin 40 para altındaki bir sözleşmeye imza atmam'' sözünün neden unutulduğunu ve başka soruları K.Gürbüz'e yönelttiler. Üyelerin üzerinde duyarlılıkla durduğu Disiplin Kurulu konusunda K.Gürbüz'ün verdiği cevap ise çok ilginçti: ''Bu disiplin kurulunun biçimi ne olursa olsun, hiç önemli değil. Ben bu disiplin kuruluna kefilim.''

TİS'in imzalanması için işverenlere teminat verdiği işverenler tarafından da söylenen K.Gürbüz'ün bu kefaleti, ertesi günü Ankara ve Gebze'de yapılan işyeri kurullarında 1000 dolayında işçi tarafından, hemen hemen oybirliği ile reddedildi. TÜBİTAK genel sekreteri ise temsilcilere, ''başkanınız Kenan bey sizin gibi bakmıyor o imzalanmasından yana'', derken Gebze'deki idari işler müdür yardımcısı da, ''sendikacı sözleşmeyi ne güzel imzalayacaktı, birkaç solcu işi bozdu'', demektedir.

14 Mayıs'taki toplantıda işyeri kurulu toplantısına katılmasını temsilcilerin planladığı bir tuzak olarak değerlendiren sendika genel başkanında somutlanan bu anlayış sonucu, SSK çalışanları da işkolundaki gerici sendika olan Koop-İş'e sendikaca itiliyorlar. Bu tehlikeli eğilime işaret eden işçilerin dileğinin ise, Tez Koop-İş yönetiminde bu tür görüşleri paylaşamayanların açık tavır koyarak, sorunların demokratik biçimde çözüme kavuşturulmasının sağlanması olduğu belirtildi.

TEZ KOOP-İŞ SPOR-TOTO'DA GREV KARARINI İŞVEREN SENDİKASINA BİLDİRMEYİ UNUTMUŞ MU!

Spor-Toto; 17 nolu eğitim, Büro-Ticaret işkolunda bir işyeri. Bu işyerinin işkolundaki ''grev yeteneği'' olan ender işyerlerinden birisi olduğu biliniyor. Yani işverenin grevi göze alması, alsa da uzun süre sürdürebilmesi olanağı yok gibi.

Spor-Toto işçileri, işveren sendikasının dayattığı geri sözleşme koşullarına ''hayır'' deyince sendika istemeye istemeye grev kararı alıyor. 89 ''hayır''a karşı, 540 ''evet''le, işçiler büyük çoğunlukla grev oylamasına ''evet'' diyorlar ve greve çıkmayı bekliyorlar.

Onlar bekleyedursun, Tez Koop-İş sendikası; işverenle, başta sendika genel başkanı Kenan Gürbüz (Türk-İş genel kurulunda Şevket Yılmaz'ı destekleyeceklerini çok önceden açıklayarak, ne yaman bir ''sosyal demokrat'' olduğunu kanıtlamıştı) olmak üzere sözleşmeyi imzalıyor. Sözleşme ile kimi noktalarda hak kayıplarına uğranılıyor.

Bunun altında neler yattığını ise, işçiler çok kısa sürede öğreniyorlar. Hem de sendikanın açıklaması ile. **Sendika grev kararının bildirimini işveren sendikasına yapmayı unutmuş,** işverene yapmış. Oysa baştan beri işveren sendikası muhatapmış. İşveren sendikası buyurmuş ki, grev kararı yasal değil. Grev uygulanırsa mahkemeye başvuracak.

Şimdi işçiler soruyorlar. En basit yasal kuralları bilmeyen bu yöneticilerin, hâlâ ''sendikacıyım'' diye ortada dolaşmaları hiç utanmadıklarını göstermez mi?

Belediye-İş'de tabanın söz ve karar sahibi olması için 5 bin imza toplandı

GEÇTİĞİMİZ ay içinde görevden alınan, Belediye-İş Sendikası İstanbul Taşıtlar Şubesi Başkanı **Mehmet Ali Tunçdemir'in** göreve dönmesini isteyen işçiler, topladıkları 5 bini aşkın imzayı Sendika Genel Başkanı Hüseyin Pala'ya verdiler.

Nisan ayı içinde, ''gerekçeli karar''la, aslında gerekçesiz biçimde yapılan disiplin kovuşturması, sendikal demokrasinin, tabanın söz ve karar sahibi olma ilkesinin hiçe sayılmasının tipik bir örneği oldu.

Şube yöneticilerinin ve işyeri temsilcilerinin çabaları sonuç vermeyince, garajlarda, tamir ve revizyon atölyelerinde başlatılan imza kampanyası, yığınsal bir katılımla sonuçlandı. Toplanan imzalar, başta yönetim kurulu üyeleri ve işyeri temsilcilerinden oluşan 100 kişilik bir heyetle, Hüseyin Pala'ya sunuldu.

Petrol-İş "İşçi Sorunları" paneli düzenledi

PETROL-İŞ Sendikası, 3 Mayıs 1987 günü, İzmir'de bir "İşçi Sorunları" paneli düzenledi. İzmir ve yöresindeki tüm grevci işçilerin ve kitle örgütlerinin yöneticilerinin katılımıyla gerçekleştirilen panel, grev dayanışmasının güzel bir örneğini verdi.

Toplantıda Petrol-İş İzmir Şubesi, Aliağa Şubesi, Batman Şubesi, Ankara Şubesi başkanları, kendi şubelerine bağlı işçilerin dayanışma mesajlarını ileterek, birer konuşma yaptılar. Daha sonra İzmir ve Aliağa şubelerinden işçiler, grevi başarıyla yürüttüklerini dile getirerek, "Sonuçta aç-susuz da kalsak, bebelerimize süt yerine su içirerek, haklı mücadelemizden vazgeçmeyeceğiz. Kiplas ve sermayeden isteklerimizi alıncaya kadar, onurumuzla mücadelemizi sürdüreceğiz", biçiminde konuştular.

Toplantıda bir konuşma yapan Petrol-İş Genel Başkanı Cevdet Selvi, "Kiplas'ın grup sözleşmesi adı altında, işçilere en geri, çağdışı ücret artışları getirilmek istendiğini, işçilerin sorunlarının tartışılıp çözüme kavuşturulmadığını ve Kiplas'ın amacının, grup sözleşmesi dışında işyeri sözleşmesi yapmamak." olduğunu vurguladı.

Alaybey Tersanesi'nde güçlü muhalefet

Dok Gemi-İş'e bağlı Alaybey Tersanesinde muhalefet geçen ay yapılan tüketim kooperatifi seçimlerinde bir kez daha gücünü gösterdi. Kendi yönetimleri daha önce Genel Başkan Nazım Tur tarafından oynanan oyunlarla ellerinden alınan Dok işçileri, geçen bu zamanda kendi içlerinde ve demokratik kuruluşlarla ilişkilerini güçlendirerek, çoğunluklarını korudular. Demokratik muhalefetin girdiği seçimlerde N.Tur yanlılarının seçime bile girmedikleri gözlendi. Bu da Alaybey Tersanesi üzerinde oynanan oyunların göstergesi oluyor.

İstanbul'daki arkadaşlarıyla bir telefon görüşmesi bile yapamadıkları, görüşme başlar başlamaz hemen kesildiğini söyleyen Dok işçileri, birlik içinde ve yılmadan çalışmalarını sürdürüyorlar. Hepsinin de ağızlarından aynı söz çıkıyor: "Biz kazanacağız."

Plastifay'da işveren para dağıtıyor!

PETROL-İŞ'İN toplam 63 işyerinde 9700 işçiyle başlattığı grevlerden birinin gerçekleştirildiği, Kağıthane'de kurulu Plastifay işvereni, grev kırmanın ilginç yöntemlerini sergiliyor. İşyerinde çalışan formenlere, getirdikleri her 5 işçi için kişi başına 1'er milyon ödül verme vaadinde bulundu. Ancak, formenler bu 5'er kişiyi getiremeden işbaşı yaptılar. Şimdi merak konusu şu: İşveren formenlere peşin olarak verdiği 1'er milyonu geri alacak mı, nasıl geri alacak? Yoksa verdiği parayı haketmelerini bir kez daha mı isteyecek?

Öz Gıda-İş'in Kayseri grevleri sürüyor

KAYSERİ'de gıda iş kolunda, Kemsan'da ve ekmek fırınlarında grevler sürüyor.

Grevlerle ilgili olarak, sendika yöneticilerinden bilgi aldık. 16 yıllık EBK işçisi, amatör sendikacı Nasır Karakaya, uyuşmazlık nedenleri hakkındaki sorumuzu şöyle yanıtladı:

"Çok uzun süredir fırın işçileri kole gibi çalıştırılıyordu. Günde 12 saat, hiçbir sosyal güvence yok, ilkel çalışma koşulları, sözü edilemeyecek düşüklükte ücretler... İşte bu koşullarda örgütsüz olan işçiler bize geldiler, yani biz gitmedik. Örgütlenmek istediklerini söylediler. Biz de sonuçta 14 işyerinde görüşmelere başladık. Greve çıktık. Fırınlar ekmek üretiyor, biz grevdeyiz. Kemsan'da da 84 gündür grevdeyiz. İşveren önce olumluydu, sonra görüşmeyi kesti. Burada işçiler 28-32 bin lira arası maaş alıyor. Kayseri'de gecekondu kiraları 25 bindenbaşlıyor, üstelik yıllık kiralarla. Yüzde 50-60 zam istediydik. Neyse sonuçta işçilerin isteğiyle grev oylaması yapıldı, 114 kişi evet dedi. Sendika olarak grevi en son düşünürüz, ama bu durumda bize de evet demek düştü."

Grev olan işyerlerinde bir yandan da üretimin sürdüğünü, bunun nasıl olduğunu sorduğumuzdaysa, "Bundan yasaları hazırlayanlar utansınlar, ama 12 Eylül'den sonra Kayseri'de biz varız. Biz işçimize güveniyoruz. Biz de işçilerin bize olan güvenini bugüne kadar sarsmadık. Grev yapılamaz diyorlardı, işte yapıyoruz. İşçi kararlı oldukça, sendika da yaptığı işi biliyorsa, sonunda ölüm de olsa kazanırız diyoruz." dedi. Partilerin vurdumduymazlığına dikkat çeken Karakaya, grevle dayanışmanın önemine değindi. İşçiler arasında birlik anlayışının yetersiz olduğunu ama, grev okuluyla, grevde olan işçiler arasında bu bilincin yükseldiğini söyledi. Kayseri'de basının da ilgisiz kaldığı sınıf mücadelesi böyle sürüyor.

Gün/Kayseri

GÜN ABONE KAMPANYASINA KATILALIM!

Gençlik ve demokrasi mitingi

ÖĞRENCİ derneklerinin, Nisan direnişlerine neden olan, ve dernekleşmelerine yeni yasaklar getiren girişimlere karşı, büyük kentlerde düzenlemeyi kararlaştırdıkları mitinglerden ilki, İzmir'de 16 Mayıs'da yapıldı.

İzmir'deki tüm öğrenci derneklerinin ortak çalışmalarıyla başlayan, ancak bir bölümünün son anda katılmaktan vazgeçmesiyle gerçekleştirilen miting, 12 Eylül sonrasının toplantı ve gösteri yürüyüşleri kanun ve uygulamalarının açık örneğini oluşturan koşullarda, kent dışında yapıldı. Yoğun polis baskısı ile yapılan mitingde öğrencilerden **Sevil Çağıran, Özcan Durmaz**, yakın tarihlerde çocukları gözaltına alınmış olan **Suzan Sunal, Aysel Yöntürk**, Öğretim Üyeleri Derneği Genel Sekreteri **Tahir Hatipoğlu** İnsan Hakları Derneği'nden **Vecihi Timuroğlu** konuştular.

Barış Elektrik'de 9 işçi atıldı

İZMİR Kemalpaşa yolu üzerinde kurulu bulunan **Barış Elektrik** işyeri işvereni, sendikalaşan işçileri işten attı.

113 işçinin çalıştığı Barış Elektrik'de, çalışma koşullarını düzeltmek ve daha ileri haklar almak isteyen işçiler, kısa bir süre içinde Otomobil-İş'de örgütlendiler. Sendikanın 24 Mart 1987 tarihinde yetki tesbiti istemesi üzerine, Çalışma Bakanlığı bölge çalışma müdürlüğüne görev verdi. Bölge çalışma müdürlüğünün "tesbit işlemi" sürerken, işveren 8'i sendikalı, 9 işçiyi işten çıkardı, diğer işçileri de sendikadan istifaya zorladı. Bunun üzerine Otomobil-İş bölge çalışma müdürlüğüne ve Kemalpaşa cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulundu. Bu arada sendika, işyeri yetkisini de almış oldu.

2821 SAYILI YASA...
16. SAYFADAN SÜRÜYOR...

Bu satırların yazarı olan ben de Anayasının geçici 4.madesi ile getirilen 10 yıllık siyasi yasaklar kapsamındayım. Bu alandaki yasakların kalkması kuşkusuz beni de mutlu eder.

Ancak sendikal alandaki yasaklar sürdükçe, Anayasanın geçici 4.maddesinin kalkmış olmasının çok önemli olmayacağına içtenlikle inanıyorum.

Ülkemizde yasakların kalkmasını, kişisel ikballeri olarak değil, demokrasinin gereği olarak istediklerini ve savunduklarını söyleyenler, ulusumuz ve tarihi önünde sınavdadırlar. Bu, kişiler olarak "demokrat" olma, örgütler olarak "demokrasiyi" savunup savunmama sınavıdır.

Sosyal demokrat partilere ve milletvekillerine düşen görevin daha da anlamlı olduğunu söylemeye gerek bile yoktur.

Sayın Özal kimbilir bu konuyu da belki referanduma götürme yürekliliğini gösterebilir.

İşçi sınıfımız buna hazırdır.

Görev, sendikalar yasasının 5.maddesinin bir an önce kaldırılması için mücadele etmektir.

GÜN

Aylık Siyasi Haber ve Yorum Dergisi

Sahibi: **Sami Alptekin**
Yazışleri Müdürü: **İsmail Doğaner**
Sendika ve İşçi Sorunları Danışmanı: **Özcan Kesgeç**
Yönetim Yeri: 856 Sokak, 3/502, Konak-İzmir. 13 72 66
İstanbul Bürosu: **Taner Renda**, Asmalı Çeşme Sokak, 14/2, Sultanahmet-İstanbul
Ankara Bürosu: **Cemil Turan**, Menekşe Sokak, 27/5, Kızılay-Ankara, 18 38 26
Adana Muhabiri: **Ömer Uz**, Özel Sancak İşhanı, No:5, Adana
Kıbrıs Muhabiri: **Zeki Erkut**
Abone Koşulları: Yurtiçi / Yıllık 2000 lira - Yurtdışı / 20 DM
Baskı: Numune Basımevi
Genel Dağıtım: Etkin Dağıtım, 527 60 11, İstanbul

Çağdaş Gazeteciler Derneği genel kurulu

İlkesiz muhalefet girişimi

ÇAĞDAŞ Gazeteciler Derneği (ÇGD) 12 Eylül 1980 sonrası ayakta kalabilmiş sayılı demokratik kuruluşlardan biri olarak her yıl genel kurulunu yapıyordu. 1977'de kuruluşundan sonra kurumlaşmaya çalışırken, 12 Eylül'le birlikte yaşama kavgası veren ÇGD, bir yandan da demokrasi mücadelesinde aktif bir tutum takınarak, her yıl verdiği özel onur ödülünü; öldürülen İlhan Erdost, Barış Derneği başkanı Mahmut Dikerdem, Aziz Nesin, Gırgır Dergisi, Cumhuriyet gazetesi başyazarı Nadir Nadi, DİSK gibi, militarizmin bu dönemde saldırısına uğrayan demokrat kişi ve kuruluşlarla dayanışmasını göstermek için değerlendirdi. "Basın 80-84" adlı kitap çalışmasıyla da bu dönemde basına dönük saldırıların dökümünü çıkaran ÇGD, 1982 Anayasası öncesinde anti demokratik koşullarda, diğer bütün etkinliklerinde olduğu gibi, yürekli bir tutum takındı. Basın Konseyi'nin kurulmasının önünde de bir set oluşturan ÇGD'nin son beş yılda genel başkanlığını Ahmet Abakay yaptı.

Bir kararlılık döneminin "Özgür adacıkları"ndan olan ÇGD içinde son dönemde, bir yönüyle derneğin hiçbirşey yapmadığı yolunda inkarcı iddialar da içeren, diğer yönüyle de ilkesiz ve geri çizgide yeni bir yönetim oluşmasını isteyen bir muhalefet girişimi başlatıldı. 17 Mayıs'da yapılan genel kuruldan haftalar önce sessiz-sedasız, Yılmaz Ateş, Aslan Alp çevresinde başlatılan bir muhalefet çalışması uzun süre gizli tutuldu. Genel kurula kadar "liste yok" denmesine karşın, Orhan Koloğlu başkanlığında bir muhalefet listesi çıkarıldı. İçinde gerici isimlerin de bulunduğu listede somutlanan anlayış, birlikten yana bir tutum takınmayarak gizli ve komplocu bir eğilimi yansıtması, "ılımlı bir" adı başkanlığa önererek örgütlenmede adımlar atılabileceği gibi geri bir yaklaşımı sergilemesi, genel başkan Ahmet Abakay'a yönelik kişisel eleştirilerden yola çıkma tavrıyla özdeşleşen ve ÇGD'nin 12 Eylül koşullarındaki başarılarını gözardı eden bir doğrultudaydı.

Genel kurul, birlik ve ilkelilik doğrultusundaki içtenliksizliği ve savrukluğu açıkça göze batan bu girişime etkili bir yanıt verdi: Ahmet Abakay 122 oyla yeniden genel başkanlığa seçilirken Yılmaz Ateş ve Aslan Alp çevresindeki muhalefet odaklaşmasının genel başkan adaylığı için ikna ettiği Orhan Koloğlu 41 oy aldı. A.Abakay'ın genel başkan adayı olduğu liste bütünüyle ve aynı farkla seçildi. Yönetim kurulu üyeliklerine ise Özden Alpdağ, Ümit Çabuker, İsmet Demirdöğen, Bekir Öztoprak, Mehmet Güler ve Cengiz Kuşçuoğlu seçildiler.

Kartal Sanat İşliği'ne saldırı

9 MAYIS Pazar günü, Kartal'da yapılan Yarın Gençlik Şöleni'nden sonra, aynı günün gecesi Kartal Sanat İşliği'nin binasına kimliği belirsiz kişiler tarafından saldırı düzenlendi. Saat 23.00 sıralarında meydana gelen olaydan hemen sonra, saldırının faili "meçhul" kişilerinin bir arabayla kaçtıkları belirlendi.

Sanat İşliği yetkilileri, tiyatro salonunun camlarının kırıldığını, eşyalara zarar verildiğini, Atatürk büstünün tahrip edildiğini bildirdiler.

Sanat İşliği'ne düzenlenen bu saldırı, demokrat bir yapıya sahip olduğu bilinen semt halkı tarafından tepkiyle karşılandı.

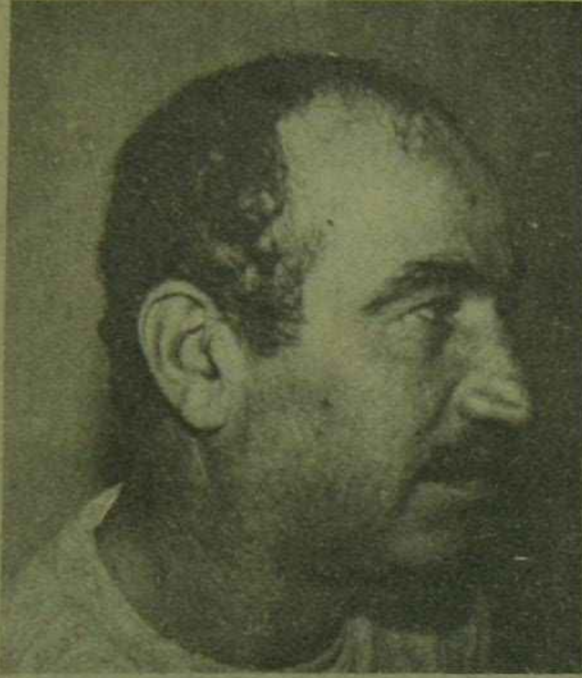
Türk-İş İzmir Bölge Toplantısı'nda GÜN tartışıldı

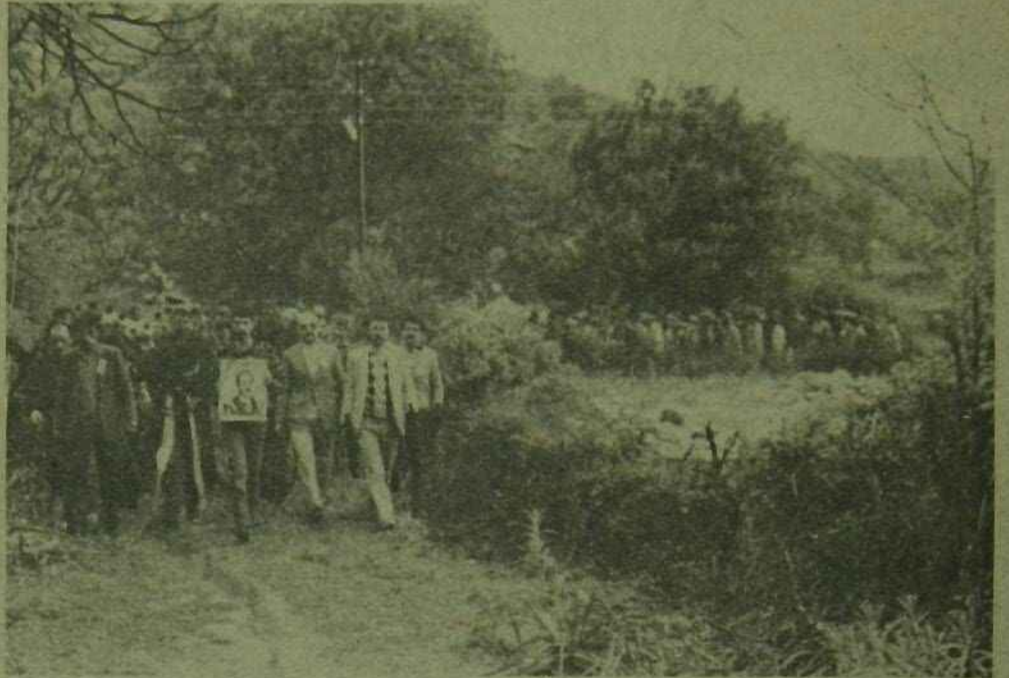
1 NİSAN günü yapılan Türk-İş Eylem Komitesi İzmir Bölge toplantısında, Bölge Başkanı Orhan Sorguç, "**Grev dayanışma toplantılarının ve diğer eylemlerin öncülüğünü GÜN dergisine kaptırmayalım.**" dedi.

Türk-İş Genel Sekreteri Emin Kul'un da bulunduğu toplantıda dile getirilen bu sözler, Türk-İş'in kimi sendikacılarının üzüm yemek yerine bağcı dövmek niyetlerini açığa çıkarıyor.

On yıllar sonra "bizi sokağa döktüler" diyen bir düşünce, eylem yapılacağı zaman "aman öncülüğü GÜN'e kaptırmayalım" telaşı, işçilerin zoruyla Meclis'e yürümeye kalkışıp adım atamayan yöneticiler, Halit Narin'le kolkola alınan "eylem" kararları... işte Türk-İş'in "hâli pür melâli."

On binlerce işçi grev alanlarına çıkmaya hazırlanırken, Türk-İş bu ekmek kavgasının neresinde yeralıyor? Orhan Sorguç'un ve diğer Türk-İş yöneticilerinin bu soruya bir yanıt vermesi gerekmiyor mu? Gönül ister ki, sendikal hareketin yığınsal örgütü Türk-İş demokratik sendikal ilkeleri kendi içinde yaşama geçirsin, çağdışı 2821 ve 2822 sayılı yasalara kararlılıkla karşı çıksın, tüm grevlerin yanında etkin bir dayanışma örgütlesin ve işçi sınıfına yaşamı zindan etmeye kararlı olan ANAP hükümetine ve tekellere karşı verilen savaşımın öncülüğünü yapabilsin. GÜN'ün dileği budur.

İbrahim Mersin:

"Bilime olan inancım, tüm inançların üstündedir..."

Yaşamı örnek olsun

27 Nisan 1987 Pazartesi günü, yakalandığı beyin kanserine yenilerek, 48 yaşında yaşama gözlerini yuman İbrahim Mersin, 28 Nisan Salı günü, kalabalık ve anlamlı bir katılımla, Muğla ve ilçeleri ile komşu illerden gelen çok sayıda arkadaşının ve köylülerin omuzunda, toprağa verildi.

İbrahim Mersin hafızlık, müezzinlik ve imamlıkla başladığı çalışma yaşamı içinde, ortaokul ve liseyi dışardan bitirdi. Kooperatifçilikteki yenilikçi çalışmalarıyla dikkat çeken Mersin, köylü örgütlenmesinde salt kooperatifçiliğin yetmediğini görerek, politik örgütlenme içinde yeraldı ve Türkiye İşçi Partisi Muğla İl Başkanlığı görevini, 12 Eylül 1980'e kadar sürdürdü.

Mezarı başında yapılan konuşmada, İbrahim Mersin'in kişiliği hakkında şöyle dendi:

"İbrahim Mersin 48 yaşında öldü. Ölen her insan toprağa verilirken, 'iyi insandı' denilir. Ama İbrahim Mersin iyi insandı demenin yetmediği, insanlara insan olmanın sorumluluğunu göstermeye çalışan, örnek bir insandı. Aydındı. 48 yılı, 480 yıl gibi dopdolu yaşadı. Son günlerinde, 'öldüğüm değil, birikimimi ve tecrübelerimi halkıma veremediğim için üzülüyorum,' diyebilen bu yürekli, bu yiğit insan, köylü örgütlenmesinde salt kooperatifçiliğin yetmediğinin bilincinde olarak, 1980 öncesi politik örgütlenmede yerini TİP il başkanı olarak aldı. Yaşamı hepimize örnek olsun."

İbrahim Mersin'in bilime ve yeniliğe olan tutkusu, üretim içinde olmanın kazançlarıyla pekişince, dinsel düşüncenin yetmediğini kavramasına, imamlığı bırakmasına yol açtı. 1963'de Yön dergisi onu "Sosyalist bir din adamı" olarak okuyucularına tanıttı. Kendisi de aynı yıl içinde Yön'de şunları yazıyordu: "Şimdi iyi-kötü bir ev yapıp evlenmiş, bir yuvanın geçimini yüklenmiş durumdayım. Elimde bir dönüm arazi olmadığı halde, uygarca yaşama isteğim de sonsuz. Hayallerimin gerçekleşebilmesi için, sosyalist bir hükümetin işbaşına gelmesi lazım geldiğine göre, 'sabreden derviş, muradına ermiş' diyerek, kendimizi avutup yaşamak için geldiğimiz şu bir yudum hayatı boşuna mı harcayalım. Muhakkak birşeyler yapıp, daha iyiye ilerlemeye çalışmak lazım..." Bu düşüncelerden hareketle, ülkesinin sorunlarına sahip çıkarak, 1965'de TİP'e üye oldu ve Muğla il başkanlığını yaptı. Ölünceye dek aynı görevde kaldı.

İbrahim Mersin, insan sevgisiyle dolu yüreği ve politik yaşamı boyunca hep birlikten yana aldığı tavırlarıyla, bulunduğu yerlerde önder oldu. Kendi deyişiyle, hep yüksek bir yerden bakarak, ormanın güzelliğinin tadına vardı. Ormanın içindeki çelişkileri öne çıkartmadı. Bu kişiliği ile her zaman bir simge oldu.

Onu yitirdik mi? Hayır, yüreğimizde ve düşüncelerimizde yaşıyor.